

MRSJS 35 – KONSOLIDIRANI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI

Zahvale i napomene

Ovaj Međunarodni računovodstveni standard za javni sektor (MRSJS) je najvećim dijelom izrađen na osnovu Međunarodnog standarda financijskog izvještavanja (MSFI) 10 *Konsolidirani financijski izvještaji*, kojeg je objavio International Accounting Standards Board – IASB (Odbor za međunarodne računovodstvene standarde).. Izvodi iz MSFI 10 su u ovoj publikaciji International Public Sector Accounting Standards Board – IPSASB (Odbora za međunarodne računovodstvene standarde za javni sektor) International Federation of Accountants – IFAC (Međunarodne federacije računovođa) preneseni uz dozvolu International Financial Reporting Standards (IFRS) Foundation..

Odobreni tekst Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja (MSFI) je onaj koji je objavio IASB na engleskom jeziku i kopije se mogu dobiti izravno od IFRS Fondacije, Customer Service, Columbus Building, 7 Westferry Circus, Canary Wharf, London E14 4HD, United Kingdom.

E-mail: publications@ifrs.org

Internet: www.ifrs.org

IFRS, ISA, Nacrti izloženosti i druge publikacije IASB-a su zaštićeni autorskim pravima IFRS Fondacije.

“IFRS,” “ISA,” “IASB,” “IFRS Foundation,” “International Accounting Standards,” i “International Financial Reporting Standards ” su zaštitni znak IFRS Fondacije i ne smiju se koristiti bez odobrenja IFRS Fondacije.

MRSJS 35 – KONSOLIDIRANI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI

Historijat MRSJS

Ovo izdanje sadrži izmjene i dopune proistekle iz MRSJS objavljenih do 31. januara/siječnja 2022. godine.

MRSJS 35 *Konsolidirani financijski izvještaji* je objavljen u januaru/siječnju 2015. godine.

Od tada, MRSJS 35 je izmijenjen kroz sljedeće MRSJS:

Dokument *COVID-19: Odgađanje datuma stupanja na snagu* (objavljen u novembru/studenom 2020. godine);

MRSJS 41 *Financijski instrumenti* (objavljen u augustu/kolovožu 2018. godine);

MRSJS 40 *Kombinacije u javnom sektoru* (objavljen u januaru/siječnju 2017. godine);

MRSJS 39 *Primanja zaposlenih* (objavljen u julu/srpnju 2016. godine); i

Dokument *Primjenjivost MRSJS* (objavljen u aprilu/travnju 2016. godine).

Tabelarni pregled izmijenjenih tačaka u MRSJS 35

Zahvaćena tačka	Vrsta izmjene	Dokument iz kojeg je proistekla izmjena
4.	Izmijenjeno i dopunjeno	MRSJS 40 iz januara/siječnja 2017. godine
6.	Izmijenjeno i dopunjeno	MRSJS 39 iz jula/srpnja 2016. godine
8.	Izmijenjeno i dopunjeno	Primjenjivost MRSJS iz aprila/travnja 2016. godine
11.	Izbrisano	Primjenjivost MRSJS iz aprila/travnja 2016. godine
12.	Izbrisano	Primjenjivost MRSJS iz aprila/travnja 2016. godine
13.	Izbrisano	Primjenjivost MRSJS iz aprila/travnja 2016. godine
22.	Izmijenjeno i dopunjeno	MRSJS 41 iz augusta/kolovoza 2018. godine
40.	Izmijenjeno i dopunjeno	MRSJS 40 iz januara/siječnja 2017. godine
45.	Izmijenjeno i dopunjeno	MRSJS 41 iz augusta/kolovoza 2018. godine
52.	Izmijenjeno i dopunjeno	MRSJS 40 iz januara/siječnja 2017. godine MRSJS 41 iz augusta/kolovoza 2018. godine
55A.	Izmijenjeno i dopunjeno	MRSJS 40 iz januara/siječnja 2017. godine MRSJS 41 iz augusta/kolovoza 2018. godine
56.	Izmijenjeno i dopunjeno	MRSJS 40 iz januara/siječnja 2017. godine

Zahvaćena tačka	Vrsta izmjene	Dokument iz kojeg je proistekla izmjena
		MRSJS 41 iz augusta/kolovoza 2018. godine
57.	Izmijenjeno i dopunjeno	MRSJS 40 iz januara/siječnja 2017. godine
58.	Izmijenjeno i dopunjeno	MRSJS 41 iz augusta/kolovoza 2018. godine
63.	Izmijenjeno i dopunjeno	MRSJS 40 iz januara/siječnja 2017. godine
79A.	Novi tekst	Primjenjivost MRSJS iz aprila/travnja 2016. godine
79B.	Novi tekst	MRSJS 39 iz jula/srpnja 2016. godine
79C.	Novi tekst	MRSJS 40 iz januara/siječnja 2017. godine
79D.	Novi tekst	MRSJS 40 iz januara/siječnja 2017. godine
79E.	Izmijenjeno i dopunjeno	COVID-19: Odgađanje datuma stupanja na snagu iz novembra/studenog 2020. godine
UP105.	Izmijenjeno i dopunjeno	MRSJS 41 iz augusta/kolovoza 2018. godine

MRSJS 35 – KONSOLIDIRANI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI

SADRŽAJ

	tačka
Cilj	1-2.
Djelokrug.....	3-13.
Kombinacije u javnom sektoru	4.
Prezentacija konsolidiranih financijskih izvještaja.....	5-10.
Javna preduzeća	11-13.
Definicije pojmova.....	14-17.
Obavezujući sporazum	15.
Ekonomski subjekat	16-17.
Kontrola	18-37.
Ovlasti	23-29.
Koristi.....	30-34.
Spona između ovlasti i koristi.....	35-37.
Računovodstveni zahtjevi.....	38-55.
Postupci konsolidacije.....	40.
Jednoobrazne računovodstvene politike	41.
Mjerenje	42.
Potencijalna prava glasa	43-45.
Datumi izvještavanja	46.
Manjinski udjeli	47-51.
Gubitak kontrole	52-55.
Investicijski subjekti: Zahtjev u vezi s fer vrijednošću.....	56-64.
Utvrdjivanje da li je subjekat investicijski subjekat	59-60.
Prosudbe i pretpostavke	61-62.
Računovodstveno postupanje s promjenom statusa investicijskog subjekta	63-64.
Prijelazne odredbe.....	65-78.
Datum stupanja na snagu.....	79-80.
Povlačenje iz upotrebe i zamjena MRSJS 6 (izdanja iz decembra/prosinca 2006. godine)	81.
Dodatak A: Uputstva za primjenu	
Dodatak B: Izmjene i dopune drugih MRSJS	
Osnove za donošenje zaključaka	
Smjernice za provođenje	
Pokazni primjeri	
Poređenje s MSFI 10	

Međunarodni računovodstveni standard za javni sektor 35 *Konsolidirani financijski izvještaji* je predstavljen kroz tačke od 1. do 81. Sve tačke imaju jednaku pravnu snagu. MRSJS 35 treba tumačiti u kontekstu njegovog cilja, Osnova za donošenje zaključaka, *Predgovora međunarodnih računovodstvenih standarda za javni sektor* i *Konceptualnog okvira za financijsko izvještavanje opće namjene subjekata javnog sektora*. MRSJS 3 *Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške* pruža osnovu za odabir i primjenu računovodstvenih politika u situacijama za koje nisu navedena izričita uputstva.

Cilj

1. Cilj ovog standarda je utvrditi principe za prezentiranje i pripremu konsolidiranih financijskih izvještaja u uslovima kada subjekat kontrolira jedan ili više drugih subjekata.
2. Da bi ostvario cilj iz tačke 1., ovaj standard:
 - (a) nalaže da subjekat (subjekat koji ima kontrolu) koji kontrolira jedan ili više drugih subjekata (kontrolirani subjekti) prezentira konsolidirane financijske izvještaje;
 - (b) definira princip kontrole i određuje kontrolu kao osnovu za konsolidaciju;
 - (c) uređuje kako primijeniti princip kontrole radi utvrđivanja da li neki subjekat kontrolira drugi subjekat te, shodno tome, mora konsolidirati taj drugi subjekat;
 - (d) uređuje računovodstvene zahtjeve za izradu konsolidiranih financijskih izvještaja; i
 - (e) definira investicijski subjekat i propisuje izuzeće od konsolidiranja određenih kontroliranih subjekata investicijskog subjekta.

Djelokrug

3. **Subjekti koji pripremaju i prezentiraju financijske izvještaje prema računovodstvu na obračunskoj osnovi dužni su primijeniti ovaj standard kada pripremaju i prezentiraju konsolidirane financijske izvještaje za ekonomski subjekat.**

Kombinacije u javnom sektoru

4. Ovaj standard se ne bavi računovodstvenim zahtjevima za kombinacije u javnom sektoru i njihovim efektima na konsolidaciju, uključujući *goodwill* koji proizlazi iz kombinacija u javnom sektoru (vidjeti MRSJS 40 *Kombinacije u javnom sektoru*).

Prezentacija konsolidiranih financijskih izvještaja

5. **Subjekt koji je subjekat koji ima kontrolu mora prezentirati konsolidirane financijske izvještaje. Ovaj standard se odnosi na sve subjekte osim subjekata koji imaju kontrolu koji nisu dužni prezentirati konsolidirane financijske izvještaje u slučaju da zadovoljavaju sve sljedeće uslove:**
 - (a) subjekat je i sam kontrolirani subjekat te se potrebe korisnika za informacijama zadovoljavaju kroz konsolidirane financijske izvještaje subjekta koji ga kontrolira i, u slučaju subjekta koji je u djelomičnom vlasništvu drugog subjekta, svi njegovi drugi vlasnici, uključujući i one koji inače nemaju pravo glasa, su obaviješteni o tome da subjekat neće prezentirati konsolidirane financijske izvještaje te su saglasni s tim;
 - (b) ni dužničkim ni vlasničkim instrumentima subjekta se ne trguje na javnom tržištu (domaćoj ili stranoj berzi ili neformalnom tržištu, uključujući lokalna i regionalna tržišta);
 - (c) subjekat nije podnio niti je u postupku podnošenja svojih financijskih izvještaja komisiji za vrijednosne papire ili drugoj regulatornoj organizaciji s ciljem emitiranja bilo koje klase instrumenata na javnom tržištu; i
 - (d) krajnji ili neki posredni subjekat koji ima kontrolu nad subjektom izrađuje financijske izvještaje dostupne za javnu upotrebu koji su u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor (MRSJS) i u kojima su kontrolirani subjekti konsolidirani ili se mjere po fer vrijednosti kroz suficit ili deficit u skladu s ovim standardom.
6. Ovaj standard se ne odnosi na planove primanja po prestanku zaposlenja niti na druge planove dugoročnih primanja zaposlenih na koje se primjenjuje MRSJS 39 *Primanja zaposlenih*.
7. **Subjekt koji ima kontrolu i koji je investicijski subjekat ne prezentira konsolidirane financijske izvještaje ako je, u skladu sa tačkom 56. ovog standarda, dužan sve subjekte koje kontrolira mjeriti po fer vrijednosti kroz suficit ili deficit.**
8. Kontrolirani subjekat se ne izostavlja iz konsolidacije zbog toga što se njegove aktivnosti razlikuju od aktivnosti drugih subjekata u sklopu ekonomskog subjekta, a primjer je slučaj konsolidacije komercijalnih subjekata javnog sektora sa subjektima budžetskog sektora. Konsolidiranjem takvih kontroliranih subjekata i objavljivanjem dodatnih informacija o različitim aktivnostima kontroliranih subjekata u konsolidiranim financijskim izvještajima se pružaju relevantne informacije. Primjera radi, objavljivanja koja nalaže MRSJS 18 *Izveštavanje o segmentima* pomažu pojasniti značaj različitih aktivnosti u okviru predmetnog ekonomskog subjekta.
9. Izuzeće od izrade konsolidiranih financijskih izvještaja iz tačke 5. ne važi u uslovima kada potrebe korisnika kontroliranog

subjekta ne bi bile zadovoljene konsolidiranim financijskim izvještajima subjekta koji ih kontrolira. Na primjer, zajedničkim konsolidiranim financijskim izvještajima za sve nivoe vlasti se možda ne bi odgovorilo na potrebe korisnika za informacijama koje se tiču ključnih sektora, odnosno aktivnosti vlade. U značajnom broju jurisdikcija su zakonski uređeni zahtjevi u pogledu financijskog izvještavanja čiji cilj je osloviti potrebe takvih korisnika za informacijama.

10. Od subjekta se može zahtijevati (na primjer, po propisima ili od strane vanjskih korisnika) da priprema objedinjene financijske izvještaje za drugačiji ekonomski subjekt od onog za koje pripremanje izvještaja nalaže ovaj standard. Iako takvi objedinjeni financijski izvještaji nisu obuhvaćeni djelokrugom ovog standarda i ne bi se pripremali u skladu s njegovim zahtjevima, subjekat se pri njihovoj pripremi može voditi uputstvima iz ovog standarda.

Javna preduzeća

11. [Izbrisano.]
12. [Izbrisano.]
13. [Izbrisano.]

Definicije pojmova

14. **Pojmovi navedeni u nastavku teksta se u ovom standardu koriste u ispred naznačenim značenjima:**

Koristi su prednosti koje subjekat ostvaruje zbog svoje povezanosti s drugim subjektima. Koristi mogu biti financijske ili nefinancijske prirode. Stvarni efekat povezanosti subjekta s drugim subjektom može imati pozitivne ili negativne aspekte.

Obavezujući sporazum, za potrebe ovog standarda, je sporazum kojim se uključenim stranama dodjeljuju utjeriva prava i obaveze kao da je neki vid ugovora. On obuhvata prava po osnovu ugovora i druga zakonska prava.

Konsolidirani financijski izvještaji su financijski izvještaji ekonomskog subjekta u kojima se imovina, obaveze, neto imovina/kapital, prihodi, rashodi i novčani tokovi subjekta koji ima kontrolu i njegovih kontroliranih subjekata prezentiraju kao izvještaji jedinstvenog ekonomskog subjekta.

Kontrola – subjekat ima kontrolu nad drugim subjektom kada je izložen promjenjivim koristima od svoje povezanosti s tim drugim subjektom, odnosno ima pravo na njih, kao i kada ima mogućnost da utječe na prirodu ili na iznos tih koristi putem svojih ovlasti u odnosu na taj subjekt.

Kontrolirani subjekat je subjekat koji je pod kontrolom drugog subjekta.

Subjekt koji ima kontrolu je subjekat koji kontrolira jedan ili više drugih subjekata.

Donositelj odluka je subjekat s pravima odlučivanja koji je glavni ulagač/nositelj aktivnosti ili zastupnik drugih strana.

Ekonomski subjekat su zajedno subjekat koji ima kontrolu i subjekti koje kontrolira.

Investicijski subjekat je subjekt koji:

- (a) pribavlja financijska sredstva od jednog ili više ulagača u svrhu pružanja usluga upravljanja ulaganjima tom ulagaču, odnosno ulagačima;
- (b) je namijenjen isključivo za ulaganje financijskih sredstava da bi se stekli prinosi po osnovu porasta vrijednosti kapitala, prihodi od ulaganja, ili oboje; i
- (c) mjeri i procjenjuje učinke od suštinski svih svojih ulaganja na osnovu fer vrijednosti.

Manjinski udio je neto imovina/kapital u kontroliranom subjektu koji se ne može pripisati, direktno niti indirektno, subjektu koji ima kontrolu.

Ovlasti se sastoje iz postojanja prava koja daju trenutnu sposobnost usmjeravanja relevantnih aktivnosti drugog subjekta.

Prava zaštite su prava osmišljena da štite interese strane koja drži ta prava bez davanja ovlasti istoj nad subjektom na koji se prava odnose.

Relevantne aktivnosti, za potrebe ovog standarda, su aktivnosti potencijalno kontroliranog subjekta koje značajno utječu na prirodu ili na iznos koristi koje neki subjekat prima po osnovu svoje povezanosti sa tim drugim subjektom.

Prava oduzimanja ovlasti su prava da se donositelju odluka oduzmu ovlasti za donošenje odluka.

Pojmovi definirani u drugim MRSJS i u ovom standardu se koriste u značenjima koja su navedena u tim standardima i

preneseni su u zasebno objavljeni *Pojmovnik*. Definicije sljedećih pojmova su navedene u MRSJS 36 *Ulaganja u pridružene subjekte i zajedničke poduhvate*, MRSJS 37 *Zajednički aranžmani* ili u MRSJS 38 *Objavljivanje udjela u drugim subjektima*: pridruženi subjekat, udio u drugom subjektu, zajednički poduhvat i značajan uticaj.

Obavezujući sporazum

15. Postojanje obavezujućeg sporazuma se može dokazati na više načina. Obavezujući sporazum se često, mada ne uvijek, sklapa u pisanoj formi, u vidu ugovora ili dokumentiranog dogovora između strana. Formalni mehanizmi, poput zakonodavnih ili izvršnih ovlasti, također mogu stvoriti utjerive sporazume, slične ugovornim aranžmanima, samostalno ili zajedno s ugovorima između strana.

Ekonomski subjekat

16. Pojam ekonomski subjekat se u ovom standardu, za potrebe financijskog izvještavanja, koristi za definiranje grupe subjekata koju čine subjekat koji ima kontrolu i svi subjekti koje kontrolira. Umjesto pojma ekonomski subjekat ponekad se koriste pojmovi upravni subjekat, konsolidirani subjekat i grupa. Ekonomski subjekat može uključivati subjekte koji imaju i socijalnu politiku i komercijalne ciljeve.
17. Pri određivanju ekonomskog subjekta obavezno je uzeti u obzir ustavno uređenje u posmatranoj jurisdikciji, a naročito način na koji se daju i ograničavaju ovlasti vlasti te kako se uspostavlja i funkcionira sistem vlasti. Primjera radi, u jurisdikcijama u kojima postoje izvršne, zakonodavne i pravosudne vlasti, one zajedno mogu činiti ekonomski subjekat čiji su konsolidirani financijski izvještaji potrebni određenim korisnicima. Takvi konsolidirani financijski izvještaji se najčešće zajednički nazivaju financijski izvještaji za sve nivoe vlasti.

Kontrola (vidjeti tačke od UP2. do UP87.)

18. Subjekt, bez obzira na prirodu svoje povezanosti s drugim subjektom, treba utvrditi da li je subjekat koji ima kontrolu tako što će procijeniti da li kontrolira taj drugi subjekat.
19. Subjekt kontrolira drugi subjekat kada je izložen ili ima pravo na promjenjive koristi po osnovu svoje povezanosti s tim drugim subjektom, te ima sposobnost da utječe na prirodu ili iznos tih koristi služeći se svojim ovlastima nad drugim subjektom.
20. Dakle, subjekat kontrolira drugi subjekt onda i samo onda kada ima sve od sljedećeg:
- (a) ovlasti nad drugim subjektom (vidjeti tačke od 23. do 29.);
 - (b) izloženost ili prava na promjenjive koristi po osnovu svoje povezanosti s drugim subjektom (vidjeti tačke od 30. do 34.); i
 - (c) sposobnost da iskoristi svoje ovlasti nad drugim subjektom radi utjecanja na prirodu ili iznos koristi od svoje povezanost s njim (vidjeti tačke 35, 36. i 37.).
21. Prilikom procjene da li kontrolira drugi subjekat, subjekat u obzir treba uzeti sve činjenice i okolnosti. On je dužan preispitati da li kontrolira drugi subjekat kad god činjenice i okolnosti upućuju na to da je došlo do promjene jednog ili više od tri elementa kontrole navedena u tački 20. (vidjeti tačke od UP82. do UP87.).
22. Dva ili više subjekata zajednički kontroliraju drugi subjekat kada moraju djelovati zajedno da bi usmjerili relevantne aktivnosti. U takvim slučajevima, s obzirom da ni jedan od njih ne može usmjeravati aktivnosti bez saradnje s drugim, ni jedan subjekat samostalno ne kontrolira drugi subjekat. Svaki subjekat bi svoj udio u drugom subjektu obračunavao u skladu s relevantnim MRSJS, kao što su MRSJS 36, MRSJS 37 ili MRSJS koji se bave financijskim instrumentima (MRSJS 28 *Financijski instrumenti: Prezentacija*, MRSJS 30 *Financijski instrumenti: Objavljivanja* i MRSJS 41 *Financijski instrumenti*).

Ovlasti

23. Subjekt ima ovlasti nad drugim subjektom kada uživa postojeća prava koja mu daju trenutnu sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti, tj. aktivnosti koje značajno utječu na prirodu ili iznos koristi od njegove povezanosti s tim drugim subjektom. Pravo usmjeravanja financijskih i poslovnih politika drugog subjekta ukazuje na to da neki subjekat ima sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti drugog subjekta i često je način na koji se pokazuje postojanje ovlasti u javnom sektoru.
24. Ovlasti proističu iz prava. U određenim slučajevima, procjena postojanja ovlasti je jednostavna, kao onda kada ovlasti nad subjektom proističu direktno i isključivo iz prava glasa stečenih kroz vlasničke instrumente poput dionica i kada se mogu procijeniti na osnovu prava glasa tih dioničara. Subjekti javnog sektora, međutim, svoje ovlasti nad drugim subjektom često stječu na osnovu prava koja nisu prava glasa. Ovlasti nad drugim subjektom mogu steći i bez posjedovanja vlasničkih

instrumenata koji bi dokazivali postojanje financijskog ulaganja. Prava se subjektu mogu povjeriti i po osnovu obavezujućih sporazuma. Takva prava mu mogu dati ovlasti da od drugog subjekta zahtijeva da imovinu iskoristi, odnosno obaveze prihvati tako da to utječe na prirodu ili iznos koristi koje prima prvo spomenuti subjekat. Procjena da li iz takvih prava proističu ovlasti nad drugim subjektom može biti složena i iziskivati da se razmotri više od jednog faktora.

25. Subjekt može imati ovlasti nad drugim subjektom čak i kada nije nadležan za svakodnevno funkcioniranje tog drugog subjekta niti za način na koji taj subjekat obavlja svoje propisane poslove. Propisi mogu ovlastiti formalna tijela ili službena lica da svoje funkcije izvršavaju nezavisno od vlade. Tako, na primjer, državni revizori i agencije za statistiku obično imaju zakonske ovlasti da pribavljaju informacije i objavljuju izvještaje bez uključivanja vlade, dok pravosudni organi često imaju specijalne ovlasti na osnovu kojih u praksu provode koncept nezavisnosti pravosuđa. Pored toga, propisi mogu uspostaviti i grube parametre u okviru kojih je neko tijelo koje je formalno uspostavljeno dužno raditi i tako dovesti do toga da ono funkcionira na način koji je u skladu s ciljevima koje je odredio Parlament ili slično tijelo. Postojanje formalnih ovlasti za samostalan rad, samo po sebi, ne sprječava da subjekat ima sposobnost usmjeravati poslovne i financijske politike drugog subjekta sa formalnim ovlastima radi stjecanja koristi od toga. Primjera radi, nezavisnost centralne banke u odnosu na monetarnu politiku ne sprječava da se ta banka kontrolira. Sve činjenice i okolnosti će i dalje biti neophodno razmotriti.
26. Iz postojanja prava nad drugim subjektom ne proističu obavezno i ovlasti za potrebe ovog standarda. Subjekt nema ovlasti nad drugim subjektom samo na osnovu toga zato što postoji:
 - (a) regulatorna kontrola (vidjeti tačku UP12.); ili
 - (b) ekonomska zavisnost (vidjeti tačke UP41. i UP42).
27. Subjekt s trenutnom sposobnošću usmjeravanja relevantnih aktivnosti ima ovlasti bez obzira na to što još nije iskoristio svoja prava na takvo usmjeravanje. Dokazi da je subjekat usmjeravao relevantne aktivnosti subjekta nad kojim se procjenjuje kontrola mogu pomoći pri utvrđivanju da li prvi subjekat ima ovlasti u odnosu na subjekat nad kojim se procjenjuje kontrola, ali sami po sebi nisu dovoljni da se donese takav zaključak. Kada je riječ o subjektima koji su uspostavljeni za potrebe provođenja konkretnih aktivnosti, moguće je da je pravo usmjeravanja relevantnih aktivnosti ostvareno već u trenutku osnivanja subjekta.
28. Kada dva ili više subjekata imaju postojeća prava koja im daju sposobnost da jednostrano usmjeravaju različite relevantne aktivnosti, onaj od njih koji ima trenutnu sposobnost usmjeravanja aktivnosti koje najznačajnije utječu na prirodu ili iznos koristi od drugog subjekta ima ovlasti nad tim subjektom.
29. Subjekt može imati ovlasti nad subjektom nad kojim se procjenjuje kontrola čak i kada drugi subjekti imaju postojeća prava koja im daju trenutnu sposobnost da učestvuju u usmjeravanju relevantnih aktivnosti, kao što je slučaj kada drugi subjekat uživa značajan utjecaj. Subjekt koji ima isključivo prava zaštite, međutim, nema ovlasti nad drugim subjektom (vidjeti tačke UP29, UP30. i UP31.) te, u skladu s tim, ne kontrolira drugi subjekat.

Koristi

30. Subjekt je izložen ili ima prava na promjenjive koristi od svoje povezanosti sa subjektom nad kojim se procjenjuje kontrola kada koristi koje očekuje od te povezanosti mogu varirati u zavisnosti od učinaka drugog subjekta. Subjekti se povezuju s drugim subjektima očekujući da vremenom od toga ostvare pozitivne financijske ili nefinancijske koristi. Međutim, u određenom izvještajnom periodu stvarni efekat povezanosti subjekta sa subjektom nad kojim se procjenjuje kontrola može biti samo pozitivan, samo negativan ili kombinacija pozitivnog i negativnog.
31. Koristi subjekta od njegove povezanosti sa subjektom nad kojim se procjenjuje kontrola mogu biti isključivo financijske, isključivo nefinancijske ili ujedno i financijske i nefinancijske. U financijske koristi spadaju prinosi od ulaganja poput dividendi i sličnih raspodjela koji se nekad nazivaju i „povrat“. Nefinancijske koristi uključuju prednosti koje proisteknu iz ograničenih resursa koje se ne mjere financijski i ekonomske koristi koje direktno primaju korisnici usluga posmatranog subjekta. Nefinancijske koristi mogu nastati kada su aktivnosti drugog subjekta u skladu (tj. podudaraju se) s ciljevima subjekta i pomažu subjektu u ostvarenju njegovih ciljeva. Na primjer, subjekat može imati koristi od toga da drugi subjekat s podudarnim aktivnostima pruža usluge koje bi u suprotnom bio dužan pružati prvo spomenuti subjekat. Podudarne aktivnosti se mogu provoditi dobrovoljno ili subjekat može imati ovlasti da usmjeri drugog subjekta da ih provede. Nefinancijske koristi mogu nastati i kada dva subjekta imaju podudarne ciljeve (tj. kada ciljevi jednog dopunjuju i upotpunjuju ciljeve drugog subjekta).
32. U nastavku teksta su navedeni primjeri financijskih koristi koje subjekat može steći od svoje povezanosti s drugim subjektom:
 - (a) dividende, promjenjive kamate na dužničke vrijednosne papire, druge raspodjele ekonomskih koristi;
 - (b) izloženost povećanju ili smanjenju vrijednosti ulaganja u drugi subjekat;
 - (c) izloženost gubitku od sporazuma o pružanju financijske pomoći, uključujući financijsku pomoć za velike projekte;

- (d) uštede na troškovima (na primjer, u situacijama kada bi subjekat ostvario uštede po osnovu povećanja učinkovitosti ili sinergije kombiniranja poslovanja ili imovine drugog subjekta sa vlastitim poslovanjem ili imovinom);
- (e) udjeli u imovini i obavezama drugog subjekta preostali nakon njegove likvidacije; i
- (f) drugi vidovi izloženosti promjenjivim koristima koje nisu dostupne drugim subjektima.

33. Primjeri nefinancijskih koristi obuhvataju:

- (a) mogućnost ostvarivanja koristi od posebnih znanja drugog subjekta;
- (b) vrijednost aktivnosti koje provodi drugi subjekat koja nastaje izvornom subjektu tako što mu pomaže u ostvarivanju njegovih ciljeva;
- (c) poboljšane rezultate;
- (d) učinkovitije ostvarenje očekivanih rezultata;
- (e) učinkovitija ili djelotvornija proizvodnja dobara, odnosno pružanje usluga;
- (f) dostupnost imovine i s njom povezanih usluga ranije nego što bi to inače bio slučaj; i
- (g) bolji kvalitet usluga nego što bi to inače bio slučaj.

34. Iako samo jedan subjekat može kontrolirati drugog, više strana može dijeliti koristi od tog drugog subjekta. Na primjer, vlasnici manjinskih udjela mogu dijeliti financijske koristi poput suficita ili raspodjela od subjekta, odnosno nefinancijske koristi kao što je podudarnost aktivnosti sa željenim rezultatima.

Spona između ovlasti i koristi

- 35. Subjekt kontrolira drugi subjekt kada ima ne samo ovlasti nad subjektom nad kojim se procjenjuje kontrola i izloženost ili prava na promjenjive koristi po osnovu povezanosti s istim, nego i sposobnost da te ovlasti iskoristi radi utjecanja na prirodu ili iznos koristi od svoje povezanosti sa subjektom nad kojim se procjenjuje kontrola.
- 36. Postojanje podudarnih ciljeva, samo po sebi, nije dovoljno da subjekat zaključi da kontrolira drugi subjekat. Da bi imao kontrolu, subjekat mora imati i sposobnost da iskoristi svoje ovlasti nad subjektom nad kojim se procjenjuje kontrola da bi usmjerio taj drugi subjekat na saradnju s njim radi unaprjeđenja ostvarivanja njegovih ciljeva.
- 37. **Subjekt s pravima odlučivanja mora utvrditi da li je glavni ulagač/nositelj aktivnosti ili zastupnik. Subjekt mora utvrditi i to da li drugi subjekt s pravima odlučivanja postupa u svojstvu zastupnika za subjekat. Zastupnik je strana koja je primarno angažirana da bi nastupala ispred i u korist druge strane ili strana (glavnih ulagača/nositelja aktivnosti) te, prema tome, ne kontrolira drugi subjekat kada koristi svoje ovlasti za donošenje odluka. Dakle, zastupnik može uživati i imati mogućnost da koristi ovlasti glavnog ulagača/nositelja aktivnosti, ali isključivo u ime tog glavnog ulagača/nositelja aktivnosti.**

Računovodstveni zahtjevi

- 38. **Subjekt koji ima kontrolu dužan je pripremiti konsolidirane financijske izvještaje primjenjujući jednoobrazne računovodstvene politike za slične transakcije i druge događaje u sličnim okolnostima.**
- 39. **Konsolidiranje kontroliranog subjekta počinje od datuma kada subjekat stekne kontrolu nad drugim subjektom i prestaje kada izgubi tu kontrolu.**

Postupci konsolidacije

40. Konsolidiranim financijskim izvještajima se:

- (a) kombiniraju slične stavke imovine, obaveza, neto imovine/kapitala, prihoda, rashoda i novčanih tokova subjekta koji ima kontrolu sa stavkama subjekata koje kontrolira;
- (b) prebija (eliminira) knjigovodstvena vrijednost ulaganja subjekta koji ima kontrolu u svaki od subjekata koje kontrolira i dijela neto imovine/kapitala svakog od subjekata koje kontrolira koji se odnosi na subjekat koji ima kontrolu (MRSJS 40 daje pojašnjenja kako obračunati svaki pripadajući *goodwill*);
- (c) potpuno eliminiraju sva imovina, obaveze, neto imovina/kapital, prihodi, rashodi i novčani koji se odnose na transakcije između subjekata koji čine ekonomski subjekat (suficiti, odnosno deficiti proistekli iz transakcija unutar ekonomskog subjekta koji se priznaju kao imovina, poput zaliha i trajne imovine, u potpunosti se eliminiraju). Gubici unutar ekonomskog subjekta mogu ukazivati da je došlo do umanjenja vrijednosti koje se mora priznati u konsolidiranim financijskim izvještajima.

Jednoobrazne računovodstvene politike

41. Ako neki član ekonomskog subjekta primjenjuje računovodstvene politike koje se razlikuju od računovodstvenih politika koje su za slične transakcije i događaje u sličnim okolnostima usvojene u konsolidiranim financijskim izvještajima, prilikom pripreme konsolidiranih financijskih izvještaja se u financijskim izvještajima tog člana vrše odgovarajuća usklađivanja da bi se osigurala usklađenost sa računovodstvenim politikama ekonomskog subjekta.

Mjerenje

42. Subjektat prihode i rashode kontroliranog subjekta uvrštava u konsolidirane financijske izvještaje od datuma kada stekne kontrolu do datuma kada prestane kontrolirati taj kontrolirani subjektat. Prihodi i rashodi kontroliranog subjekta se zasnivaju na vrijednostima imovine i obaveza priznatih u konsolidiranim financijskim izvještajima na datum stjecanja. Na primjer, trošak amortizacije priznat u konsolidiranom izvještaju o financijskim rezultatima nakon datuma stjecanja se zasniva na vrijednostima s njim povezane amortizirajuće imovine priznate u konsolidiranim financijskim izvještajima na datum stjecanja.

Potencijalna prava glasa

43. U uslovima kada postoje potencijalna prava glasa ili drugi derivati koji podrazumijevaju potencijalna prava glasa, udio u suficitu ili deficitu i promjenama neto imovine/kapitala raspoređene u korist subjekta koji ima kontrolu, kao i manjinski udjeli se prilikom pripreme konsolidiranih financijskih izvještaja utvrđuju isključivo na osnovu postojećih vlasničkih učešća i ne odražavaju moguće korištenje ili pretvaranje potencijalnih prava glasa i drugih derivata, osim kada se primjenjuje tačka 44.
44. U određenim okolnostima, subjektat u suštini ima postojeće vlasničko učešće kao rezultat transakcije koja mu trenutno omogućava pristup koristima koja se vezuju uz vlasnička učešća. Pod takvim okolnostima, prilikom pripreme konsolidiranih financijskih izvještaja, udio dodijeljen subjektu koji ima kontrolu i manjinski udjeli se utvrđuju uzimajući u obzir eventualno korištenje tih potencijalnih prava glasa i drugih derivata koji subjektu trenutno omogućavaju pristup konkretnim koristima.
45. MRSJS 28 i MRSJS 41 se ne primjenjuju na udjele u kontroliranim subjektima koji se konsolidiraju. Kada instrumenti u kojima su sadržana potencijalna prava glasa suštinski omogućavaju pristup koristima koje se vezuju za vlasnička učešća u kontroliranom subjektu, ti instrumenti ne podliježu zahtjevima iz MRSJS 28 i MRSJS 41. U svim drugim slučajevima, instrumenti koji sadrže potencijalna prava glasa u kontroliranom subjektu se obračunavaju u skladu sa MRSJS 28 i MRSJS 41.

Datumi izvještavanja

46. **Financijski izvještaji subjekta koji ima kontrolu i subjekata koje kontrolira, koji se koriste prilikom pripreme konsolidiranih financijskih izvještaja, moraju biti pripremljeni s istim datumom izvještavanja. Kada se kraj izvještajnog perioda subjekta koji ima kontrolu razlikuje od kraja izvještajnog perioda kontroliranog subjekta, subjektat koji ima kontrolu mora, alternativno:**
- (a) pribaviti, za potrebe konsolidacije, dodatne financijske informacije s istim datumom na koji glase financijski izvještaji subjekta koji ima kontrolu; ili**
 - (b) koristiti najnovije financijske izvještaje kontroliranog subjekta usklađene za efekte značajnih transakcija ili događaja koji su nastali između datuma tih izvještaja i datuma izrade konsolidiranih financijskih izvještaja.**

Manjinski udjeli

47. **Subjektat koji ima kontrolu dužan je prezentirati manjinske udjele u konsolidiranom izvještaju o financijskom položaju u okviru neto imovine/kapitala, i to zasebno od neto imovine/kapitala vlasnika subjekta koji ima kontrolu.**
48. Promjene udjela subjekta koji ima kontrolu u kontroliranom subjektu koje ne dovedu do gubitka te kontrole su transakcije s vlasnicima u njihovom svojstvu vlasnika.
49. **Subjektat treba suficit ili deficit i svaki dobitak ili gubitak priznate direktno u neto imovini/kapitalu pripisati vlasnicima subjekta koji ima kontrolu i manjinskim udjelima. Subjektat također treba i ukupni iznos priznat u izvještaju o promjenama u neto imovini/kapitalu pripisati vlasnicima subjekta koji ima kontrolu i manjinskim udjelima, čak i ako će to rezultirati deficitnim stanjem manjinskih udjela.**
50. **Ako kontrolirani subjektat u opticaju ima kumulativne povlaštene dionice koje su klasificirane kao vlasnički instrumenti, a drže ih manjinski vlasnici, subjektat svoj udio u suficitu ili deficitu izračunava nakon usklađivanja za dividende od takvih dionica, bez obzira na to da li je isplata tih dividendi objavljena ili ne.**

51. Kada se udio u neto imovini/kapitalu kojeg drže manjinski vlasnici promijeni, subjekat mora uskladiti knjigovodstvene vrijednosti kontrolnih i manjinskih udjela da bi odrazio promjene njihovih relativnih učešća u kontroliranom subjektu. On direktno u neto imovini/kapitalu mora priznati svaku razliku između iznosa za koji su manjinski udjeli usklađeni i fer vrijednosti plaćene ili primljene naknade, te istu pripisati vlasnicima subjekta koji ima kontrolu.

Gubitak kontrole

52. Ako subjekat koji ima kontrolu izgubi tu kontrolu nad kontroliranim subjektom, dužan je:
- (a) u konsolidiranom izvještaju o financijskom položaju prestati priznavati imovinu i obaveze subjekta kojeg je kontrolirao;
 - (b) priznati svako zadržano ulaganje u subjektu kojeg je kontrolirao i kasnije to ulaganje, kao i sva potraživanja od subjekta kojeg je kontrolirao ili dugovanja prema istom, obračunavati u skladu s relevantnim MRSJS. Takav zadržani udio se ponovo mjeri, kako je opisano u tački 54. (b) (iii) i tački 55A. Vrijednost dobivena ponovnim mjerenjem na datum gubitka kontrole se smatra fer vrijednošću kod početnog priznavanja financijske imovine u skladu s MRSJS 41 ili troškom kod početnog priznavanja ulaganja u pridruženi subjekat ili zajednički poduhvat, ako je primjenjivo; i
 - (c) priznati dobitak ili gubitak povezan s gubljenjem kontrole koji se može pripisati ranijem kontrolnom udjelu, kako je naznačeno u tačkama od 54. do 55A.
53. Subjekt koji ima kontrolu može izgubiti tu kontrolu nad kontroliranim subjektom kroz dva ili više aranžmana (transakcija). Međutim, okolnosti ponekad nalažu da se više aranžmana obračunava kao jedinstvena transakcija. Prilikom utvrđivanja da li aranžmane obračunati kao jedinstvenu transakciju, subjekat koji ima kontrolu mora u obzir uzeti sve odredbe i uslove aranžmana, kao i njihove ekonomske efekte. Jedna ili više od sljedećih stavki će ukazivati na to da subjekat koji ima kontrolu više aranžmana treba obračunati kao jedinstvenu transakciju:
- (a) sklopljeni su u isto vrijeme ili uzimajući jedan drugog u obzir;
 - (b) čine jedinstvenu transakciju čiji cilj je ostvariti sveukupni komercijalni učinak;
 - (c) nastanak jednog zavisi od nastanka najmanje jednog drugog aranžmana;
 - (d) pojedinačni aranžmani posmatrani samostalno nisu ekonomski opravdani, ali to jesu kada se razmatraju zajedno s drugim aranžmanima. Primjer toga bi bila situacija u kojoj se ulaganje prodaje po cijeni nižoj od tržišne, ali će razlika biti nadoknađena kroz kasniju prodaju po cijeni višoj od tržišne.
54. Ako subjekat koji ima kontrolu izgubi tu kontrolu nad kontroliranim subjektom, dužan je:
- (a) prestati priznavati:
 - (i) imovinu (uključujući svaki *goodwill*) i obaveze kontroliranog subjekta po njihovoj knjigovodstvenoj vrijednosti na datum gubitka kontrole; i
 - (ii) knjigovodstvenu vrijednost svih manjinskih udjela u subjektu kojeg je ranije kontrolirao na datum gubitka kontrole (uključujući i sve dobitke ili gubitke priznate direktno u neto imovini/kapitalu koje im je moguće pripisati);
 - (b) priznati_
 - (i) fer vrijednost primljene naknade, ako ista postoji, od transakcije, događaja ili okolnosti koji su rezultirali gubitkom kontrole;
 - (ii) ako transakcija, događaj ili okolnosti koji su rezultirali gubitkom kontrole podrazumijevaju raspodjelu dionica kontroliranog subjekta u korist vlasnika u njihovom svojstvu vlasnika, tu raspodjelu; i
 - (iii) svako zadržano ulaganje u subjekat kojeg je kontrolirao po njegovoj fer vrijednosti na datum gubitka kontrole;
 - (c) kada to nalažu drugi MRSJS, prenijeti direktno u akumulirani suficit/deficit iznose koji su priznati direktno u neto imovini/kapitalu u vezi sa kontroliranim subjektom na osnovi opisanoj u tački 55.; i
 - (d) svaku razliku proisteklu iz navedenog priznati kao dobitak ili gubitak u suficitu ili deficitu koji se mogu pripisati subjektu koji ima kontrolu.
55. Ako subjekat koji ima kontrolu izgubi tu kontrolu nad kontroliranim subjektom, sve iznose prethodno priznate direktno u neto imovini/kapitalu u odnosu na kontrolirani subjekat je dužan obračunavati na istoj osnovi koju bi bilo

obavezno koristiti da je subjekat koji ima kontrolu direktno otudio pripadajuću imovinu ili obaveze. Ako bi se revalorizacijski višak ranije priznat direktno u neto imovini/kapitalu prenosio direktno u akumulirani suficit/deficit po otuđenju imovine, subjekat koji ima kontrolu mora revalorizaciji višak prenijeti direktno u akumulirani suficit/deficit kada izgubi kontrolu nad kontroliranim subjektom.

- 55A. Ako subjekat koji ima kontrolu izgubi kontrolu nad kontroliranim subjektom koji ne sadrži posao/poslovanje, kako je definirano u MRSJS 40, kao rezultat transakcije koja je uključivala pridruženi subjekat ili zajednički poduhvat obračunate pomoću metode udjela, subjekat koji ima kontrolu mora utvrditi dobitak ili gubitak u skladu sa tačkama 54. i 55. Dobitak ili gubitak proistekao iz opisane transakcije se u suficitu ili deficitu subjekta koji ima kontrolu priznaje samo do vrijednosti udjela nepovezanih ulagača u tom pridruženom subjektu, odnosno zajedničkom poduhvatu. Preostali dio dobitka se prebija s knjigovodstvenom vrijednošću ulaganja u isti pridruženi subjekat ili zajednički poduhvat. Pored toga, ako subjekat koji ima kontrolu zadrži ulaganje u subjekat kojeg je ranije kontrolirao, a taj ranije kontrolirani subjekat je sada pridruženi subjekat ili zajednički poduhvat koji se obračunava pomoću metode udjela, subjekat koji ima kontrolu dio dobitka ili gubitka proisteklog iz ponovnog mjerenja po fer vrijednosti zadržanog ulaganja u subjekat kojeg je ranije kontrolirao priznaje u svoj suficit ili deficit samo do vrijednosti udjela nepovezanih ulagača u novom pridruženom subjektu ili zajedničkom poduhvatu. Ostatak dobitka se prebija s knjigovodstvenom vrijednošću zadržanog ulaganja u ranije kontrolirani subjekat. Ako subjekat koji ima kontrolu zadrži ulaganje u subjekat kojeg je ranije kontrolirao, a koji se sada obračunava u skladu sa MRSJS 41, dio dobitka ili gubitka proisteklog iz ponovnog mjerenja po fer vrijednosti tog zadržanog ulaganja u ranije kontroliranom subjektu se u potpunosti priznaje u suficit ili deficit subjekta koji ima kontrolu.

Investicijski subjekti: Zahtjev u vezi s fer vrijednošću

56. Osim u uslovima opisanim u tački 57, investicijski subjekat ne treba konsolidirati subjekte koje kontrolira niti primjenjivati MRSJS 40 kada stekne kontrolu nad drugim subjektom jer, umjesto toga, ulaganje u kontrolirani subjekat treba mjeriti po fer vrijednosti kroz suficit ili deficit u skladu sa MRSJS 41.
57. Uz uvažavanje zahtjeva tačke 56, ako investicijski subjekat ima kontrolirani subjekt koji nije investicijski subjekat i čija osnovna namjena i aktivnosti se odnose na pružanje usluga povezanih s aktivnostima ulaganja izvornog investicijskog subjekta (vidjeti tačke AG98, AG99. i AG100.), isti treba konsolidirati taj kontrolirani subjekt u skladu sa tačkama od 38. do 55. ovog standarda i primijeniti zahtjeve MRSJS 40 na stjecanje svakog takvog kontroliranog subjekta.
58. Subjekt koji ima kontrolu nad investicijskim subjektom a sam nije investicijski subjekat dužan je prezentirati konsolidirane financijske izvještaje u kojima (i) mjeri ulaganja u kontrolirani investicijski subjekat po fer vrijednosti kroz suficit ili deficit u skladu sa MRSJS 41 i (ii) konsolidira drugu imovinu i obaveze te prihode i rashode kontroliranog investicijskog subjekta u skladu sa tačkama od 38. do 55. ovog standarda.

Utvrđivanje da li je subjekat investicijski subjekat

59. Subjekt pri procjenjivanju da li je investicijski subjekat mora uzeti u obzir sve činjenice i okolnosti, uključujući i to šta mu je namjena i kako je ustrojen. U tačkama od AG89. do AG106. daje se detaljniji opis aspekata definicije investicijskog subjekta. Kada činjenice i okolnosti ukazuju na to da je došlo do promjene jednog ili više elemenata koji čine definiciju investicijskog subjekta, subjekat koji ima kontrolu je dužan preispitati da li je investicijski subjekat.
60. Subjekt koji ima kontrolu koji prestane biti ili postane investicijski subjekat sve promjene svog statusa treba obračunavati prospektivno od datuma nastanka promjene statusa (vidjeti tačke 63. i 64).

Prosudbe i pretpostavke

61. Investicijski subjekat je dužan objaviti informacije koje nalaže tačka 15. u MRSJS 38 o značajnim prosudbama i pretpostavkama napravljenim prilikom utvrđivanja da li je on investicijski subjekat, osim kada ima sve sljedeće karakteristike:
- (a) finansijska sredstva je pribavio od više od jednog ulagača (vidjeti tačke AG89. i AG90);
 - (b) ima vlasnička učešća u vidu kapitala ili sličnih učešća (vidjeti tačke AG91. i AG92); i
 - (c) ima više od jednog ulaganja (vidjeti tačke AG96. i AG97).
62. Odsustvo bilo koje od navedenih karakteristika ne mora nužno diskvalificirati subjekat od klasifikacije kao investicijskog subjekta. Ipak, to odsustvo znači da subjekat mora objaviti informacije o značajnim prosudbama i pretpostavkama koje je napravio prilikom utvrđivanja da je investicijski subjekat.

Računovodstveno postupanje s promjenom statusa investicijskog subjekta

63. Kada prestane biti investicijski subjekat, subjekat treba primijeniti MRSJS 40 na svaki kontrolirani subjekat koji je ranije mjereno po fer vrijednosti kroz suficit ili deficit u skladu sa tačkom 56. Datum promjene statusa se smatra pretpostavljenim datumom stjecanja. Fer vrijednost kontroliranog subjekta na pretpostavljeni datum stjecanja predstavlja prenesenu pretpostavljenu naknadu prilikom mjerenja svakog *goodwill* ili dobitka od kupovine po povoljnoj cijeni koji bi proistekli iz pretpostavljenog stjecanja. Svi kontrolirani subjekti se konsolidiraju u skladu sa tačkama od 38. do 51. ovog standarda od datuma promjene statusa.
64. Kada postane investicijski subjekat, subjekat prestaje konsolidirati subjekte koje kontrolira sa datumom promjene statusa, osim ako se radi o kontroliranim subjektima koji će se i dalje konsolidirati u skladu sa tačkom 57. Takav investicijski subjekat mora primjenjivati zahtjeve iz tačaka 52. i 53. na kontrolirane subjekte koje prestane konsolidirati kao da je kontrolu nad njima izgubio od tog datuma.

Prijelazne odredbe

65. Subjekt ovaj standard treba primijeniti retroaktivno, u skladu sa MRSJS 3 *Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške*, osim kada je u tačkama od 66. do 78. određeno drugačije.
66. Uz uvažavanje zahtjeva iz tačke 33. u MRSJS 3, prilikom prve primjene ovog standarda, subjekat treba prezentirati samo kvantitativne informacije koje se zahtijevaju u tački 33. (f) u MRSJS 3 za godišnji period neposredno prije datuma prve primjene ovog standarda (u daljnjem tekstu: posljednji prethodni period). Subjekt te informacije može prezentirati i za tekući period, odnosno za ranije uporedive periode, ali to nije dužan napraviti.
67. Za potrebe ovog standarda, datumom prve primjene se smatra početak godišnjeg izvještajnog perioda na koje se standard prvi put primjenjuje.
68. Na datum prve primjene, subjekat nije dužan izvršiti usklađivanja prema ranijem računovodstvenom obuhvatanju svoje povezanosti ni sa:
- (a) subjektima koji bi bili konsolidirani na taj datum u skladu sa MRSJS 6 *Konsolidirani i odvojeni finansijski izvještaji* a i dalje se konsolidiraju u skladu sa ovim standardom; ni sa
 - (b) subjektima koji ne bi bili konsolidirani na taj datum u skladu sa MRSJS 6 a ne konsolidiraju se ni u skladu sa ovim standardom.
69. Na datum prve primjene, subjekat procjenjuje da li je investicijski subjekat na osnovu činjenica i okolnosti koje postoje na taj dan. Ako na datum prve primjene subjekat zaključi da jeste investicijski subjekat, treba primijeniti zahtjeve iz tačaka od 70. do 73. umjesto tačaka 77. i 78.
70. Osim svih kontroliranih subjekata koji se konsolidiraju u skladu sa tačkom 57. (na koje se primjenjuju tačke 68. ili 77. i 78, zavisno od toga šta je odgovarajuće), investicijski subjekat svoja ulaganja u svaki kontrolirani subjekt treba mjeriti po fer vrijednosti kroz suficit ili deficit kao da su zahtjevi ovog standarda oduvijek bili na snazi. Takav investicijski subjekat mora retroaktivno uskladiti godišnji period neposredno prije datuma prve primjene, kao i neto imovinu/kapital na početku posljednjeg prethodnog perioda, za svaku razliku između:
- (a) prethodne knjigovodstvene vrijednosti kontroliranog subjekta; i
 - (b) fer vrijednosti ulaganja investicijskog u kontrolirani subjekat.
- Kumulativni iznos svakog usklađivanja fer vrijednosti koji je prethodno priznat direktno u neto imovini/kapitalu se prenosi u akumulirani suficit/deficit na početku godišnjeg perioda neposredno prije datuma prve primjene.
71. Investicijski subjekat je dužan koristiti iznose fer vrijednosti koji su ranije prijavljeni ulagačima ili upravi.
72. Ako je mjerenje ulaganja u kontrolirani subjekat u skladu sa tačkom 70. neizvodivo (u značenju definiranom u MRSJS 3), investicijski subjekat je dužan primijeniti zahtjeve ovog standarda na početku najranijeg perioda za koji je primjena tačke 70. izvodiva, što može biti tekući period. Ulagatelj mora retroaktivno uskladiti godišnji period neposredno prije datuma prve primjene, osim kada je početak najranijeg perioda za koji je primjena ove tačke izvodiva tekući period. U tom slučaju, usklađivanje neto imovine/kapitala se priznaje na početku tekućeg perioda.
73. Ako je otuđio ulaganje u kontrolirani subjekat ili izgubio kontrolu nad istim prije datuma prve primjene ovog standarda, investicijski subjekat nije dužan izvršiti usklađivanja prethodnog obračunavanja tog kontroliranog subjekta.

74. Ako na datum prve primjene zaključi da će konsolidirati drugi subjekat koji nije konsolidiran u skladu sa MRSJS 6, subjekat imovinu, obaveze i manjinske udjele u tom prethodno nekonsolidiranom subjektu treba mjeriti kao da je taj drugi subjekat konsolidiran od datuma kada je subjekat stekao kontrolu nad njim na osnovu zahtjeva ovog standarda. Takav subjekat je dužan izvršiti retroaktivno usklađivanje godišnjeg perioda neposredno prije datuma prve primjene. Ako datum stjecanja kontrole pada ranije od datuma početka posljednjeg prethodnog perioda, subjekat treba, kao usklađivanje neto imovine/kapitala na početku posljednjeg prethodnog razdoblja, priznati svaku razliku između:
- (a) vrijednosti priznate imovine, obaveza i manjinskih udjela; i
 - (b) prethodne knjigovodstvene vrijednosti povezanosti subjekta sa posmatranim drugim subjektom.
75. Ako je mjerenje imovine, obaveza i manjinskih udjela kontroliranog subjekta u skladu sa tačkom 74. (a) i (b) neizvodivo (u značenju definiranom u MRSJS 3), subjekat imovinu, obaveze i manjinske udjele u tom prethodno nekonsolidiranom subjektu treba mjeriti kao da je konsolidiran od pretpostavljenog datuma stjecanja. Pretpostavljenim datumom stjecanja se smatra početak najranijeg perioda za koji je primjena ove tačke izvodiva, što može biti tekući period.
76. Subjekt treba vršiti retroaktivno usklađivanje godišnjeg perioda neposredno prije datuma prve primjene, osim kada je tekući period početak najranijeg perioda za koji je izvodiva primjena ove tačke. Kada pretpostavljeni datum stjecanja pada ranije od datuma početka posljednjeg prethodnog perioda, subjekat treba, kao usklađivanje neto imovine/kapitala na početku posljednjeg prethodnog perioda, priznati svaku razliku između:
- (a) vrijednosti priznate imovine, obaveza i manjinskih udjela; i
 - (b) prethodne knjigovodstvene vrijednosti povezanosti subjekta sa posmatranim drugim subjektom.
- Kada je tekući period najraniji period za koji je primjena ovog člana izvodiva, usklađivanje neto imovine/kapitala se priznaje na početku tekućeg perioda.
77. Ako na datum prve primjene subjekat zaključi da će prestati konsolidirati subjekat koji je prethodno konsolidiran u skladu sa MRSJS 6, dužan je svoj udio u tom drugom subjektu mjeriti po vrijednosti po kojoj bi bio mjeran da su zahtjevi ovog standarda važili kada se subjekat prvi put povezao sa tim drugim subjektom ili izgubio kontrolu nad istim. Subjekt mora izvršiti retroaktivno usklađivanje godišnjeg perioda neposredno prije datuma prve primjene. Kada datum na koji se subjekat povezao (ali nije stekao kontrolu u skladu sa ovim standardom) sa drugim subjektom ili izgubio kontrolu nad njim pada prije početka posljednjeg prethodnog perioda, dužan je, kao usklađivanje neto imovine/kapitala na početku posljednjeg prethodnog perioda, priznati svaku razliku između:
- (a) prethodne knjigovodstvene vrijednosti imovine, obaveza i manjinskih udjela; i
 - (b) priznate vrijednosti udjela subjekta u posmatranom drugom subjektu.
78. Kada je mjerenje udjela u drugom subjektu u skladu sa tačkom 77. neizvodivo (u značenju definiranom u MRSJS 3), subjekat treba primijeniti zahtjeve ovog standarda na početku najranijeg perioda za koji je primjena tačke 77. izvodiva, što može biti tekući period. Subjekt je dužan izvršiti retroaktivno usklađivanje godišnjeg perioda neposredno prije datuma prve primjene, osim kada je tekući period početak najranijeg perioda za koji je primjena ovog člana izvodiva. Kada datum na koji se subjekat povezao (ali nije stekao kontrolu u skladu s ovim standardom) sa drugim subjektom ili izgubio kontrolu nad njim pada prije početka posljednjeg prethodnog perioda, subjekat treba, kao usklađivanje neto imovine/kapitala na početku posljednjeg prethodnog perioda, priznati svaku razliku između:
- (a) prethodne knjigovodstvene vrijednosti imovine, obaveza i manjinskih udjela; i
 - (b) priznate vrijednosti udjela subjekta u posmatranom drugom subjektu.
- Kada je tekući period najraniji period za koji je primjena ovog člana izvodiva, opisano usklađivanje neto imovine/kapitala se treba priznati na početku tekućeg perioda.

79. Subjekat ovaj standard mora primijeniti na godišnje financijske izvještaje koji obuhvataju periode početno sa ili nakon 1. januara/siječnja 2017. godine. Potiče se i njegova ranija primjena. Ako ovaj standard primijeni na neki period koji počinje prije 1. januara/siječnja 2017. godine, subjekat mora objaviti tu činjenicu i u isto vrijeme primijeniti i MRSJS 34 *Odvojeni financijski izvještaji*, MRSJS 36, MRSJS 37 i MRSJS 38.
- 79A. Dokumentom „Primjenjivost MRSJS“, objavljenim u aprilu/travnju 2016. godine, izbrisane su tačke 11, 12. i 13. i izvršene izmjene i dopune tačke 8. Subjekat te izmjene i dopune mora primijeniti na godišnje financijske izvještaje koji obuhvataju periode početno sa ili nakon 1. januara/siječnja, 2018. godine. Potiče se i njihova ranija primjena. Ako navedene izmjene i dopune primijeni na neki period koji počinje prije 1. januara/siječnja, 2018. godine, subjekat je dužan objaviti tu činjenicu.
- 79B. Kroz MRSJS 39 *Primanja zaposlenih*, objavljen u julu/srpnju 2016. godine, izvršene su izmjene i dopune tačke 6. Subjekat je dužan primijeniti te izmjene i dopune na godišnje financijske izvještaje koji obuhvataju periode početno sa ili nakon 1. januara/siječnja 2018. godine. Potiče se i njihova ranija primjena. Ako navedene izmjene i dopune primijeni na neki period koji počinje prije 1. januara/siječnja 2018. godine, subjekat mora objaviti tu činjenicu i u isto vrijeme primijeniti i MRSJS 39.
- 79C. Kroz MRSJS 40 *Kombinacije u javnom sektoru*, objavljen u januaru/siječnju 2017. godine, izvršene su izmjene i dopune tačaka 4, 40, 56, 57. i 63. Subjekat je dužan primijeniti te izmjene i dopune na godišnje financijske izvještaje koji obuhvataju periode početno sa ili nakon 1. januara/siječnja 2019. godine. Potiče se i njihova ranija primjena. Ako navedene izmjene i dopune primijeni na neki period koji počinje prije 1. januara/siječnja 2019. godine, subjekat mora objaviti tu činjenicu i u isto vrijeme primijeniti i MRSJS 40.
- 79D. Kroz MRSJS 40 *Kombinacije u javnom sektoru*, objavljen u januaru/siječnju 2017. godine, izvršene su izmjene i dopune tačke 52. te je uvedena tačka 55A. Subjekat je dužan primijeniti te izmjene i dopune na godišnje financijske izvještaje koji obuhvataju periode početno sa ili nakon datuma kojeg odredi IPSASB. Dopuštena je i njihova ranija primjena. Ako navedene izmjene i dopune primijeni ranije, subjekat mora objaviti tu činjenicu i, ako te već ne radi, u isto vrijeme primijeniti i MRSJS 40.
- 79E. Kroz MRSJS 41, objavljen u augustu/kolovozu 2018. godine, izvršene su izmjene i dopune tačaka 22, 45, 52, 55A, 56, 58. i AG105. Subjekat mora primijeniti te izmjene i dopune na godišnje financijske izvještaje koji obuhvataju periode početno sa ili nakon 1. januara/siječnja 2023. godine. Potiče se i njihova ranija primjena. Ako navedene izmjene i dopune primijeni na neki period koji počinje prije 1. januara/siječnja 2023. godine, subjekat je dužan objaviti tu činjenicu i u isto vrijeme primijeniti i MRSJS 41.
80. Kada subjekat usvoji primjenu MRSJS na obračunskoj osnovi, kako je definirano u MRSJS 33 *Prva primjena međunarodnih računovodstvenih standarda za javni sektor na obračunskoj osnovi (MRSJS)*, za financijsko izvještavanje nakon ovdje naznačenog datuma stupanja na snagu se ovaj standard primjenjuje na godišnje financijske izvještaje subjekta koji obuhvataju periode početno sa ili nakon datuma usvajanja primjene MRSJS.

Povlačenje iz upotrebe i zamjena MRSJS 6 (izdanja iz decembra/prosinca 2006. godine)

81. Ovaj standard je objavljen u isto vrijeme kada i MRSJS 34. Ta dva standarda zajedno zamjenjuju MRSJS 6 (izdanje iz decembra/prosinca 2006. godine). MRSJS 6 se nastavlja primjenjivati sve dok se ne počnu primjenjivati ili ne stupe na snagu MRSJS 34 i MRSJS 35, koje god od toga se ranije desi.

Uputstva za primjenu

Ovaj dodatak čini sastavni dio MRSJS 35.

AG1. Primjerima iz ovog dodatka se odražavaju hipotetičke situacije. Bez obzira što pojedini aspekti primjera mogu biti vidljivi u stvarnim činjeničnim okolnostima, pri primjeni MRSJS 35 *Konsolidirani financijski izvještaji* je obavezno procijeniti sve činjenice i okolnosti u konkretnim situacijama.

Procjena postojanja kontrole

- AG2. Da bi utvrdio ima li kontrolu nad drugim subjektom, subjekat mora procijeniti da li ima sve od sljedećeg:
- (a) ovlasti nad tim drugim subjektom;
 - (b) izloženost promjenjivim koristima od svoje povezanosti s tim drugim subjektom ili prava na iste; i
 - (c) sposobnost da iskoristi svoje ovlasti nad drugim subjektom da utječe na prirodu ili iznos koristi od svoje povezanosti s njim.
- AG3. Pri utvrđivanju navedenog, korisnim bi se moglo pokazati razmatranje sljedećih faktora:
- (a) poslovna namjena i ustroj drugog subjekta (vidjeti tačke od AG5. do AG8.);
 - (b) šta su relevantne aktivnosti i kako se donose odluke o tim aktivnostima (vidjeti tačke AG13, AG14. i AG15.);
 - (c) da li subjektu njegova prava daju trenutnu sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti drugog subjekta (vidjeti tačke od AG16. do AG56.);
 - (d) da li je subjekat izložen ili ima prava na promjenjive koristi od svoje povezanosti sa drugim subjektom (vidjeti tačke AG57. i AG58); i
 - (e) da li subjekat ima sposobnost da iskoristi svoje ovlasti nad drugim subjektom da bi utjecao na prirodu ili iznos koristi od njegove povezanosti sa tim drugim subjektom (vidjeti tačke od AG60. do AG74.).
- AG4. Peilikom procjene da li ima kontrolu nad drugim subjektom, subjekat mora razmotriti i prirodu svog odnosa sa drugim stranama (vidjeti tačke AG75, AG76. i AG77.).

Poslovna namjena i ustroj drugog subjekta

- AG5. Subjekat mora razmotriti poslovnu namjenu i ustroj subjekta nad kojim se procjenjuje kontrola da bi identificirao relevantne aktivnosti, način na koji se donose odluke o relevantnim aktivnostima, ko ima trenutnu sposobnost da usmjerava te aktivnosti i ko ima koristi od njih.
- AG6. Već nakon razmatranja poslovne namjene i ustroja subjekta nad kojim se procjenjuje kontrola može biti jasno da li se taj subjekat kontrolira kroz vlasničke instrumente koji licima koja ih drže daje srazmjerna prava glasa, kao što su redovne dionice. U tom slučaju, ako nema nikakvih dodatnih aranžmana koji bi uređivali drugačije donošenje odluka, težište procjene postojanja kontrole se stavlja na to koja strana, ako ista postoji, ima mogućnost da iskoristi dovoljno prava glasa da bi mogla određivati poslovne i financijske politike subjekta nad kojim se procjenjuje kontrola (vidjeti tačke od AG32. do AG52.). U najjednostavnijim slučajevima, subjekat koji drži većinu prava glasa, u odsustvu bilo kojeg drugog faktora, kontrolira drugi subjekat.
- AG7. U složenijim slučajevima, utvrđivanje da li subjekat kontrolira drugi subjekat može iziskivati da se razmotre pojedini ili svi faktori iz tačke AG3.
- AG8. Prava glasa ne moraju obavezno predstavljati dominantni faktor pri odlučivanju ko kontrolira subjekat nad kojim se procjenjuje kontrola. Ako prava glasa postoje, njihov djelokrug bi mogao biti ograničen. Relevantne aktivnosti subjekta nad kojim se procjenjuje kontrola mogu biti usmjerene obavezujućim sporazumima ili odredbama osnivačkih dokumenata poput osnivačkog akta ili statuta. U takvim slučajevima, subjekat pri razmatranju poslovne namjene i ustroja subjekta nad kojim se procjenjuje kontrola treba uključiti i razmatranje rizika kojima je predviđeno da drugi subjekat bude izložen, rizika za koje je predviđeno da ih prenese na povezane strane i toga da li je izvorni subjekat izložen nekim ili svim od tih rizika. Razmatranje rizika obuhvata ne samo rizike koji bi mogli voditi smanjenju vrijednosti ulaganja, nego i rizike s potencijalom za porast te vrijednosti.

Ovlasti

- AG9. Da bi imao ovlasti nad drugim subjektom, subjekat mora posjedovati postojeća prava koja mu daju trenutnu sposobnost

usmjeravanja relevantnih aktivnosti. Za potrebe procjenjivanja ovlasti, u razmatranje se uzimaju isključivo suštinska i prava koja nisu prava zaštite (vidjeti tačke od AG25. do AG31.).

- AG10. Utvrđivanje da li subjekat ima ovlasti zavisi od relevantnih aktivnosti, načina na koji se donose odluke o relevantnim aktivnostima i prava predmetnog i drugih subjekata u odnosu na subjekat koji bi mogao biti kontroliran.
- AG11. Subjekt će u pravilu imati ovlasti nad subjektom koji je uspostavio ako osnivački akti ili propisi o osnivanju određuju poslovne i aktivnosti financiranja koje će taj subjekat provoditi. Međutim, utjecaj tih osnivačkih akata, odnosno propisa se mora procjenjivati u kontekstu drugih okolnosti koje preovladavaju u konkretnom trenutku, a s obzirom na to da je pri procjeni da li subjekat ima ovlasti nad drugim subjektom potrebno uzeti u obzir sve činjenice i okolnosti. Na primjer, vlada možda neće imati ovlasti nad društvom za istraživanje i razvoj koje djeluje u sklopu mandata koji je određen i ograničen pravnim propisima onda kada se, tim istim ili drugim propisima, ovlasti za usmjeravanje relevantnih aktivnosti povjere drugim subjektima koji nisu pod kontrolom vlade.

Regulatorna kontrola

- AG12. Iz regulatorne kontrole u pravilu ne proističu ovlasti nad subjektom za potrebe ovog standarda. Vlade i druga tijela javnog sektora, uključujući nadnacionalna tijela, mogu imati širok spektar ovlasti koje im omogućavaju da uspostave regulatorni okvir u sklopu kojeg subjekti moraju funkcionirati, da nametnu preduslove ili ograničenja za njihov rad i da provode te preduslove, odnosno ograničenja. Primjera radi, vlade i druga tijela javnog sektora mogu donijeti regulativu da bi zaštitili zdravlje i sigurnost određene zajednice, ograničili prodaju i upotrebu opasnih supstanci ili propisali politike za određivanje cijena monopola. Međutim, ako je ta regulativa toliko stroga da praktično određuje na koji način subjekat mora voditi svoje poslovanje, može biti neophodno razmotriti da li su poslovna namjena i ustroj subjekta takvi da ga kontrolira regulatorno tijelo.

Relevantne aktivnosti i usmjeravanje relevantnih aktivnosti

- AG13. Kod velikog broja subjekata, spektar poslovnih i aktivnosti financiranja značajno utječe na koristi koje stvaraju. Svaka aktivnost koja pomaže ostvarenje ciljeva ili promiče ciljeve kontroliranog subjekta može utjecati na koristi za subjekat koji ima kontrolu. U aktivnosti koje, zavisno od okolnosti, mogu biti relevantne spadaju, između ostalih:
- (a) korištenje imovine i stvaranje obaveza u funkciji pružanja usluga korisnicima;
 - (b) raspoređivanje finansijskih sredstava određenim pojedincima ili kategorijama;
 - (c) prikupljanje prihoda kroz transakcije koje nisu transakcije razmjene;
 - (d) prodaja i nabavka roba i usluga;
 - (e) upravljanje fizičkom imovinom;
 - (f) upravljanje finansijskom imovinom tokom njenog vijeka trajanja (te nakon neizmirivanja obaveza);
 - (g) odabir, stjecanje ili otuđivanje imovine;
 - (h) upravljanje portfeljem obaveza;
 - (i) istraživanje i razvijanje novih proizvoda ili procesa; i
 - (j) utvrđivanje strukture financiranja ili pribavljanje finansijskih sredstava.
- AG14. U primjere odluka o relevantnim aktivnostima ubrajaju se, između ostalih:
- (a) donošenje poslovnih i odluka subjekta koje se tiču kapitala, uključujući odluke o budžetu; i
 - (b) imenovanje i isplata naknada ključnom upravljačkom osoblju subjekta ili pružatelja usluga, kao i raskidanje njihovih ugovora o pružanju usluga, odnosno o radu.
- AG15. U nekim situacijama, i aktivnosti koje su prethodile i aktivnosti koje se provode nakon nastanka određenih okolnosti, odnosno događaja mogu predstavljati relevantne aktivnosti. Kada dva ili više subjekata imaju trenutnu sposobnost da usmjeravaju relevantne aktivnosti, a te aktivnosti se dešavaju u različitim terminima, subjekti moraju utvrditi koji od njih ima sposobnost da usmjerava one aktivnosti koje najznačajnije utječu na konkretne koristi u skladu sa tretmanom podudarnih prava odlučivanja (vidjeti tačku 28.). Isti subjekti su dužni preispitati tu procjenu ako vremenom dođe do promjene relevantnih činjenica ili okolnosti.

Prava koja subjektu daju ovlasti nad drugim subjektom

- AG16. Ovlasti proističu iz prava. Da bi imao ovlasti nad drugim subjektom, subjekat mora imati postojeća prava koja mu daju trenutnu

sposobnost usmjeravanja relevantnih aktivnosti tog drugog subjekta. Subjektu te ovlasti mogu dati različita prava.

- AG17. U primjere prava koja, bilo samostalno ili u kombinaciji, mogu dati ovlasti subjektu spadaju, između ostalih:
- (a) prava usmjeravanja politika upravnog tijela drugog subjekta koja nositelju prava omogućavaju da usmjerava relevantne aktivnosti tog drugog subjekta;
 - (b) prava u vidu prava glasa (ili potencijalnih prava glasa) u drugom subjektu (vidjeti tačke od AG32. do AG52.);
 - (c) prava na imenovanje, preraspoređivanje ili smjenjivanje članova ključnog upravljačkog osoblja drugog subjekta koji imaju mogućnost da usmjeravaju njegove relevantne aktivnosti;
 - (d) prava na postavljanje ili smjenjivanje drugog lica koje usmjerava relevantne aktivnosti;
 - (e) prava odobravanja ili ulaganja veta na operativne i kapitalne budžete koji se odnose na relevantne aktivnosti drugog subjekta;
 - (f) prava usmjeravanja drugog subjekta da uđe u transakcije, odnosno ulaganje veta na transakcije, u korist izvornog subjekta;
 - (g) prava ulaganja veta na ključne promjene drugog subjekta, kao što su prodaja velikih stavki imovine ili cijelog tog subjekta; i
 - (h) druga prava (poput prava odlučivanja uređena ugovorima uprave) koja nositelju daju sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti.
- AG18. Pri utvrđivanju da li raspolaže ovlastima, subjekat mora razmotriti sve važeće obavezujuće sporazume i mehanizam, odnosno mehanizme na osnovu kojih je stekao te ovlasti. Subjektat ovlasti može steći na sljedeće načine, samostalno ili u kombinaciji jednih s drugima:
- (a) na osnovu zakonodavnih ili izvršnih ovlaštenja;
 - (b) po upravnom ustroju;
 - (c) na osnovu ugovornih aranžmana;
 - (d) putem dokumentacije o uspostavljanju (poput osnivačkih akata); i
 - (e) na osnovu prava glasa ili sličnih prava.
- AG19. Pri utvrđivanju da li raspolaže dovoljnim pravima dkoja bi mu dala ovlasti, subjekat mora razmotriti i poslovnu namjenu i ustroj drugog subjekta (vidjeti tačke od AG5. do AG8.) i zahtjeve iz tačaka od AG53. do AG56. zajedno sa tačkama AG20, AG21. i AG22.
- AG20. U određenim uslovima se može pokazati da je teško utvrditi jesu li prava subjekta dovoljna da mu daju ovlasti nad drugim subjektom. U takvim slučajevima, da bi mogao izvršiti procjenu postojanja ovlasti, subjekat treba razmotriti dokaze o tome da li raspolaže praktičnom sposobnošću da jednostrano usmjerava relevantne aktivnosti. Razmatraju se, između ostalog, sljedeće stavke koje, razmatrane zajedno s pravima i pokazateljima iz tačaka AG21. i AG22, mogu dokazati da su prava subjekta dovoljna da mu daju ovlasti nad drugim subjektom:
- (a) subjekat može, bez ugovornih prava na to, imenovati ili odobravati imenovanje ključnog upravljačkog osoblja drugog subjekta koje ima sposobnost usmjeravanja relevantnih aktivnosti;
 - (b) subjekat može, bez ugovornih prava na to, usmjeravati drugi subjekat da uđe u značajne transakcije, odnosno uložiti veto na kakve transakcije da bi stekao koristi;
 - (c) subjekat može imati većinu glasova za izbor članova upravnog tijela drugog subjekta ili ga drugi nositelji prava glasa mogu opunomoćiti da to napravi;
 - (d) ključno upravljačko osoblje drugog subjekta su povezane strane izvornog subjekta (na primjer, generalni direktor drugog subjekta i generalni direktor izvornog subjekta su ista osoba); ili
 - (e) većina članova upravnog tijela drugog subjekta su povezane strane izvornog subjekta.
- AG21. Ponekad će se primjećivati naznake da subjekat ima posebnu vrstu odnosa s drugim subjektom, sugerirajući da ima više nego pasivan udio u istom. Postojanje bilo kakvog pojedinačnog pokazatelja ili određenih kombinacija pokazatelja ne mora obavezno značiti da je kriterij u pogledu ovlasti ispunjen. Ipak, kada subjekat ima više od pasivnog udjela u drugom subjektu, to može biti znak da ima i druga povezana prava koja su dovoljna da mu daju ovlasti ili osiguraju dokaze postojanja ovlasti nad drugim subjektom. Primjera radi, sljedeće sugerira da subjekat ima više od pasivnog udjela u drugom subjektu i, u kombinaciji s drugim pravima, može upućivati na posjedovanje ovlasti:

- (a) poslovanje drugog subjekta zavisi od poslovanja izvornog subjekta, kao što je slučaj u sljedećim situacijama:
 - (i) subjekat financira značajan dio poslovanja drugog subjekta i drugi subjekat zavisi od toga;
 - (ii) subjekat daje garanciju za značajan dio obaveza drugog subjekta i drugi subjekat zavisi od toga;
 - (iii) subjekat drugom subjektu pruža ključne usluge, tehnologiju, potrepštine ili repromaterijale i drugi subjekat zavisi od toga;
 - (iv) subjekat kontrolira imovinu poput licenci ili zaštitnih znakova koji su presudni za poslovanje drugog subjekta i drugi subjekat zavisi od toga; i
 - (v) subjekat osigurava ključno upravljačko osoblje drugom subjektu (kao što je slučaj kada osoblje subjekta posjeduje specijalističko poznavanje poslovanja drugog subjekta) i drugi subjekat zavisi od toga;
- (b) značajan dio aktivnosti drugog subjekta uključuje izvorni subjekat ili se provode u njegovo ime;
- (c) izloženost ili prava subjekta na koristi od njegove povezanosti s drugim subjektom su nesrazmjerno veći od njegovih prava glasa ili sličnih prava. Na primjer, moguće su situacije da subjekat ima pravo ili je izložen više od polovine koristi od drugog subjekta, a da pritom ima manje od polovine prava glasa u tom drugom subjektu.

AG22. Subjekti javnog sektora često imaju posebne odnose s drugim stranama kao rezultat pokazatelja pobrojanih u tački AG21. Subjekti javnog sektora često financiraju aktivnosti drugih subjekata. Ekonomska zavisnost je obrađena u tačkama AG41. i AG42.

AG23. Što su veća izloženost ili prava subjekta na promjenjive koristi od njegove povezanosti s drugim subjektom, to je veći i poticaj da stekne prava koja će biti dovoljna da mu daju ovlasti. Prema tome, postojanje velike izloženosti različitim koristima je pokazatelj da bi subjekat mogao imati ovlasti. Ipak, stepen izloženosti subjekta, sam po sebi, ne određuje da ima ovlasti nad drugim subjektom.

AG24. Kada se faktori navedeni u tački AG20. i pokazatelji iz tačaka AG21, AG22. i AG23. razmatraju zajedno s pravima nekog subjekta, veću težinu treba davati dokazima postojanja ovlasti koji su opisani u tački AG20.

Suštinska prava

AG25. Pri procjeni da li posjeduje ovlasti, subjekat treba razmatrati samo suštinska prava koja se odnose na drugi subjekat (koja imaju sam subjekat i druge strane). Da bi pravo bilo suštinsko, nositelj prava mora imati praktičnu sposobnost da ga ostvari.

AG26. Utvrđivanje da li se radi o suštinskom pravu iziskuje prosuđivanje, uz uzimanje u obzir svih činjenica i okolnosti. U faktore koje treba razmotriti pri tom utvrđivanju spadaju, između ostalih:

- (a) da li postoje neke prepreke (ekonomske ili druge prirode) koje bi spriječile nositelja (ili nositelje) prava da ih ostvari. Ta prepreke mogu biti, primjera radi:
 - (i) novčane kazne i poticaji koji bi spriječili (ili odgovorili) nositelja od ostvarivanja njegovih prava;
 - (ii) cijena korištenja ili konverzije koja stvara finansijsku prepreku koja bi spriječila (ili odgovorila) nositelja od ostvarivanja prava;
 - (iii) odredbe i uslovi koje ostvarivanje prava čine malo vjerovatnim, kao što je uslov da se ista ostvare u ograničenom roku;
 - (iv) odsustvo konkretnog, razumnog mehanizma u osnivačkim aktima subjekta ili primjenjivim zakonima i drugim propisima koji bi nositelju prava omogućavao da ih ostvari;
 - (v) nemogućnost nositelja prava da pribavi informacije koje su potrebne za ostvarivanje istih;
 - (vi) operativne prepreke ili poticaji koji bi spriječili (ili odgovorili) nositelja prava od ostvarivanja istih (poput nepostojanja drugih rukovoditelja koji bi bili spremni ili u stanju pružiti specijalističke usluge, odnosno pružiti usluge i preuzeti druge udjele koje drži trenutni rukovoditelj);
 - (vii) pravni ili regulatorni zahtjevi koji ograničavaju na koji način se prava mogu ostvariti, odnosno koji sprječavaju nositelje prava da ih ostvare (na primjer, kada drugi subjekat ima zakonske ovlasti koje mu omogućavaju da posluje nezavisno od vlade ili kada inostranom subjektu nije dopušteno da koristi svoja prava);

- (b) ako ostvarenje prava iziskuje pristanak više od jedne strane ili kada prava drži više od jedne strane, pitanje da li je uspostavljen mehanizam koji tim stranama osigurava praktičnu mogućnost da svoja prava ostvare kolektivno ako tako odluče. Nepostojanje takvog mehanizma je pokazatelj da se možda ne radi o suštinskim pravima. Što je više strana koje se moraju složiti oko ostvarenja prava, to je manje vjerovatno da je riječ o suštinskim pravima. Ipak, upravni odbor (ili drugo upravljačko tijelo) čiji članovi su nezavisni od donositelja odluka može brojnim subjektima (ili drugim stranama) poslužiti kao mehanizam da djeluju kolektivno u ostvarenju svojih prava. Prema tome, veća je vjerovatnoća da prava oduzimanja ovlasti koja može iskoristiti nezavisni upravni odbor (ili drugo upravljačko tijelo) bude suštinsko nego ista prava koja može koristiti veći broj subjekata (ili drugih strana) zasebno;
- (c) pitanje da li će strana ili strane nositelji prava imati koristi od njihovog ostvarivanja. Na primjer, nositelj potencijalnih prava glasa u drugom subjektu (vidjeti tačke od AG49. do AG52.) treba razmotriti cijenu korištenja ili konverzije posmatranog instrumenta. Veća je vjerovatnoća da će odredbe i uslovi potencijalnih prava glasa biti suštinski kada je instrument u novcu ili će nositelj prava na drugi način (na primjer, realiziranjem sinergije između subjekta i drugog subjekta) steći koristi od korištenja ili konverzije instrumenata.

AG27. Da bi prava bila suštinska, mora biti moguće iskoristiti ih pri odlučivanju o usmjerenju relevantnih aktivnosti. U pravilu, da bi bila suštinska, prava mora biti moguće trenutno ostvariti, ali postoje slučajevi kada i prava koja nije moguće trenutno ostvariti mogu biti suštinska.

AG28. Suštinska prava koja mogu iskoristiti druge strane mogu sprječavati subjekat da kontrolira subjekat nad kojim se procjenjuje kontrola i na koji se ta prava odnose. Takva suštinska prava ne iziskuju da njihovi nositelji imaju sposobnost da iniciraju odluke. Sve dok ta prava nisu isključivo prava zaštite (vidjeti tačke AG29, AG30. i AG31.), suštinska prava koja drže druge strane mogu sprječavati subjekat da kontrolira subjekat nad kojim se procjenjuje kontrola čak i ako nositeljima daju samo trenutnu sposobnost da potvrde ili blokiraju odluke koje se tiču relevantnih aktivnosti.

Prava zaštite

AG29. Prilikom ocjenjivanja da li mu njegova prava daju ovlasti nad drugim subjektom, subjekat treba procijeniti jesu li njegova prava i prava drugih strana prava zaštite. Prava zaštite se odnose na temeljne promjene aktivnosti drugog subjekta ili se primjenjuju u izuzetnim okolnostima. Ipak, sva prava koja se koriste u izuzetnim okolnostima ili zavise od događaja nisu prava zaštite (vidjeti tačke od AG15. do AG55.).

AG30. S obzirom na to da su prava zaštite stvorena da bi se zaštitili interesi njihovog nositelja, a da toj strani ne daju ovlasti nad subjektom na kojeg se odnose, subjekat koji uživa samo prava zaštite ne može imati ovlasti niti spriječiti drugu stranu da ima ovlasti nad subjektom na koji se prava odnose (vidjeti tačku 29.).

AG31. U primjere prava zaštite spadaju, između ostalih:

- (a) pravo zajmodavca da zajmoprimcu ograniči poduzimanje aktivnosti koje bi mogle značajno promijeniti kreditni rizik zajmoprimca na štetu zajmodavca;
- (b) pravo strane koja drži manjinski udio u subjektu da odobri kapitalna izdavanja iznad onoga što je neophodno u sklopu redovnog poslovanja ili da odobri emitiranje vlasničkih ili dužničkih instrumenata;
- (c) pravo zajmodavca da zaplijeni imovinu zajmoprimca ako zajmoprimac ne ispunji naznačene uslove otplate zajma;
- (d) pravo regulatorne agencije da suspendira ili obustavi one dijelove poslovanja subjekata koji nisu u skladu s propisima ili drugim zahtjevima. Na primjer, agencija za kontrolu zagađenja može imati mogućnost da obustavi aktivnosti subjekta kojima se krše propisi iz oblasti zaštite životne sredine;
- (e) pravo da se u određenim okolnostima smijeni član upravljačkog tijela drugog subjekta. Na primjer, vlada višeg nivoa može imati mogućnost da smijeni ili suspendira načelnika općine i imenuje upravitelja ako općina ne uspijeva pravovremeno donijeti odluke o ključnim politikama;
- (f) pravo vlade da ukine porezne odbitke po osnovu davanja doprinosa neprofitnom subjektu ako taj subjekat značajno promijeni svoje ciljeve ili aktivnosti;
- (g) pravo subjekta koji pruža resurse dobrotvornom društvu da zahtijeva da, u slučaju likvidacije tog društva, njegova neto imovina bude preusmjerena na organizaciju koja provodi slične aktivnosti. (Međutim, ako bi taj subjekat imao ovlasti da odredi kako tačno će biti raspoređena neto imovina posmatranog dobrotvornog društva nakon njegove likvidacije, onda bi on uživao suštinska prava u odnosu na to društvo.)

Prava glasa

AG32. Tamo gdje subjekat ima prava glasa ili slična prava u odnosu na drugi subjekat, subjekat nositelj prava bi trebao razmotriti da li mu ta prava daju trenutnu sposobnost usmjeravanja relevantnih aktivnosti tog drugog subjekta. Pri toj procjeni, subjekat treba uzeti u obzir zahtjeve iz ovog dijela standarda (tačke od AG33. do AG52.).

Posjedovanje ovlasti i većine prava glasa

AG33. Subjekt koji drži više od polovine prava glasa u drugom subjektu ima ovlasti u sljedećim situacijama, osim kada važe tačke AG34. ili AG35:

- (a) pri usmjeravanju relevantnih aktivnosti odlučuje glas strane koja je nositelj većine prava glasa; ili
- (b) većina članova upravljačkog tijela koje usmjerava relevantne aktivnosti se postavlja glasom nositelja većine prava glasa.

Posjedovanje većine prava glasa, ali ne i ovlasti

AG34. Da bi subjekat koji drži više od polovine prava glasa u drugom subjektu imao ovlasti nad tim drugim subjektom, njegova prava glasa moraju biti suštinska, u skladu sa tačkama od AG25. do AG28., i davati mu trenutnu sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti, što se često ostvaruje kroz kreiranje poslovnih i financijskih politika. Ako drugi subjekat ima postojeća prava koja mu omogućavaju da usmjerava relevantne aktivnosti, a nije zastupnik subjekta koji procjenjuje postojanje kontrole, onda subjekat koji procjenjuje postojanje kontrole nema ovlasti nad drugim subjektom.

AG35. Subjekt nema ovlasti nad drugim subjektom iako ima većinu prava glasa u tom drugom subjektu ako ta prava glasa nisu suštinska. Na primjer, subjekat koji ima više od polovine prava glasa u drugom subjektu ne može imati ovlasti nad istim ako relevantne aktivnosti usmjerava vlada, sud, upravitelj, skrbnik, likvidator ili regulator.

Posjedovanje ovlasti, ali ne i većine prava glasa

AG36. Subjekt može imati ovlasti čak i kada drži manje od većine prava glasa u drugom subjektu. Subjekt s manje od većine prava glasa u drugom subjektu može, primjera radi, imati ovlasti po osnovu:

- (a) ovlasti da postavlja ili smjenjuje većinu članova upravnog odbora (ili drugog upravljačkog tijela) u uslovima kada taj odbor ili drugo tijelo ima kontrolu nad drugim subjektom (vidjeti tačku AG38.);
- (b) obavezujućeg sporazuma između subjekta i drugih nositelja prava glasa (vidjeti tačku AG39.);
- (c) prava koja proističu iz drugih obavezujućih sporazuma (vidjeti tačku AG40.);
- (d) prava glasa samog subjekta (vidjeti tačku AG37. i tačke od AG43. do AG48.);
- (e) potencijalnih prava glasa (vidjeti tačke od AG49. do AG52.); ili
- (f) kombinacije tačaka od (a) do (e).

Posebna prava glasa povezana s vlasničkim učešćem (tzv. zlatne dionice)

AG37. Subjekt može imati pravo donijeti odlučujući glas i tako uložiti veto na sva druga prava glasa u drugom subjektu. Ova vrsta prava se nekad naziva i „zlatna dionica“. Iz takvih posebnih prava glasa mogu proisteci ovlasti. Takva prava se obično uređuju dokumentima o uspostavljanju drugog subjekta (poput osnivačkog akta) i predviđena su radi ograničavanja stepena prava glasa ili drugih prava koja mogu uživati određene strane. Ona subjektu mogu ujedno dati i ovlasti da uloži veto na sve odluke kojima se vrše značajnije promjene kod drugog subjekta, poput odluka o prodaji većih stavki imovine ili prodaji cijelog drugog subjekta.

Kontrola nad odborom ili drugim upravljačkim tijelom

AG38. Subjekt može imati ovlasti da postavlja ili smjenjuje većinu članova upravnog odbora (ili drugog upravljačkog tijela) kao rezultat obavezujućih sporazuma (uključujući važeće zakone, izvršna ovlaštenja, regulativu, ugovorne i druge aranžmane).

Obavezujući sporazum s drugim nositeljima prava glasa

AG39. Obavezujući sporazum između subjekta i drugih nositelja prava glasa može tom subjektu pružiti pravo korištenja dovoljno prava glasa koji mu daje ovlasti iako njegova prava glasa, sama za sebe i bez obavezujućeg sporazuma, ne bi bila dovoljna za takve ovlasti. Međutim, obavezujućim sporazumom bi se moglo osigurati da subjekat ima mogućnost usmjeravanja na koji

način će glasati dovoljno drugih nositelja prava glasa da bi mogao donositi odluke o relevantnim aktivnostima.

Prava po osnovu drugih obavezujućih sporazuma

AG40. Druga prava odlučivanja, u kombinaciji s pravima glasa, mogu dati subjektu trenutnu sposobnost usmjeravanja relevantnih aktivnosti. Na primjer, prava uređena obavezujućim sporazumom u kombinaciji s pravima glasa mogu biti dovoljna da subjektu daju trenutnu sposobnost usmjeravanja poslovnih ili finansijskih politika, odnosno drugih ključnih aktivnosti drugog subjekta koje značajno utječu na koristi koje će subjekat primati od toga. Međutim, subjekat ne bi kontrolirao drugi subjekt ako bi taj drugi subjekt imao mogućnost da u značajnoj mjeri određuje svoje politike ili program rada (na primjer, tako što povrijedi obavezujući sporazum spreman da prihvati posljedice po tom osnovu, ili tako što izmijeni svoj statut ili prekine poslovanje).

Ekonomska zavisnost

AG41. Za potrebe ovog standarda, ekonomska zavisnost, sama po sebi, nije dovoljna da bi se imale ovlasti nad nekim subjektom. Ekonomska zavisnost se može javiti kada:

- (a) subjekat ima samo jednog velikog klijenta i gubitak tog klijenta utječe na postojanje poslovanja subjekta; ili
- (b) aktivnosti subjekta se najvećim dijelom financiraju iz bespovratnih sredstava i donacija, a većina njih dolaze od samo jednog subjekta.

AG42. Subjekt može imati sposobnost da utječe na finansijske i poslovne politike drugog subjekta čije financiranje zavisi od njega. Ipak, neophodno je razmotriti kombinaciju više faktora da bi se utvrdilo je li ekonomska zavisnost tolika da ekonomski zavisni subjekat više nema krajnje ovlasti da usmjerava vlastite finansijske ili poslovne politike. Ako ekonomski zavisni subjekat zadrži diskreciono pravo odlučivanja hoće li prihvatiti finansijska sredstva od nekog subjekta ili poslovati s njim, onda taj ekonomski zavisni subjekat i dalje ima krajnje ovlasti da usmjerava vlastite finansijske ili poslovne politike. Na primjer, privatna škola koja prihvati finansijska sredstva od vlade, ali njeno upravljačko tijelo zadržava diskreciono pravo odlučivanja o prihvatanju sredstava ili o načinu na koji će ista biti utrošena, i dalje bi imala krajnje ovlasti da usmjerava vlastite finansijske ili poslovne politike. To može biti slučaj čak i kada su bespovratna sredstva od vlade uslovljena ispunjenjem određenih uslova. Iako bi subjekat mogao primiti državna bespovratna sredstva za izgradnju kapitalne imovine i pokrivanje operativnih troškova pod uslovom da zadovolji određene standarde usluge ili da naknade koje naplaćuje od korisnika ne prelaze određeni prag, njegova upravljačka tijela svejedno mogu imati diskreciono pravo odlučivanja o načinu na koji se imovina koristi i, prema tome, subjekat bi i dalje imao kontrolu nad svojim finansijskim i poslovnim politikama. Pored toga, bitno je napraviti razliku između poslovanja subjekta i samog subjekta. Gubitak velikog klijenta bi se mogao odraziti na održivost zahvaćenih aktivnosti subjekta, ali ne i na samo njegovo postojanje.

Prava glasa subjekta

AG43. Subjekt s manje od većine prava glasa ima prava koja su dovoljna da mu daju ovlasti ako raspolaže praktičnom sposobnošću da jednostrano usmjerava relevantne aktivnosti.

AG44. Prilikom procjene da li su prava glasa subjekta dovoljna da mu daju ovlasti, subjekat mora razmotriti sve činjenice i okolnosti, uključujući:

- (a) veličinu svog udjela u pravima glasa u odnosu na veličinu i raspodjelu udjela u pravima glasa njihovih drugih nositelja;
 - (i) što više prava glasa subjekat drži, to je vjerovatnije da će imati postojeća prava koja mu daju trenutnu sposobnost usmjeravanja relevantnih aktivnosti;
 - (ii) što više prava glasa subjekat drži u odnosu na druge nositelje prava glasa, to je vjerovatnije da će imati postojeća prava koja mu daju trenutnu sposobnost usmjeravanja relevantnih aktivnosti;
 - (iii) što više strana bi mora glasati skupa da preglasaju subjekat, to je vjerovatnije da će subjekat imati postojeća prava koja mu daju trenutnu sposobnost usmjeravanja relevantnih aktivnosti;
- (b) potencijalna prava glasa koja drže subjekat, drugi nositelji prava glasa ili druge strane (vidjeti tačke od AG49. do AG52.);
- (c) prava proistekla iz drugih obavezujućih sporazuma (vidjeti tačku AG40.); i
- (d) sve dodatne činjenice i okolnosti koje ukazuju na to da subjekat ima ili nema trenutnu sposobnost usmjeravanja relevantnih aktivnosti u trenutnu donošenja odluka, uključujući obrasce glasanja na prethodnim skupštinama dioničara.

AG45. Kada se o usmjeravanju relevantnih aktivnosti odlučuje većinom glasova, a subjekat drži značajno više prava glasa od bilo kojeg drugog nositelja tih prava ili organizirane grupe nositelja tih prava, i drugi udjeli su raspoređeni na veliki broj strana, već iz samog razmatranja faktora iz tačke AG44. od (a) do (c) može biti jasno da subjekat ima ovlasti nad drugim subjektom.

- AG46. U drugim situacijama, već iz samog razmatranja faktora iz tačke AG44. od (a) do (c) može biti jasno da subjekat nema ovlasti.
- AG47. Međutim, faktori navedeni u tački AG44. od (a) do (c) sami po sebi možda neće biti dovoljni da se donese konačni zaključak. Ako subjektu, nakon što ih je razmotrio, nije jasno ima li ovlasti, treba razmotriti dodatne činjenice i okolnosti, poput toga jesu li drugi dioničari pasivni po svojoj prirodi, kao što se može vidjeti iz obrazaca glasanja na prethodnim skupštinama dioničara. To podrazumijeva procjenu faktora uređenih tačkom AG20. i pokazatelja iz tačaka AG21, AG22. i AG23. Što manje prava glasa subjekat drži i što manje strana mora biti udruženo da bi ga nadglasalo, to bi se više trebalo oslanjati na dodatne činjenice i okolnosti pri procjenjivanju jesu li prava subjekta dovoljna da mu daju ovlasti. Kada se činjenice i okolnosti iz tačaka od AG20. do AG23. razmatraju zajedno s pravima subjekta, veću težinu treba pridavati dokazima o postojanju ovlasti iz tačke AG20. nego pokazateljima postojanja ovlasti iz tačaka AG21, AG22. i AG23.
- AG48. Ako nakon razmatranja faktora iz tačke AG44. od (a) do (d) nije jasno da subjekat ima ovlasti, onda on ne kontrolira drugi subjekat.

Potencijalna prava glasa

- AG49. Prilikom procjene postojanja kontrole, subjekat razmatra svoja potencijalna prava glasa, kao i potencijalna prava glasa drugih strana, da bi utvrdio ima li ovlasti. Potencijalna prava glasa su prava na stjecanje prava glasa u drugom subjektu, poput onih koja proizlaze iz konvertibilnih instrumenata ili opcija, uključujući terminske ugovore. Ta potencijalna prava se razmatraju samo ako se radi o suštinskim pravima (vidjeti tačke od AG25. do AG28.).
- AG50. Prilikom razmatranja potencijalnih prava glasa, subjekat treba razmotriti poslovnu namjenu i ustroj instrumenta, kao i poslovnu namjenu i ustroj drugih vidova povezanosti između njega i posmatranog drugog subjekta. To uključuje procjenu različitih odredbi i uslova instrumenta, kao i očekivanja, motive i razloge za koje se čini da ih je subjekat mogao imati pri kada je prihvatao te odredbe i uslove.
- AG51. Ako ima i druga prava glasa, odnosno prava odlučivanja u vezi s aktivnostima drugog subjekta, subjekat procjenjuje da li mu ta prava, u kombinaciji s potencijalnim pravima glasa, daju ovlasti.
- AG52. Suštinska potencijalna prava glasa, sama za sebe ili u kombinaciji s drugim pravima, mogu subjektu davati trenutnu sposobnost usmjeravanja relevantnih aktivnosti. Na primjer, to će vjerovatno biti slučaj kada subjekat drži četrdeset (40) posto prava glasa u drugom subjektu i, u skladu s tačkom AG26., drži značajna prava koja proističu iz opcije kupovine dodatnih dvadeset (20) posto prava glasa.

Posjedovanje ovlasti u uslovima kada prava glasa ili slična prava ne utječu značajno na koristi

- AG53. Prilikom procjenjivanja poslovne namjene i ustroja drugog subjekta (vidjeti tačke od AG5. do AG8.), subjekat treba razmotriti povezanost i odluke koje su donesene pri uspostavljanju drugog subjekta kao sastavni dio njegovog ustroja i ocijeniti da li uslovi tih transakcija i obilježja te povezanosti pružaju subjektu prava koja su mu dovoljna da ima ovlasti. Uključenost u ustrojavanje drugog subjekta sama po sebi nije dovoljna da subjektu omogući kontrolu nad istim, ali može ukazivati na to da je subjekat bio u prilici da stekne prava koja bi bila dovoljna da mu daju ovlasti nad drugim subjektom pa, prema tome, ovlasti mogu proisteći iz sposobnost da se odrede poslovna namjena i ustroj nekog subjekta. U slučajevima kada se većina (ili sve) relevantne aktivnosti određuju već pri osnivanju subjekta, postojanje sposobnosti da se utječe na poslovnu namjenu i ustroj bi moglo biti relevantnije za procjenu postojanja kontrole od bilo kojih trenutnih prava donošenja odluka.
- AG54. Pored navedenog, subjekat treba uzeti u obzir i sva prava koja proističu iz obavezujućih sporazuma, poput prava na kupovinu, prava na prodaju, prava na likvidaciju i prava koja proističu iz zakonodavnih ili izvršnih ovlaštenja uspostavljena pri osnivanju drugog subjekta. Kada obavezujući sporazumi obuhvataju aktivnosti koje su usko povezane s drugim subjektom, onda su one, u suštini, sastavni dio ukupnih aktivnosti tog subjekta, bez obzira na to što se mogu provoditi izvan njegovih pravnih okvira. Prema tome, eksplicitna ili implicitna prava odlučivanja ugrađena u obavezujuće sporazume koja su usko povezana s drugim subjektom treba razmatrati kao relevantne aktivnosti prilikom utvrđivanja postojanja ovlasti nad tim drugim subjektom.
- AG55. Za neke subjekte, relevantne aktivnosti se javljaju samo ako se stvore konkretne okolnosti, odnosno kada se desi neki događaj. Drugi subjekt može biti ustrojen tako da je usmjeravanje njegovih aktivnosti i koristi od tih aktivnosti unaprijed određeno, osim u situacijama kada i dok ne nastanu neke naznačene okolnosti ili događaji. U takvom slučaju, samo odluke o aktivnostima drugog subjekta koje se donose onda kada nastanu dotične okolnosti ili događaji mogu značajno utjecati na koristi i stoga predstavljati relevantne aktivnosti. Okolnosti ili događaji se ne moraju dogoditi da bi subjekat koji ima sa sposobnost donošenja takve odluke imao ovlasti. Činjenica da pravo odlučivanja zavisi od nastanka određenih okolnosti ili događaja, sama po sebi, ne čini ta prava pravima zaštite.
- AG56. Subjekt može imati eksplicitnu ili implicitnu obavezu da osigura drugom subjektu nastavak poslovanja u skladu sa predviđenom poslovnom namjenom. Takva obaveza može povećati izloženost subjekta promjenjivim koristima i time ga

dodatno potači da stekne prava koja su dovoljna da mu daju ovlasti. Prema tome, postojanje obaveze da se osigura da drugi subjekat posluje u skladu sa predviđenom namjenom može biti pokazatelj da subjekat ima ovlasti, ali mu ne može, samo po sebi, dati te ovlasti niti spriječiti drugu stranu da ih posjeduje.

Izloženost ili prava na promjenjive koristi od drugog subjekta

AG57. Prilikom procjenjivanja da li ima kontrolu nad drugim subjektom, subjekat utvrđuje da li je izložen, odnosno ima li prava na promjenjive koristi po osnovu svoje povezanosti s tim drugim subjektom.

AG58. Promjenjive koristi su koristi koje nisu fiksne i mogu varirati kao rezultat djelovanja drugog subjekta. Promjenjive koristi mogu biti isključivo pozitivne, isključivo negativne ili i pozitivne i negativne (vidjeti tačku 30.). Subjekt treba procjenjivati okolnost jesu li koristi od drugog subjekta promjenjive i koliko na osnovu suštine aranžmana i bez obzira na pravnu formu posmatranih koristi. Primjera radi:

- (a) u kontekstu nefinancijskih koristi, subjekat može imati koristi od toga što aktivnosti drugog subjekta pomažu ostvarenju njegovih ciljeva. Takve koristi mogu biti promjenjive za potrebe ovog standarda jer mogu izlagati subjekat riziku izvršenja drugog subjekta. Ako drugi subjekat ne bi bio u stanju provesti posmatrane aktivnosti, to bi moglo stvoriti dodatne troškove po izvorni subjekat po osnovu samog provođenja aktivnosti ili zato što mora pružiti dodatnu finansijsku ili druge vidove pomoći da bi drugom subjektu omogućio da ih nastavi provoditi;
- (b) u kontekstu finansijskih koristi, subjekat može držati obveznicu koja se otplaćuje po fiksnoj kamati. Otplate fiksne kamate predstavljaju promjenjive koristi za potrebe ovog standarda jer podliježu riziku neizmirenja i izlažu subjekat kreditnom riziku emitenta obveznice. Dimenzije promjenjivosti (odnosno, u kojoj mjeri su posmatrane koristi promjenjive) zavise od kreditnog rizika obveznice. Slično tome, fiksne naknade za upravljanje imovinom drugog subjekta su promjenjive koristi jer subjekat izlažu riziku izvršenja drugog subjekta. Dimenzije promjenjivosti zavise od sposobnosti drugog subjekta da ostvari dovoljno prihoda radi izmirenja predmetne naknade.

AG59. Likvidator u pravilu ne bi polagao nikakva prava na promjenjive koristi od svoje povezanosti sa subjektom koji se likvidira.

Spona između ovlasti i koristi

Prenesene ovlasti

AG60. Ustaljena je praksa da su subjekti javnog sektora nadležni za provođenje javnih politika. U određenim slučajevima, oni mogu imati ovlaštenja da postupaju samostalno, dok su u drugim slučajevima tek zastupnici ministra ili drugog lica. Na primjer:

- (a) odjel vlade kojeg je ovlastio ministar i u čije ime djeluje u odnosu na drugi subjekat može nastupati isključivo kao zastupnik nadležnog ministra. U takvim slučajevima, odjel ne bi imao kontrolu nad drugim subjektom i ne bi ga konsolidirao;
- (b) ministar može prenijeti svoje ovlasti na neki odjel vlade. Takav odjel koristi vlastito diskreciono pravo pri donošenju odluka i poduzimanju radnji i ne podliježe diskrecionom pravu ministra. U takvim slučajevima, odjel postupa samostalno i u svoje ime te bi bio dužan primjenjivati druge zahtjeve ovog standarda radi utvrđivanja da li kontrolira drugi subjekat. Značajan faktor pri utvrđivanju da li odjel nastupa kao zastupnik ili kao nositelj aktivnosti bi bio djelokrug njegovih ovlaštenja da donosi odluke o drugom subjektu;
- (c) subjekat bi mogao uspostaviti zakladu za provođenje određenih aktivnosti i imenovati upravitelja. Upravitelj bi bio nadležan za donošenje odluka o poslovnim i aktivnostima financiranja zaklade u skladu sa svojim ugovorom s istom. Ako uživa diskreciono pravo da smijeni upravitelja, subjekat bi bio dužan procijeniti da li kontrolira zakladu, s obzirom na to da bi, primjera radi, bio izložen ili imao prava na promjenjive koristi u smislu mjere u kojoj se njegovi ciljevi ispunjavaju ili promiču kroz aktivnosti zaklade.

AG61. Subjekt na nekog zastupnika može prenijeti svoja ovlaštenja za donošenje odluka o određenim pitanjima ili o svim relevantnim aktivnostima. Prilikom procjene da li kontrolira drugi subjekat, subjekat je dužan na prava odlučivanja prenesena na zastupnika gledati kao da su njegova direktna prava. U situacijama kada postoji više nositelja aktivnosti, svaki od njih mora procijeniti da li ima ovlasti nad drugim subjektom uzimajući u obzir zahtjeve iz tačaka od AG5. do AG56. U tačkama od AG62. do AG74. su navedena uputstva za utvrđivanje da li je donositelj odluka zastupnik ili nositelj aktivnosti.

AG62. Donositelj odluka razmatra sveobuhvatni odnos između njega, drugog subjekta kojim upravlja (i kontrola nad kojim se procjenjuje) i drugih strana povezanih s tim subjektom. Kako bi utvrdio da li je zastupnik, on naročito treba razmotriti sljedeće faktore:

- (a) djelokrug ovlaštenja za donošenje odluka koja ima nad drugim subjektom (tačke AG64. i AG65.);

- (b) prava koja drže druge strane (tačke od AG66. do AG69.);
- (c) naknadu na koju ima pravo u skladu sa sporazumom, odnosno sporazumima o naknadama (tačke AG70, AG71. i AG72.); i
- (d) izloženost donositelja odluka na promjenjivosti koristi od drugih udjela koje drži u drugom subjektu (tačke AG73. i AG74.).

Svakom faktoru se treba pridavati različita težina, zavisno od činjenica i okolnosti u konkretnom slučaju.

AG63. Utvrđivanje da li je donositelj odluka zastupnik iziskuje procjenu svih faktora navedenih u tački AG62., osim kada jedna strana uživa suštinska prava da smijeni donositelja odluka (prava oduzimanja ovlasti) i nije dužna obrazložiti svoju odluku o njegovoj smjeni (vidjeti tačku AG67.).

Djelokrug ovlaštenja za donošenje odluka

AG64. Djelokrug ovlaštenja koja donositelj odluka u tom smislu ima se procjenjuje na osnovu razmatranja:

- (a) aktivnosti koje su dopuštene u skladu sa sporazumom ili sporazumima o donošenju odluka i koje su propisane zakonom; i
- (b) diskrecionog prava koje donositelj odluka uživa kod donošenja odluka o tim aktivnostima.

AG65. Donositelj odluka mora razmotriti poslovnu namjenu i ustroj drugog subjekta, rizike kojima je predviđeno da drugi subjekat bude izložen, rizike za koje je predviđeno da ih prenesu na uključene strane i nivo uključenosti donositelja odluka u osmišljavanje ustroja tog drugog subjekta. Primjera radi, ako je donositelj odluka bio značajno uključen u osmišljavanje ustroja drugog subjekta (između ostalog, u određivanje djelokruga ovlaštenja za donošenje odluka), to bi moglo ukazivati na to da je imao priliku i motive pribaviti prava koja mu daju sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti.

Prava koja drže druge strane

- AG66. Suštinska prava koja drže druge strane mogu utjecati na sposobnost donositelja odluka da usmjerava relevantne aktivnosti drugog subjekta. Suštinska prava oduzimanja ovlasti ili druga prava mogu upućivati na to da je donositelj odluka zastupnik.
- AG67. Kada samo jedna strana posjeduje suštinska prava oduzimanja ovlasti i može smijeniti donositelja odluka bez obrazloženja, to je, samo po sebi, dovoljno da se zaključi da je donositelj odluka zastupnik. Ako takva prava uživa više strana (a nijedna strana ne može samostalno smijeniti donositelja odluka bez saglasnosti drugih strana), ta prava nisu, sama po sebi, dovoljna da se zaključi da donositelj odluka nastupa prvenstveno za i u ime drugih. Pored toga, što više strana mora djelovati zajedno da bi mogle iskoristiti prava na smjenu donositelja odluka i što su veće dimenzije i promjenjivost drugih ekonomskih interesa donositelja odluka (kao što su naknade i drugi udjeli), to dotičnom faktoru treba pridavati manju težinu.
- AG68. Suštinska prava u posjedu drugih strana koja ograničavaju diskreciono pravo donositelja odluka treba razmatrati na sličan način kao i prava oduzimanja ovlasti pri procjenjivanju da li je donositelj odluka zastupnik. Na primjer, donositelj odluka koji mora pribaviti odobrenje manjeg broja drugih strana za radnje koje poduzima je u pravilu zastupnik. (Vidjeti dalja uputstva o pravima i tome da li su suštinska u tačkama od AG25. do AG28.).
- AG69. U razmatranje prava koja drže druge strane obavezno treba uključiti procjenu svih prava koja može koristiti upravni odbor (ili drugo upravljačko tijelo) drugog subjekta i njihov utjecaj na ovlaštenja za donošenje odluka (vidjeti tačku AG26.(b)).

Naknada

- AG70. Što su veće dimenzije i promjenjivost naknada donositelja odluka u odnosu na koristi koje se očekuju od aktivnosti drugog subjekta, to je vjerovatnije da se radi o nositelju aktivnosti.
- AG71. Prilikom utvrđivanja da li je nositelj aktivnosti ili zastupnik, donositelj odluka treba razmotriti i da li sporazum o njegovim naknadama sadrži isključivo odredbe, uslove ili iznose koji bi se uobičajeno dogovorili za slične usluge i kvalifikacije po tržišnim uslovima.
- AG72. Donositelj odluka ne može biti zastupnik ako nisu zadovoljeni uslovi iz tačke AG74. (a) i (b), ali zadovoljenje tih uslova, samo po sebi, nije dovoljno da se zaključi da donositelj odluka jeste zastupnik.

Izloženost promjenjivosti koristi po osnovu drugih interesa

AG73. Donositelj odluka koji ima druge interese u drugom subjektu (poput ulaganja u drugi subjekat ili davanja garancija za rezultate drugog subjekta) dužan je u sklopu procjenjivanja da li je zastupnik razmotriti svoju izloženost promjenjivosti koristi od tih interesa. Imanje

drugih interesa u drugom subjektu ukazuje na to da bi donositelj odluka mogao biti zastupnik.

AG74. Pri procjenjivanju svoje izloženosti promjenjivosti koristi od drugih interesa u drugom subjektu, donositelj odluka treba uzeti u obzir sljedeće:

- (a) što su veće dimenzije i promjenjivost ekonomskih interesa, ako se zajedno posmatraju njegova naknada i drugi interesi, to je veća vjerojatnoća da je donositelj odluka nositelj aktivnosti;
- (b) da li se njegova izloženost promjenjivosti koristi razlikuje od izloženosti drugih subjekata koji imaju koristi od subjekta nad kojim se procjenjuje kontrola i, ako se razlikuje, da li bi to moglo utjecati na njegovo postupanje. To može biti slučaj, na primjer, kada donositelj odluka ima podređene udjele u drugom subjektu ili mu pruža druge vidove umanjenja kreditnih rizika.

Donositelj odluka mora procijeniti svoju izloženost u odnosu na ukupnu promjenjivost koristi od drugog subjekta. Ta procjena se prvenstveno vrši na osnovu koristi koje se očekuju od drugog subjekta, ali ne treba zanemarivati ni maksimalnu izloženost subjekta promjenjivosti koristi od drugog subjekta kroz druge interese koje donositelj odluka ima u njemu.

Odnos s drugim stranama

AG75. Prilikom procjene kontrole, subjekat mora razmotriti prirodu svog odnosa s drugim stranama i da li te druge strane djeluju u njegovo ime (tj. kao „*de facto* zastupnici“). Utvrđivanje da li druge strane nastupaju kao *de facto* zastupnici zahtijeva prosuđivanje, uzimajući u obzir ne samo prirodu odnosa, nego i kako te strane djeluju između sebe i sa subjektom.

AG76. Takav odnos ne mora obavezno uključivati obavezujući sporazum nego može proisteci i iz zakonodavnih ili izvršnih ovlaštenja koja ne zadovoljavaju definiciju obavezujućeg sporazuma. Strana je *de facto* zastupnik kada subjekat ili lica koja usmjeravaju aktivnosti subjekta imaju sposobnost da usmjeravaju tu stranu tako da djeluje u ime subjekta. U takvim slučajevima, subjekat razmatra prava svog *de facto* zastupnika za donošenje odluka i svoju indirektnu izloženost ili prava na promjenjive koristi kroz *de facto* zastupnika zajedno sa svojim pravima tokom procjenjivanja kontrole nad drugim subjektom.

AG77. U nastavku slijede primjeri strana koje bi, po prirodi njihovog odnosa, mogle djelovati kao *de facto* zastupnici subjekta:

- (a) povezane strane subjekta;
- (b) strana koja je primila svoj udio u drugom subjektu u vidu doprinosa ili zajma od subjekta koji vrši procjenu postojanja kontrole,
- (c) strana koja je saglasna s tim da neće prodati, prenijeti niti opteretiti svoje udjele u drugom subjektu bez prethodnog odobrenja subjekta (izuzev u situacijama kada i taj subjekat i druga strana imaju pravo davanja prethodne saglasnosti i kada su ta prava zasnovana na uslovima oko kojih su se usaglasile voljne nezavisne strane);
- (d) strana koja ne može financirati svoje aktivnosti bez podređene financijske pomoći subjekta;
- (e) drugi subjekat u kojem je većina članova upravljačkog tijela ili ključnog upravljačkog osoblja ista kao kod izvornog subjekta;
- (f) strana koja ima bliske poslovne odnose sa subjektom, poput odnosa između pružatelja stručnih usluga i jednog od njegovih značajnijih klijenata.

Kontrola nad naznačenom imovinom

AG78. Subjekat je dužan razmotriti da li s dijelom drugog subjekta postupa kao da se smatra zasebnim subjektom i, ako je to slučaj, da li kontrolira taj dio koji se smatra zasebnim subjektom;

AG79. Subjekat s dijelom drugog subjekta treba postupati kao da se smatra zasebnim subjektom onda i samo onda kada je ispunjen sljedeći uslov:

naznačena imovina drugog subjekta (i pripadajuća umanjenja kreditnog rizika, ako postoje) je jedini izvor plaćanja naznačenih obaveza drugog subjekta, odnosno naznačenih drugih udjela u tom drugom subjektu. Strane, osim onih sa naznačenim obavezama, nemaju ni prava ni odgovornosti u odnosu na naznačenu imovinu, kao ni na preostale novčane tokove od te imovine. U suštini, preostali dio drugog subjekta ne smije koristiti ni jednu od koristi od naznačene imovine niti se neka obaveza dijela koji se smatra zasebnim subjektom može izmiriti iz imovine ostatka drugog subjekta. Prema tome, u suštini, drugi subjekat kao cjelina nema pristup kompletnoj imovini, obavezama i vlasničkim instrumentima dijela koji se smatra zasebnim subjektom. Takav dio koji se smatra zasebnim subjektom često se naziva i „silos“.

- AG80. Kada je ispunjen uslov iz tačke AG79., subjekat je dužan identificirati aktivnosti koje značajno utječu na koristi od dijela koji se smatra zasebnim subjektom i razmotriti na koji način se te aktivnosti usmjeravaju da bi procijenio ima li ovlasti nad posmatranim dijelom drugog subjekta. Prilikom procjenjivanja kontrole nad dijelom koji se smatra zasebnim subjektom, subjekat u obzir treba uzeti i da li je izložen ili ima prava na promjenjive koristi od svoje povezanosti sa tim dijelom i svoju sposobnost da ovlasti nad predmetnim dijelom drugog subjekta iskoristi da bi utjecao na visinu koristi od drugog subjekta.
- AG81. Ako kontrolira dio drugog subjekta koji se smatra zasebnim subjektom, subjekat je dužan konsolidirati taj dio. U tom slučaju, druge strane taj dio drugog subjekta isključuju iz svoje procjene postojanja kontrole nad drugim subjektom i iz konsolidacije drugog subjekta.

Kontinuirana procjena

- AG82. Subjekat je dužan preispitivati da li kontrolira drugi subjekat kad god činjenice i okolnosti ukazuju na to da je došlo do promjena kod jednog ili više od elemenata kontrole navedenih u tački 20.
- AG83. Ako se promijenio način na koje se mogu koristiti ovlasti nad drugim subjektom, ta promjena mora biti vidljiva u procjeni ovlasti subjekta nad tim drugim subjektom. Na primjer, promjene prava odlučivanja mogu značiti da se relevantne aktivnosti više ne usmjeravaju putem prava glasa, nego drugi vidovi sporazuma, poput ugovora, drugoj strani ili stranama daju trenutnu sposobnost da usmjeravaju relevantne aktivnosti.
- AG84. Određeni događaj može dovesti do toga da subjekat stekne ili izgubi ovlasti nad drugim subjektom bez obzira na to što subjekat nije bio uključen u njega. Na primjer, subjekat može steći ovlasti nad drugim subjektom jer su prestala važiti prava odlučivanja druge strane ili strana koje su ga prethodno sprječavale da kontrolira taj drugi subjekat.
- AG85. Subjekat treba razmotriti i promjene koje utječu na njegovu izloženost ili prava na promjenjive koristi od njegove povezanosti sa drugim subjektom. Primjera radi, subjekat koji ima ovlasti nad drugim subjektom može izgubiti kontrolu nad istim ako izgubi prava ili sposobnost da prima koristi ili da bude izložen obavezama jer nije zadovoljio tačku 20.(b) (na primjer, u slučaju raskida ugovora po osnovu kojeg prima naknade zavisne od rezultata).
- AG86. Subjekat mora razmotriti da li je došlo do promjene njegove ranije procjene da nastupa kao zastupnik ili kao nositelj aktivnosti. Promjene sveukupnog odnosa između subjekta i drugih strana mogu značiti da subjekat više ne nastupa kao zastupnik, iako je ranije nastupao u tom svojstvu, i obratno. Na primjer, u slučaju nastanka promjena u odnosu na prava subjekta ili drugih strana, subjekat je dužan ponovo razmotriti svoj status nositelja aktivnosti, odnosno zastupnika.
- AG87. Procjena postojanja kontrole ili toga da li ima status nositelja aktivnosti ili zastupnika koju je subjekt izvorno donio se neće promijeniti samo zbog promjene tržišnih uslova (kao što je promjena koristi od drugog subjekta vođena tržišnim uslovima), osim ako se tom promjenom tržišnih uslova izmijeni jedan ili više elemenata kontrole iz tačke 20., odnosno sveukupni odnos između nositelja aktivnosti i zastupnika.

Utvrđivanje da li je subjekat investicijski subjekat

- AG88. Prilikom razmatranja da li je investicijski subjekat, subjekat mora uzeti u obzir sve činjenice i okolnosti, uključujući svoju poslovnu namjenu i ustroj. U tačkama od AG89. do AG106. je naveden detaljniji opis aspekata definicije investicijskog subjekta.

Broj ulagača

- AG89. Definicija investicijskog subjekta zahtijeva da takav subjekat ima jednog ili više ulagača. Investicijski subjekat može imati i više ulagača koji su objedinili svoja sredstva da bi ostvarili pristup uslugama upravljanja ulaganjima i prilikama za ulaganja kojima kao pojedinci možda ne bi imali pristup. Postojanje više ulagača smanjuje vjerovatnoću da će subjekat ili drugi članovi ekonomskog subjekta čiji je on dio stjecati bilo kakve druge koristi osim onih od povećanja vrijednosti kapitala, odnosno prihoda od ulaganja.
- AG90. Ipak, u javnom sektoru je česta pojava i to da investicijski subjekat onastane od strane ili za samo jednog subjekta koji ima kontrolu i koji zastupa ili podržava interese šire grupe ulagača (poput penzionog fonda, državnog investicijskog fonda ili zaklade).

Vlasnička učešća

- AG91. Investicijski subjekat je u pravilu, ali ne obavezno, zasebno pravno lice. Ulagачi u investicijski subjekat će često, ali ne uvijek, imati vlasnička učešća u istom u vidu kapitala ili sličnih udjela (poput partnerskih udjela), kojima se pripisuju srazmjerni udjeli u neto imovini investicijskog subjekta. Definicija investicijskog subjekta ne predviđa da svi ulagači moraju imati jednaka prava. Postojanje različitih kategorija ulagača, od kojih neki polažu isključivo prava na određeno ulaganje ili grupu ulaganja ili imaju različite srazmjerne udjele u neto imovini, ne sprječava subjekat da bude investicijski subjekat.
- AG92. U definiciji investicijskog subjekta se ne navodi da ulagači moraju imati vlasnička učešća koja zadovoljavaju definiciju neto imovine/kapitala u skladu s drugim primjenjivim MRSJS. Subjekat koji ima značajna vlasnička učešća u vidu dužničkih

instrumenata koji ne zadovoljavaju definiciju neto imovine/kapitala svejedno može ispunjavati kriterije investicijskog subjekta, pod uslovom da su držatelji dužničkih instrumenata izloženi promjenjivom prinosu od promjena fer vrijednosti neto imovine subjekta.

Poslovna namjena

- AG93. Definicija investicijskog subjekta nalaže da njegova poslovna namjena mora biti da vrši ulaganja isključivo radi stjecanja prinosa od povećanja vrijednosti kapitala, prihoda od ulaganja (poput dividendi ili sličnih raspodjela, prihoda od kamata ili od najamnine) ili od oboje. Dokumenti u kojima se navode ciljevi ulaganja subjekta, poput njegovog mandata, statuta, ponude, publikacija koje distribuira i druge korporativne ili partnerske dokumentacije, u pravilu pružaju dokaze o poslovnoj namjeni investicijskog subjekta. Kao dodatni dokaz može poslužiti i to kako se subjekat predstavlja drugim stranama pa tako, primjera radi, isti može navoditi da mu je cilj osigurati srednjoročna ulaganja za stjecanje prinosa od povećanja vrijednosti kapitala.
- AG94. Subjekt koji ima i druge ciljeve koji nisu u skladu s poslovnom namjenom investicijskog subjekta ne bi zadovoljavao definiciju investicijskog subjekta. Primjeri situacija u kojima to može biti slučaj su:
- (a) ulagač čiji cilj je da sa subjektima u koje ulaže zajednički razvija, proizvodi ili plasira proizvode. Subjekt će stjecati prinose od aktivnosti razvijanja, proizvodnje ili prodaje, kao i od svog ulaganja;
 - (b) ulagač čiji mu ciljevi nalažu da svoje ekonomske, socijalne ili okolišne politike uskladi sa drugim subjektom. Primjera radi, situacije u kojima subjekat mora svoje investicijske politike uskladiti sa drugim ciljevima poput posjedovanja određenih vidova poslovanja ili unapređenja rezultata zapošljavanja u određenoj jurisdikciji; i
 - (c) ulagač čije odluke o ulaganjima mora ratificirati ili odobriti subjekat koji ima kontrolu ili koji mora pratiti smjernice subjekta koji ima kontrolu. Takva ratifikacija, odobrenja ili odluke vjerovatno neće biti u skladu s poslovnom namjenom investicijskog subjekta.
- AG95. Poslovna namjena subjekta se može mijenjati vremenom. Prilikom procjenjivanja da li i dalje zadovoljava definiciju investicijskog subjekta, subjekat bi morao uzeti u obzir sve promjene u okruženju u kojem posluje i utjecaj tih promjena na njegovu investicijsku strategiju.

Pokazivanje poslovne namjene kroz držanje više od jednog ulaganja

- AG96. Investicijski subjekat bi na više načina mogao pokazati da mu je poslovna namjena ulaganje sredstava radi stjecanja prinosa od povećanja vrijednosti kapitala, prihod od ulaganja ili oboje. Jedan od načina je da ima više ulaganja radi diverzificiranja svojih rizika i maksimiziranja svojih prinosa. Subjekt portfelj ulaganja može držati direktno ili indirektno, na primjer, tako što ima samo jedno ulaganje u drugi investicijski subjekat, ali taj drugi subjekat drži nekoliko ulaganja.
- AG97. U određenim periodima, subjekat može imati samo jedno ulaganje. To ga, samo po sebi, nužno ne sprječava da zadovolji definiciju investicijskog subjekta. Na primjer, investicijski subjekat može imati samo jedno ulaganje kada:
- (a) je tek nedavno pokrenuo poslovanje i još uvijek nije pronašao odgovarajuće ulaganje, zbog čega još uvijek nije realizirao svoj investicijski plan da stekne nekoliko ulaganja;
 - (b) još uvijek nije izvršio nova ulaganja kojima će zamijeniti ulaganja koja je otuđio;
 - (c) je uspostavljen u svrhu objedinjavanja sredstava više ulagača koji će izvršiti samo jedno ulaganje koje nije dostupno pojedinačnim ulagačima (na primjer, kada je obavezna najniža investicija previsoka za samo jednog ulagača); ili
 - (d) je u postupku prestanka poslovanja.

Usluge i aktivnosti povezane s ulaganjima

- AG98. Investicijski subjekat smije, direktno ili posredstvom subjekta kojeg kontrolira, pružati usluge povezane s ulaganjima (kao što su savjetodavne usluge, usluge upravljanja ulaganjima, usluge pomoći kod ulaganja i administrativne usluge) trećim stranama, kao i subjektu koji ima kontrolu nad njim ili drugim ulagačima, čak i kada su te aktivnosti ključne za subjekat, pod uslovom da i dalje zadovoljava definiciju investicijskog subjekta.
- AG99. Investicijski subjekat smije, direktno ili posredstvom subjekta kojeg kontrolira, učestvovati u sljedećim aktivnostima koje su povezane s ulaganjima ako se te aktivnosti provode u cilju maksimiziranja prinosa (prinosa od povećanja vrijednosti kapitala ili prihoda od ulaganja) od subjekata u koje je izvršio ulaganje i ne predstavljaju zasebne ključne aktivnosti niti zaseban ključni izvor prihoda posmatranog investicijskog subjekta:
- (a) pružanje usluga upravljanja i strateškog savjetovanja subjektu u koji je izvršio ulaganje; i
 - (b) pružanje finansijske pomoći subjektu u koji je izvršio ulaganje, poput zajmova, uplata kapitala ili garancija.

AG100. Ako investicijski subjekat ima kontrolirani subjekat koji sam nije investicijski subjekat i čija osnovna poslovna namjena i aktivnosti su pružanje posmatranom subjektu ili drugim stranama usluga koje se tiču ulaganja, odnosno aktivnosti povezane s investicijskim aktivnostima investicijskog subjekta, poput onih iz tačaka AG98. i AG99., onda je investicijski subjekat dužan konsolidirati taj kontrolirani subjekat u skladu sa tačkom 57. Ako se i sam kontrolirani subjekat koji pruža usluge povezane s ulaganjima smatra investicijskim subjektom, investicijski subjekt koji ga kontrolira mora mjeriti kontrolirani subjekt po fer vrijednosti kroz suficit ili deficit u skladu sa tačkom 56.

Izlazne strategije

AG101. Investicijski planovi subjekta također mogu služiti kao dokaz njegove poslovne namjene. Jedno od obilježja po kojima se investicijski razlikuju od drugih vrsta subjekata je to što investicijski subjekti svoja ulaganja ne planiraju držati trajno nego na ograničeno vrijeme. S obzirom na to da se kapitalna ulaganja i ulaganja u nefinancijsku imovinu mogu držati trajno, investicijski subjekat mora imati izlaznu strategiju kojom dokumentira na koji način planira realizirati prinose od povećanja vrijednosti kapitala od praktično svih svojih kapitalnih ulaganja i ulaganja u nefinancijsku imovinu. Pored toga, investicijski subjekat mora imati i izlaznu strategiju za sve dužničke instrumente koji se mogu trajno držati, kao što su trajni dužnički instrumenti. Subjekt nije dužan dokumentirati izlazne strategije za svako svoje ulaganje, ali mora imati različite moguće strategije za različite vrste ili portfelje ulaganja, uključujući detaljan pregled rokova za istupanje iz ulaganja. Izlazni mehanizmi uspostavljeni isključivo za slučajeve neizmirenja obaveza, poput povreda ili neizvršenja ugovora, ne smatraju se izlaznim strategijama za potrebe ove procjene.

AG102. Izlazne strategije se mogu razlikovati od jedne do druge kategorije ulaganja. Kod ulaganja u privatni vlasnički kapital, kao izlazne strategije mogu, između ostalog, služiti javna prodaja udjela, raspodjele (u korist ulagača) vlasničkih učešća u subjektima u koje je izvršeno ulaganje i prodaja imovine (uključujući prodaju imovine subjekta u koji je izvršeno ulaganje nakon njegove likvidacije). Kod kapitalnih ulaganja kojima se trguje na javnom tržištu, primjer izlazne strategije bi mogla biti prodaja ulaganja u okviru privatnog plasmana ili na javnom tržištu. Kod ulaganja u nekretnine, u primjere izlazne strategije spada prodaja nekretnina posredstvom specijaliziranih agenata za nekretnine ili na otvorenom tržištu.

AG103. Investicijski subjekat može imati ulaganje u drugi investicijski subjekat uspostavljen u vezi s izvornim subjektom iz pravnih, regulatornih, poreznih ili sličnih poslovnih razloga. U takvim slučajevima, investicijski subjekat ulagač ne mora imati izlaznu strategiju za to ulaganje ako investicijski subjekat u koji je izvršio ulaganje ima odgovarajuću izlaznu strategiju za svoja ulaganja.

Mjerenje po fer vrijednosti

AG104. Ključni element definicije investicijskog subjekta je da rezultate praktično svih svojih ulaganja mjeri i procjenjuje po fer vrijednosti jer korištenjem fer vrijednosti dolazi do relevantnijih informacija nego u slučaju da, primjera radi, konsolidira sve subjekte koje kontrolira ili da primijeni metodu udjela na svoje udjele u pridruženim subjektima ili zajedničkim poduhvatima. Da bi dokazao zadovoljavanje ovog elementa definicije, investicijski subjekat je dužan:

- (a) osigurati ulagačima informacije o fer vrijednosti i u svojim financijskim izvještajima praktično sva svoja ulaganja mjeriti po fer vrijednosti kad god MRSJS nalažu ili dopuštaju korištenje fer vrijednosti; i
- (b) davati informacije o fer vrijednosti svom ključnom upravljačkom osoblju (kako je definirano u MRSJS 20 *Objavljivanje povezanih strana*), koji fer vrijednost koriste kao primarnu mjernu vrijednost prilikom procjene učinaka praktično svih ulaganja subjekta i donošenja odluka o ulaganjima.

AG105. Da bi zadovoljio zahtjev iz tačke AG104.(a)., investicijski subjekat mora:

- (a) odabrati da svako ulaganje u nekretnine računovodstveno prati pomoću modela zasnovanog na fer vrijednosti iz MRSJS 16, *Ulaganja u nekretnine*;
- (b) odabrati da koristi izuzeće od primjene metode udjela iz MRSJS 36 za svoja ulaganja u pridružene subjekte i zajedničke poduhvate; i
- (c) mjeriti svoju financijsku imovinu po fer vrijednosti primjenjujući zahtjeve MRSJS 41.

AG106. Investicijski subjekat može imati i određenu neinvesticijsku imovinu, poput objekta i pripadajuće uredske opreme, kao i financijske obaveze. Element definicije investicijskog subjekta koji je tiče mjerenja po fer vrijednosti se odnosi na ulaganja investicijskog subjekta pa, prema tome, takav subjekat nije dužan da i svoju neinvesticijsku imovinu, odnosno svoje obaveze mjeri po fer vrijednosti.

Izmjene i dopune drugih MRSJS

[Izrisano.]

Osnove za donošenje zaključaka

Ove Osnove za donošenje zaključaka prate, ali ne čine sastavni dio MRSJS 35.

Cilj

- BC1. Ove Osnove za donošenje zaključaka daju pregled razmatranja *IPSASB* prilikom donošenja zaključaka za MRSJS 35. S obzirom na to da je ovaj standard baziran na MSFI 10 *Konsolidirani financijski izvještaji* (izvorno objavljenog 2011., uključujući naknadne izmjene i dopune završno sa 31. decembrom/prosincom 2014. godine), kojeg je izdao *IASB*, u Osnovama za donošenje zaključaka se izdvajaju samo one oblasti u kojima MRSJS 35 odstupa od osnovnih zahtjeva MSFI 10 ili u kojima je *IPSASB* razmatrao mogućnost takvih odstupanja.

Uvod

- BC2. *IPSASB* je 2012. godine otpočeo rad na realizaciji projekta ažuriranja MRSJS koji su uređivali računovodstveno obuhvaćanje udjela u kontroliranim i pridruženim subjektima te zajedničkim poduhvatima. U oktobru/listopadu 2013. godine, izdali su Prednacrt standarda od 48 do 52 pod zajedničkim nazivom *Udjeli u drugim subjektima*. Prednacrt br. 49 *Konsolidirani financijski izvještaji* se zasnivao na MSFI 10 *Konsolidirani financijski izvještaji*, uz uvažavanje relevantnih preinaka za potrebe javnog sektora iz MRSJS 6 *Konsolidirani i odvojeni financijski izvještaji*. U januaru/siječnju 2015. godine, *IPSASB* je izdao pet novih MRSJS, uključujući MRSJS 35, kojima su zamijenjeni MRSJS 6, MRSJS 7 *Ulaganja u pridružene subjekte* i MRSJS 8 *Udjeli u zajedničkim poduhvatima*.

Postupak

- BC3. Prilikom izrade standarda, *IPSASB* je vodio računa o onim aspektima MRSJS 6 koji su izrađeni s namjerom da tretiraju pitanja koja se tiču javnog sektora, odnosno okolnosti koje su prisutnije u javnom nego u drugim sektorima i nastojali su da ta pitanja urede kroz ovaj standard. U obzir su uzeli i uputstva o procjeni okolnosti da li je subjekat kontroliran za potrebe *Priručnika o statistici državnih financija* iz 2014. godine (skr. *Priručnik iz 2014.*) s ciljem izbjegavanja nepotrebnih razlika. Pri izradi dodatnih primjera koji prikazuju uslove javnog sektora, *IPSASB* je razmatrao i uputstva koja su izradila tijela različitih zemalja za određivanje standarda ili tijela nadležna za nadzor nad sektorima vlasti.

Usklađivanje sa Statistikom državnih financija

- BC4. Kako prilikom izrade Prednacrt br. 49, tako i u postupku finaliziranja ovog standarda, *IPSASB* je uzimao u obzir analizu sličnosti i razlika između definicije kontrole, uključujući pripadajuće pokazatelje i uputstva iz *Priručnika iz 2014.* (i *Sistema nacionalnih računa iz 2008. godine*, skr. *SNR 2008.*) s kojim je taj priručnik usklađen, i predloženog standarda. Zapazili su da određene razlike između *Priručnika* i financijskog izvještavanja proističu iz njihove prirode i različitih ciljeva. Na primjer, podjela institucionalnih jedinica na sektore na osnovu njihove ekonomske prirode kao jedinica vlasti uvijek će predstavljati značajnu razliku između statističkog makroekonomskog izvještavanja i računovodstva i financijskog izvještavanja. Slično tome, razlika između proizvođača za tržište i netržišnih proizvođača koja se pravi u makroekonomskoj statistici će uvijek rezultirati razdvajanjem na sektor opće države ili sektor javnih preduzeća te, posljedično, pravljenjem razlike pri klasifikaciji javnog sektora uopće, bez obzira na to što se koriste potpuno isti princip i konceptualne smjernice za razumijevanje pojma kontrole.
- BC5. Tokom izrade ovog standarda, *IPSASB* ga je u više navrata nastojao više uskladiti sa *Priručnikom iz 2014.* ili dodatno pojasniti prirodu razlika između istih. U konkretna pitanja naspram kojih su razmatrali zahtjeve iz *Priručnika* spadaju:
- (a) da li zahtijevati konsolidaciju svih kontroliranih subjekata, umjesto izvještavanja po sektorima vlasti;
 - (b) sličnosti između koncepta kontrole iz standarda i pristupa koji je korišten u *Priručniku iz 2014.*, uključujući razmatranje pokazatelja kontrole nad neprofitnim institucijama i preduzećima iz *SNR 2008.*;
 - (c) razlike između regulatorne kontrole i kontrole za potrebe financijskog izvještavanja; i

(d) prava koja se povezuju sa zlatnim dionicama.

O pojedinim od tih pitanja će više riječi biti u kasnijim dijelovima Osnova za donošenje zaključaka.

Djelokrug (tačke od 3. do 11.)

Subjekti u potpunom i subjekti u djelomičnom vlasništvu

BC6. *IPSASB* se usaglasio da, u skladu sa zahtjevima iz MRSJS 6 i MSFI 10, subjekti koji imaju kontrolu, i oni s punom i oni s djelomičnom kontrolom, koji zadovoljavaju određene uslove te planovi primanja po prestanku zaposlenja i planovi ostalih dugoročnih primanja zaposlenih ne bi trebali biti dužni prezentirati konsolidirane financijske izvještaje. *IPSASB* je odlučio da se od subjekata koji imaju kontrolu, a koji su i sami kontrolirani subjekat, ne bi trebalo zahtijevati da prezentiraju konsolidirane financijske izvještaje samo kada „nije vjerovatno da će postojati korisnici takvih financijskih izvještaja ili kada se njihove potrebe za informacijama zadovoljavaju konsolidiranim financijskim izvještajima subjekta koji ima kontrolu“. Navedenim ograničenjem se nastojalo zaštititi korisnike u uslovima kada takvi subjekti koji imaju kontrolu predstavljaju ključne sektore ili aktivnosti vlade i kada postoje korisnici kojima su konsolidirani financijski izvještaji potrebni za utvrđivanje odgovornosti ili donošenje odluka.

Primjena zahtjeva za konsolidacijom na sve kontrolirane subjekte

BC7. *IPSASB* je primijetio da je opći princip i u MSFI 10 i u MRSJS 6 da subjekti koji imaju kontrolu trebaju konsolidirati, linijski stavku po stavku, sve subjekte koje kontroliraju. Oni su uočili i to da su se u posljednje vrijeme povećali moguće dimenzije i stepen složenosti povezanosti subjekata javnog sektora sa drugim subjektima (a naročito odnosa između vlada i drugih subjekata). Različite intervencije vlada su doprinijele tome da one (i drugi subjekti javnog sektora) imaju različite vrste interesa u drugim subjektima, pri čemu iz nekih od njih može proisteci kontrola u značenju predviđenom ovim standardom. Moguće implikacije konsolidacije u uslovima kada vlade kontroliraju veliki broj subjekata, kontrolirani subjekti provode aktivnosti na koje se ranije gledalo isključivo kao na aktivnosti privatnog sektora i kada se predviđa da kontrola kontroliranih subjekata bude privremenog karaktera su navele pojedince da se upitaju da li je konsolidacija svih kontroliranih subjekata opravdana, imajući u vidu troškove i koristi od iste.

BC8. *IPSASB* je podrobno raspravljao o tome da li bi trebalo konsolidirati sve kontrolirane subjekte, s obzirom na potrebe korisnika. U svom razmatranju, naglasak su stavljali na informacije koje se pružaju kroz konsolidirane financijske izvještaje, konstatirajući da je potrebe korisnika za informacijama moguće zadovoljiti i kroz druge osnovne i posebne izvještaje poput (i) odvojenih financijskih izvještaja subjekata koji imaju kontrolu i kontroliranih subjekata, (ii) izvještaja o radu i (iii) statističkih izvještaja. Iako su neke od njihovih rasprava relevantne za sve vrste subjekata javnog sektora koji su subjekti koji imaju kontrolu, mnoga od pitanja koja su razmatrali su bitnija za sve nivoe vlasti kao cjelinu. *IPSASB* je razmatrao stavove o korisnosti konsolidacije u odnosu na sljedeće vrste kontroliranih subjekata (uvažavajući da ove šire kategorije ne bi bile univerzalno primjenjive):

- (a) odjeli i ministarstva;
- (b) državne agencije;
- (c) [javna preduzeća] (pojam u vitičastoj zagradi nije u upotrebi od izdavanja dokumenta „Primjenjivost MRSJS“ u aprilu/travnju 2016. godine);
- (d) financijske institucije (ne uključujući preduzeća koja sponzorira država); i
- (e) druga ulaganja (uključujući planska ulaganja, neplanska ulaganja i investicijske subjekte). Pojam „neplanska ulaganja“ se koristi da se označe udjeli stečeni u sklopu aktivnosti na ispunjenju drugog cilja, poput sprječavanja propadanja subjekta javnog sektora.

BC9. *IPSASB* je evidentirao da, iako postoji opća saglasnost oko toga da bi bilo primjereno konsolidirati kontrolirane odjele i ministarstava, kao i državne agencije, pojedini članovi nisu bili sigurni da bi bilo opravdano izrađivati konsolidirane financijske informacije za druge kategorije kontroliranih subjekata.

BC10. *IPSASB* je evidentirao argumente koji idu u korist vršenja konsolidacije svih kontroliranih subjekata vlasti, uključujući sljedeće:

- (a) konsolidirani financijski izvještaji daju panoramski pregled aktivnosti vlade i njenog trenutnog financijskog položaja. Tim panoramskim pregledom se osigurava da korisnici ne izgube iz vida rizike povezane s određenim sektorima. On pokazuje i rezultate rada vlade kao cjeline;
- (b) određivanje kategorija subjekta koje ne treba konsolidirati bi se moglo pokazati kao komplicirano. Takvi pokušaji bi mogli voditi uspostavi standarda zasnovanih na pravilima. Na primjer, možda neće biti jednostavno zasebno određivati subjekte kojima je pružena pomoć kod financijskih poteškoća a da to bude dosljedno sa drugim jurisdikcijama i drugim periodima. Slični problemi bi se mogli javiti i u odnosu na sve zasebne prijedloge koji se tiču javnih preduzeća. Iako je

pojam „javna preduzeća“ bio definiran u sklopu MRSJS u trenutku izdavanja ovog standarda, *IPSASB* je primijetio da se ta definicija različito tumači u praksi u različitim jurisdikcijama. Pored poteškoća da se jasno odredi neka kategorija subjekata u odnosu na koju bi bilo primjereno primjenjivati drugačije računovodstvene zahtjeve, *IPSASB* je uočio i da se sličnim aktivnostima mogu baviti veoma različite kategorije subjekata, kako unutar jedne, tako i od jedne do druge jurisdikcije. Prema tome, iako bi prijedlozi različitog računovodstvenog postupanja mogli rezultirati time da se pojedine kategorije subjekata u okviru iste jurisdikcije dosljedno obračunavaju, oni neće obavezno dati i uporedivo računovodstveno obuhvaćanje sličnih aktivnosti;

- (c) konsolidiranje svih kontroliranih subjekata je primjer sličnog računovodstvenog obuhvaćanja sličnih stavki. Svakim izuzimanjem od konsolidacije se umanjuje koherentnost financijskih izvještaja. S obzirom na to da bi u odnosu na više subjekata mogla postojati opravdanost da se računovodstveno obuhvataju ili objavljuju zasebno, to bi se moglo negativno odraziti na koherentnost konsolidiranih financijskih izvještaja;
- (d) financijski izvještaji za sve nivoe vlasti kao cjelinu nude drugačiju perspektivu od odvojenih financijskih izvještaja. Odvojeni financijski izvještaji pružaju informacije o aktivnostima ključnih dijelova vlada.

BC11. *IPSASB* je evidentirao i argumente protiv konsolidacije određenih kontroliranih subjekata vlasti, uključujući sljedeće:

- (a) konsolidacija subjekata čije aktivnosti se razlikuju od aktivnosti ključnih dijelova vlade bi mogla prikriti i učiniti nejasnima prezentirane rezultate i stanje same vlade. Ovaj argument je naveden u odnosu na čitav niz kontroliranih subjekata, uključujući subjekte koji se bave proizvodnom djelatnošću, veće financijske institucije, subjekte koji se privremeno kontroliraju i subjekte čiji financijski ciljevi se kose sa socijalnim ciljevima;
- (b) neki smatraju da računovodstvo zasnovano na metodi udjela daje odgovarajuće informacije o financijskim rezultatima nakon stjecanja za određene kategorije kontroliranih subjekata, pri tome ne iziskujući velike troškove niti prikrivajući i čineći nejasnima informacije o ključnim dijelovima vlade;
- (c) neki smatraju da nije primjereno konsolidirati subjekte kojima je pružena pomoć u slučaju financijskih poteškoća jer ne oslikavaju aktivnosti ključnih dijelova vlade i nije predviđeno da predstavljaju dugoročna ulaganja;
- (d) tamo gdje vlade imaju veliki broj kontroliranih subjekata, troškovi postupka konsolidacije su visoki i moglo bi se činiti da premašuju koristi od konsolidacije tih subjekata linijski stavku po stavku.

BC12. Prilikom razmatranja navedenih argumenata za i protiv obavezne konsolidacije svih kontroliranih subjekata, *IPSASB* je vodio računa o:

- (a) ciljevima financijskog izvještavanja, kako su predstavljeni u *Konceptualnom okviru za financijsko izvještavanje opće namjene subjekata javnog sektora* (u daljem tekstu: *Konceptualni okvir*);
- (b) ograničenoj dostupnosti dokaza o potrebama korisnika i korisnosti konsolidiranih financijskih informacija (naročito o korisnosti konsolidiranih financijskih informacija o određenim kategorijama kontroliranih subjekata);
- (c) kontekstu u kojem se izrađuju konsolidirani financijski izvještaji za sve nivoe vlasti kao cjelinu;
- (d) odnosu između definicije kontrole i zahtjeva prijedloga standarda koji se tiču konsolidacije; i
- (e) svojoj ulozi kao tijela za određivanje međunarodnih računovodstvenih standarda.

BC13. Kada je riječ o ciljevima financijskog izvještavanja, *IPSASB* je konstatirao da su, u drugom poglavlju *Konceptualnog okvira*, kao ciljevi financijskog izvještavanja prepoznati pružanje informacije koje mogu služiti u svrhu pokazivanja ili utvrđivanja odgovornosti i u svrhu donošenja odluka. S obzirom na značaj koji budžet ima za javni sektor (i značaj prikazivanja da se budžet poštuje), *IPSASB* je razmatrao i argument da se konsolidiranim financijskim izvještajima konsolidiraju samo oni subjekti koji predstavljaju budžetske subjekte vlade, ali su se usaglasili da takav pristup ne bi bio primjeren za financijsko izvještavanje opće namjene jer:

- (a) se odluke o tome koji subjekti se uvrštavaju u budžet vlade mogu zasnivati i na drugim faktorima, a ne samo na stepenu autonomije koju subjekat uživa i mjere u kojoj pruža tržišne proizvode ili ostvaruje komercijalne prinose;
- (b) su odluke o tome koji subjekti se uvrštavaju u budžet vlade često povezane s tim da li je predviđeno da subjekat samostalno financira svoje aktivnosti. Izostavljanje subjekata koji sami sebe financiraju iz budžeta vlade u suštini omogućava prebijanje prihoda i rashoda za te aktivnosti i znači da informacije o budžetskom sektoru ne odražavaju suštinu svih transakcija koje vlada kontrolira;
- (c) se okviri budžeta za određenu jurisdikciju utvrđuju unutar te jurisdikcije. Ako bi se financijsko izvještavanje zasnivalo na budžetskim sektorima, ne bi bilo standardiziranog i uporedivog financijskog izvještavanja vlada u međunarodnom kontekstu.

BC14. MRSJS 6 je nalogao da se vrši konsolidacija svih kontroliranih subjekata osim kontroliranih subjekata kod kojih postoje dokazi

da (a) je predviđeno da kontrola bude privremenog tipa jer se kontrolirani subjekat drži isključivo s ciljem da bude otuđen u roku od dvanaest (12) mjeseci nakon stjecanja i (b) uprava aktivno potražuje kupca. Takve subjekte koji se samo privremeno kontroliraju je trebalo računovodstveno obuhvatati kao financijske instrumente. *IPSASB* je razmatrao da li takav način računovodstvenog obuhvatanja privremeno kontroliranih subjekata treba zahtijevati i u predloženom standardu i evidentirali su više razloga za zabrinutost u vezi s predmetnim zahtjevima MRSJS 6, uključujući:

- (a) poteškoće u identifikaciji subjekata koji se privremeno kontroliraju;
- (b) poteškoće u opravdavanju različitog računovodstvenog postupanja s kontrolnim subjektima koji se drže duže od par godina (što se može desiti s određenim subjektima za koje je izvorno predviđeno da budu privremeno kontrolirani);
- (c) poteškoće u otuđenju ulaganja u njegovoj trenutnoj formi. Može se pokazati neophodnim da subjekat javnog sektora zadrži odgovornost za određene rizike kako bi mogao prodati svoje ulaganje u subjekat koji privremeno kontrolira. Računovodstveno obuhvatanje takvih subjekata kao financijskih instrumenata daje tek djelimičnu sliku o rizicima koji su povezani s posmatranim ulaganjem;
- (d) to da ako je subjekat javnog sektora izložen rizicima od ulaganja u „privremeno“ kontrolirani subjekat, te rizike treba prikazivati dosljedno sa izloženošću rizicima od ostalih kontroliranih subjekata; i
- (e) činjenicu da bi pružanjem dodatnih pojašnjenja izvještajni subjekti mogli tretirati neka od pitanja koja se javljaju pri konsolidaciji velikih privremeno kontroliranih subjekata.

BC15. U skladu s navedenim, *IPSASB* se odlučio da ne zahtijeva drugačije računovodstveno postupanje sa privremeno kontroliranim subjektima. U većini komentara na Prednacrta br. 49 je izraženo slaganje s tim prijedlogom, iz sličnih razloga koje je naveo i sam *IPSASB*. Tokom rasprave o komentarima na prednacrt, *IPSASB* je uvažio argumente za izuzimanje privremeno kontroliranih subjekata od konsolidacije, naročito kad se radi o subjektima koje je vlada stekla da bi zaštitila interese građana. Oni su se, međutim, osvrnuli i na iskustva različitih jurisdikcija sa računovodstvenim postupanjem u takvim situacijama i primijetili da je u nekim jurisdikcijama vršena konsolidacija takvih subjekata. *IPSASB* je razmatrao i koliko snažna je podrška da se briše to izuzeće. U komentarima je navedeno da se takva ulaganja u konačnici mogu držati na duže periode nego što je izvorno predviđeno. Neki od njih su poticali *IPSASB* da razmotre mogućnost zahtijevanja dodatnih objavljivanja o subjektima koji su stečeni s namjerom da se otuđe. *IPASAB* se saglasio s tim da naloži objavljivanje udjela u drugim subjektima koji se drže radi prodaje kroz MRSJS 38 *Objavljivanje udjela u drugim subjektima*.

BC16. Prilikom razmatranja da li postoje istraživanja o tome koliko korisnim su se pokazali konsolidirani financijski izvještaji u odgovaranju na potrebe korisnika, *IPSASB* je primijetio da se, iako sve veći broj vlada počinje primjenjivati računovodstvo na obračunskoj osnovi, radi o relativno novom trendu i da se konsolidacija često vrši u fazama, pri čemu se prvo konsolidiraju aktivnosti ključnih dijelova vlade, dok se konsolidacija ostalih kategorija subjekata vrši tek kada to omoguće vrijeme i drugi resursi. To za posljedicu ima da se tek u nekoliko jurisdikcija trenutno konsolidiraju financijski izvještaji za sve nivoe vlasti kao cjelinu i da ne postoji previše empirijskih istraživanja o korisnosti takvih izvještaja. Dosadašnja istraživanja su najvećim dijelom bila usmjerena na to ko koristi konsolidirane financijske izvještaje i na sveukupne koristi od tih izvještaja, a ne na korisnost konsolidiranja određenih vrsta kontroliranih subjekata ili na alternativne načine računovodstvenog obuhvatanja. U sklopu svojih promišljanja, *IPSASB* je razmatrao alternativne načine računovodstvenog obuhvatanja i prezentiranja informacija o podkategorijama kontroliranih subjekata, kao što su subjekti koji se kontroliraju privremeno. Uočili su postojanje poteškoća u dosljednoj identifikaciji kategorija kontroliranih subjekata koji bi se mogli računovodstveno obuhvatiti na drugačiji način, odnosno subjekata o kojima bi trebalo objavljivati dodatne informacije.

BC17. *IPSASB* je zapazio da se, pri osmišljavanju zahtjeva za investicijske subjekte, *IASB* fokusirao na potrebe korisnika. Pitanja koja je sam *IPSASB* razmatrao u odnosu na investicijske subjekte su opisana kasnije u Osnovama za donošenje zaključaka.

BC18. *IPSASB* je primijetio da značajan broj vlada izrađuju statističke izvještaje u kojima se konsolidirane financijske informacije prezentiraju po sektorima, uz razdvajanje sektora opće države i sektora javnih korporacija (nefinancijskih i financijskih). Te informacije se prikupljaju i objedinjuju u skladu sa statističkim uputstvima iz *SNR 2008*. koja su, opet, usklađena s uputstvima iz *Priručnika iz 2014. godine i Evropskog sistema računa* (u daljem tekstu: *ESR 2010.*). *IPSASB* je razmatrao da li bi se takav statistički pristup mogao iskoristi kao alternativa objedinjavanju konta svih nivoa vlasti zasnovanom na pristupu iz MRSJS. Primijetili su da se u MRSJS 22 *Objavljivanje financijskih informacija o sektoru opće države* daju uputstva za prezentaciju takvih statističkih informacija u konsolidiranim financijskim izvještajima. Međutim, taj standard ne nalaže uvrštavanje te vrste informacija u konsolidirane financijske izvještaje niti dopušta prezentaciju takvih informacija kao alternativu konsolidaciji svih kontroliranih subjekata. Iako su konstatirali da statističko izvještavanje igra bitnu ulogu i pruža informacije koje je moguće upoređivati između zemalja, *IPSASB* se složio da se takvim informacijama ispunjava drugačiji cilj i da ne izvršavaju zadaću konsolidiranih financijskih izvještaja da pruže pregled svih aktivnosti vlade. Konstatirali su i to da bi bilo teško od nekog nivoa vlasti osim državnog tražiti da osigura statističke informacije po sektorima. U skladu s navedenim, *IPSASB* se usaglasio da nikakve izmjene MRSJS 22 ne bi trebale biti vršene u sklopu njihovog projekta ažuriranja MRSJS od broja 6 do broja 8. Iako

su odlučili da u ovom standardu ne daju uputstva za prezentiranje informacija po statističkim sektorima, napominju da vlade smiju prezentirati konsolidirane financijske izvještaje podijeljene po statističkim sektorima.

- BC19. U skladu s navedenim, u Prednacrtu br. 49 je predloženo da se vrši konsolidacija svih kontroliranih subjekata osim izuzetka, odnosno izuzetaka od konsolidacije koja su u vezi s investicijskim subjektima (kao što je opisano ranije u Osnovama za donošenje zaključaka). *IPSASB* je zatražio mišljenja organizacija članica o tome da li postoje kategorije subjekata koje ne bi trebalo konsolidirati, pri čemu se svaki prijedlog za izuzimanje iz konsolidacije morao opravdati potrebama korisnika. Članice su, u pravilu, izrazile slaganje s prijedlogom, ali su neke od njih naglasile poteškoće s provođenjem istog (kao što su troškovi povezani sa konsolidiranjem velikog broja kontroliranih subjekata). U nekim od komentara su se osvrnuli i na postojanje izvještajnih subjekata koji su uspostavljeni pravnim, odnosno administrativnim putem, a koji bi se mogli razlikovati od izvještajnih subjekata koji su identificirani u prijedlogu standarda. *IPSASB* se složio da u tekstu standarda prepoznaju postojanje izvještajnih subjekata koji su ustanovljeni pravnim ili administrativnim putem.

Investicijski subjekti

- BC20. *IASB* je u oktobru/listopadu 2012. godine objavio dokument pod nazivom „Investicijski subjekti“ (izmjene i dopune MSFI 10, MSFI 12 i MRS 27). Kao rezultat tih izmjena i dopuna, MSFI 10 od subjekata koji imaju kontrolu a koji su investicijski subjekti sada zahtijeva da većinu svojih ulaganja obračunavaju po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak umjesto da ih konsolidiraju. *IPSASB* je razmatrao da li bi zahtjevi iz MSFI 10 bili primjereni i u odnosu na slične subjekte javnog sektora. Prvo su promišljali o tome na koje subjekte bi se odnosili takvi zahtjevi. U subjekte koji bi mogli zadovoljiti definiciju investicijskog subjekta spadaju određeni državni investicijski fondovi, pojedini penzionirani fondovi i neki od fondova koji drže većinske udjele u projektima realiziranim kroz partnerstva između privatnog i javnog sektora (u daljem tekstu: PJP) ili privatne financijske inicijative (u daljem tekstu: PFI). *IPSASB* je konstatirao da bi se zahtjevi koji se odnose isključivo na investicijske subjekte mogli primjenjivati na relativno mali broj subjekata javnog sektora (s obzirom na to koje vrste subjekata bi mogle biti investicijski subjekti i činjenicu da bi ti subjekti mogli biti dužni da pripremaju izvještaje u skladu sa čitavim spektrom računovodstvenih standarda, uključujući domaće standarde).
- BC21. *IPSASB* se osvrnuo na komentare koji su podneseni u *IASB* na njihove prijedloge koji su se ticali investicijskih subjekata i procijenili su da bi slični argumenti važili i za javni sektor. Štaviše, zapazili su da bi neke od kategorija subjekata koje je *IASB* konkretno naveo kao moguće investicijske subjekte (poput državnih investicijskih fondova) mogli biti subjekti javnog sektora koji primjenjuju MRSJS. *IPSASB* je konstatirao i da je *IASB* u svojim razmatranjima o investicijskim subjektima bio usmjeren na potrebe korisnika. Konstatirali su i to da bi investicijski subjekti iz javnog sektora, zavisno od izvještajnog okvira jurisdikcije u kojoj posluju, mogli biti dužni da pripremaju izvještaje u skladu sa MRSJS, MSFI ili domaćim standardima. *IPSASB* se usaglasio da se zahtjev iz MSFI 10 da investicijski subjekti svoja ulaganja obračunavaju po fer vrijednosti čini primjerenim i za javni sektor. Evidentirali su i to da bi se usklađivanjem zahtjeva MRSJS i MSFI smanjio prostor za korištenje računovodstvene arbitraže s ciljem utvrđivanja koje računovodstvene standarde treba primjenjivati neki investicijski subjekat.
- BC22. *IPSASB* je razmatrao da li je definicija investicijskog subjekta iz MSFI 10 primjerena i za javni sektor. Složili su se da ona to najvećim dijelom jeste, ali su zapazili da će investicijski subjekti često imati eksterni mandat kojim se određuje njihova poslovna namjena (umjesto da sami prezentiraju svoju poslovnu namjenu ulagačima) te su tu definiciju izmijenili u skladu s navedenim. Smatrali su da bi bilo korisno dati dodatne primjere situacija u javnom sektoru u kojima subjekat ne bi bio investicijski subjekat zbog toga što ima i druge ciljeve.
- BC23. *IPSASB* je razmatrao da li bi bilo primjereno koristiti tipične karakteristike investicijskog subjekta u javnom sektoru. Zapazili su da MSFI 10 ostavlja mogućnost da se neki subjekat smatra investicijskim subjektom i kad ne zadovoljava sve tipične karakteristike. U takvim slučajevima, subjekat mora obrazložiti zašto se smatra investicijskim subjektom iako ne posjeduje sve tipične karakteristike istog. *IPSASB* je smatrao da nije vjerovatno da tipične karakteristike iz MSFI 10 budu tipične karakteristike u kontekstu javnog sektora. Tako bi, primjera radi, državni investicijski fond mogao:
- (a) imati samo jednog ulagača (ministarstvo ili subjekat javnog sektora). Fond bi mogao tvrditi da je investicijski fond za i u ime građana. MSFI 10 se u tački BC259. eksplicitno poziva na državne investicijske fondove i fondove koji su u potpunosti u vlasništvu penzionih planova i zadužbina da bi pojasnio zašto se *IASB* odlučio da to učini tipičnom karakteristikom, a ne ključnim dijelom definicije investicijskog subjekta;
 - (b) imati ulagače koji su povezane strane. Fond sa ulagačem koji je povezana strana bi svjedno mogao nastupati ispred velikog broja nepovezanih ulagača korisnika;
 - (c) imati vlasnička učešća u vidu stavki koje nisu kapital ili slični udjeli. *IPSASB* je zapazio da vlasnička učešća u državnim investicijskim fondovima mogu poprimiti različite forme, kao i to da se MSFI 10 u tački BC264. konkretno poziva na penzione i državne investicijske fondove kako bi objasnio razloge zašto se *IASB* odlučio da to učini tipičnom karakteristikom, a ne ključnim dijelom definicije. Konkretno, tačka BC264. u MSFI 10 navodi: „Na primjer, penzionirani fond ili državni investicijski fond sa samo jednim direktnim ulagačem mogu imati korisnike koji polažu pravo na neto imovinu investicijskog fonda, ali nemaju vlasničkih jedinica“.

- BC24. S obzirom na razlike između privatnog i javnog sektora, *IPSASB* se odlučio da ne određuje tipične karakteristike odvojeno od definicije investicijskog subjekta. Zapazili su da se većinom odredbi iz MSFI 10 koje se tiču tipičnih karakteristika investicijskih subjekata opisuju načini na koje subjekat može pokazati da zadovoljava definiciju investicijskog subjekta. U skladu s tim su se odlučili da zadrže ta uputstva, ali da ih uvrste u dio teksta u kojem su navedena i druga uputstva u vezi s definicijom investicijskog subjekta. *IPSASB* se složio da karakteristika iz MSFI 10 da „pojedinci ili subjekti koji su dali financijska sredstva subjektu nisu povezane strane subjekta“ ne odražava kontekst javnog sektora te su dogovorili da izostave uputstva o istoj.
- BC25. Iako su odlučili da tipične karakteristike ne određuju zasebno od definicije investicijskog subjekta, *IPSASB* je smatrao da od većine subjekata javnog sektora koji sebe klasificiraju kao investicijske subjekte treba zahtijevati da objave informacije o prosudbama i pretpostavkama koje su napravili. *IPSASB* je bio stava da bi objavljivanje tih prosudbi i pretpostavki bilo bitno za ostvarivanje transparentnosti i da bi poticalo ispravnu primjenu računovodstvenih zahtjeva koji se tiču investicijskih subjekata.
- BC26. *IPSASB* je zapazio da subjekti javnog sektora, za razliku od subjekata privatnog sektora koji uglavnom imaju čisto financijske ciljeve, mogu imati širi spektar ciljeva i da se ti ciljevi mogu mijenjati s vremenom. Ciljevi subjekata javnog sektora se mogu promijeniti i kao rezultat promjena javnih politika, a te promjene voditi ka tome da subjekat koji ranije jeste sada prestane zadovoljavati definiciju investicijskog subjekta. Imajući u vidu tu mogućnost promjene ciljeva, *IPSASB* se složio da naglase potrebu da subjekat redovno preispituje svoj status.
- BC27. *IPSASB* je konstatirao da se zahtjevi MSFI 10 koji se odnose na investicijske subjekte primjenjuju na financijske izvještaje samog investicijskog subjekta i da ih ne može primjenjivati subjekat koji ima kontrolu nad nekim investicijskim subjektom. MSFI 10 nalaže da subjekat koji ima kontrolu a sam nije investicijski subjekat prezentira konsolidirane financijske izvještaje u kojima konsolidira sve subjekte koje kontrolira, linijski stavku po stavku. *IPSASB* je razmatrao da li bi ga kontekst javnog sektora mogao navesti da pridaje veću ili manju težinu argumentima koje je u odnosu na ovo pitanje razmatrao *IASB*, kao i da li postoje bilo kakve karakteristike javnog sektora koje bi opravdavale različito računovodstveno postupanje subjekata koji imaju kontrolu nad investicijskim subjektom.
- BC28. *IPSASB* je uočio da je *IASB* brinulo to što bi subjekat koji ima kontrolu a koji nije investicijski subjekat, ako bi se od njega zahtijevalo da zadrži obračunavanje po fer vrijednosti kakvo koriste investicijski subjekti koje kontrolira, mogao dobiti potpuno drugačije računovodstvene rezultate ako kontrolirane subjekte drži direktno ili indirektno posredstvom kontroliranog investicijskog subjekta. *IPSASB* je smatrao da to pitanje ne predstavlja toliko veliki razlog za zabrinutost u kontekstu javnog sektora. Konkretno, oni su konstatirali da su vlasnička učešća u vidu dionica ili drugih vlasničkih instrumenata rjeđa pojava u javnom sektoru, što ima za posljedicu da je manje vjerovatno da subjekti u okviru ekonomskog subjekta u javnom sektoru drže vlasnička učešća u subjektu koji ima krajnju kontrolu i manje vjerovatno da imaju vlasnička učešća u drugim subjektima u sklopu tog ekonomskog subjekta.
- BC29. *IPSASB* je razmatrao koju vrstu informacija o kontroliranim investicijskim subjektima bi korisnici smatrali najkorisnijim. Procijenili su da bi korisnicima najviše koristilo ako bi se način računovodstvenog obuhvatanja ulaganja koji se koristi u financijskim izvještajima kontroliranog investicijskog subjekta koristio i u financijskim izvještajima subjekta koji ima kontrolu nad istim. U skladu s tim, predložili su da bi od subjekata koji imaju kontrolu nad investicijskim subjektima trebalo tražiti da prezentiraju konsolidirane financijske izvještaje u kojima (i) mjere ulaganja kontroliranih investicijskih subjekata po fer vrijednosti kroz suficit ili deficit u skladu sa MRSJS 41 i (ii) konsolidiraju drugu imovinu i obaveze te prihode i rashode kontroliranih investicijskih subjekata u skladu sa uobičajenim računovodstvenim politikama o konsolidaciji koje standard nalaže. *IPSASB* je smatrao da njihov prijedlog odražava činjenicu da subjekat koji ima kontrolu ne koristi osnovu povezanu sa fer vrijednošću kod upravljanja samim investicijskim subjektom, nego isključivo kod upravljanja ulaganjima investicijskog subjekta. Ovaj pristup je u skladu sa načinom na koji investicijski subjekat obračunava svoja ulaganja u druge subjekte.
- BC30. U trenutku izrade MRSJS 35, *IASB* je predložio da pojasni određene aspekte primjene zahtjeva koji se odnose na investicijske subjekte. U decembru/prosinu 2014. godine, izdali su dokument pod nazivom „Investicijski subjekti: Primjena izuzeća od konsolidacije“ (izmjene i dopune MSFI 10, MSFI 12 i MRS 28). *IPSASB* je procijenio da su ta pojašnjenja pomogla da se retiraju problemi koje su u praksi uočili subjekti koji su se odlučili da ranije primjenjuju zahtjeve *IASB* u vezi sa investicijskim subjektima, te su aspekte navedenih izmjena i dopuna od značaja za ovaj standard uvrstili i u njegov tekst.

Kontrola (tačke od 18. do 37.)

- BC31. *IPSASB* se složio da su tri (3) zahtjeva za postojanje kontrole navedena u MSFI 10 generalno primjerena i za javni sektor. Konstatirali su da su zahtjevi MSFI 10 o tome da postoje ovlasti, prinosi i spona između ovlasti i prinosa slični pristupu koji je *IPSASB* ranije koristio u MRSJS 6, s tim što je MRSJS 6 nalagao postojanje ovlasti i koristi. Da bi bili dosljedni terminologiji koja je korištena u MRSJS 6, *IPSASB* je odlučio da je pojam „koristi“ u pravilu primjereniji za kontekst javnog sektora od pojma „prinosi“ (kako je obrazloženo u nastavku teksta u dijelu naslovljenom „Terminologija“), ali su nastavili koristiti pojam „prinosi“ u odnosu na investicijske subjekte.

BC32. *IPSASB* je uvažio pristup iz Statistike državnih financija kada je riječ o kontroli nad subjektima. Tačka 4.80 u *SNR 2008.* navodi osam (8) pokazatelja kontrole nad preduzećima i pet (5) pokazatelja kontrole nad neprofitnim institucijama te pojašnjava da, „iako bi i samo jedan pokazatelj bio dovoljan da se potvrdi postojanje kontrole, u drugim slučajevima više pokazatelja skupa bi moglo ukazivati na postojanje kontrole“. Generalno uzevši, statistički pokazatelji imaju isto usmjerenje kao i pristup iz ovog standarda pa je vjerovatno da će se i rezultati analiza dobivenih na osnovu bilo kog od njih najvećim dijelom podudarati. Neki od pokazatelja iz Statistike državnih financija se navode u narednim tačkama.

Ovlasti (tačke od 23. do 29.)

BC33. *IPSASB* je odlučio preinačiti MSFI 10 da bi:

- (a) podcrtali spektar relevantnih aktivnosti koje bi se mogle javiti u javnom sektoru i naglasili da uživanje kontrole nad finansijskim i poslovnim politikama može služiti kao dokaz posjedovanja ovlasti nad relevantnim aktivnostima;
- (b) pojasnili da iz regulatorne kontrole i ekonomske zavisnosti ne proizlaze ovlasti za potrebe ovog standarda; i
- (c) obrazložili određene ovlasti iz kojih može proisteći kontrola u javnom sektoru, uključujući tzv. zlatne dionice, pravo imenovanja većine članova odbora drugog subjekta i ovlasti stečene po propisima ili drugim aktima koji to omogućavaju.

Regulatorna kontrola

BC34. *IPSASB* se složio da uputstva o regulatornoj kontroli navedena ranije u MRSJS 6 treba uvrstiti i u ovaj standard. Konstatirali su da je MSFI 10 namijenjen subjektima čije poslovanje je usmjereno na stjecanje dobiti, a samo rijetki od njih imaju ovlasti za donošenje ili provođenje pravnih propisa i druge regulative. Nasuprot tome, sama priroda vlasti sugerira da su regulatorne ovlasti česta pojava u javnom sektoru.

BC35. Prilikom razmatranja načina na koji ta uputstva o regulatornoj kontroli ugraditi u standard, *IPSASB* je primijetio da (i) odredbe o ovlastima iz MSFI 10 naglasak stavljaju na sposobnost da se utječe na „relevantne aktivnosti“ subjekta u koji je izvršeno ulaganje i da su (ii) ovlasti tek jedan od tri elemenata uslova za postojanje kontrole. Odlučili su se da razmatranja o regulatornoj kontroli uvrste pored razmatranja o ovlastima i relevantnim aktivnostima.

BC36. *IPSASB* je zapazio da su razmatranja regulacije i kontrole iz *SNR 2008.* slična ranijim razmatranjima iz MRSJS 6. U *SNR 2008.* se navodi:

„...**Regulacija i kontrola** – granicu između regulacije koja se odnosi na sve subjekte iz klase ili privredne grane i kontrole nad zasebnim preduzećem može biti teško prosuditi. Postoje mnogobrojni primjeri uključivanja vlasti kroz regulaciju, naročito u oblastima gdje postoje monopoli i u odnosu na privatna komunalna preduzeća. Regulatorno uključivanje u značajna pitanja, poput određivanja cijena, je moguće i bez toga da subjekat prepušta kontrolu nad svojim općim poslovnim politikama. Postojanje mogućnosti izbora da se uključi ili nastavi poslovati u izuzetno reguliranom okruženju sugerira da predmetni subjekat nije predmet kontrole. Međutim, ako je regulacija toliko stroga da praktično određuje na koji način subjekat mora poslovati, onda bi ona mogla predstavljati vid kontrole. Subjekt koji zadržava diskreciono pravo da jednostrano odluči da li će prihvatiti finansijska sredstva od subjekta javnog sektora, ostvariti komercijalni odnos ili na drugi način surađivati sa subjektom javnog sektora ima krajnju sposobnost odrediti svoju poslovnu politiku i nije pod kontrolom tog subjekta javnog sektora...“

BC37. *IPSASB* je primijetio da se u *SNR 2008.* diskutiralo o kontroli koju uživa dominantni kupac. Tačnije, navodi se,

„u pravilu, ako postoje jasni dokazi da preduzeće ne bi moglo odlučiti da sarađuje sa klijentima koji nisu iz javnog sektora zbog utjecaja javnog sektora, onda je implicitno postojanje javne kontrole“.

Ekonomska zavisnost

BC38. U tački B40. u MSFI 10 se navodi da „u odsustvu bilo kojeg drugog prava, ekonomska zavisnost subjekta u koji je izvršeno ulaganje od ulagača (poput odnosa između dobavljača i njegovog glavnog kupca) ne vodi ka tome da ulagač ima ovlasti nad subjektom u koji je izvršeno ulaganje“. Iako je *IPSASB* saglasan da ekonomska zavisnost, sama po sebi, ne vodi kontroli, evidentirali su da se, u javnom sektoru, ona može javiti zajedno sa drugim pravima. Ta druga prava je neophodno procijeniti da bi se utvrdilo da li iz njih proističe kontrola.

BC39. S obzirom na prevladavanje ekonomske zavisnosti u javnom sektoru, *IPSASB* je smatrao primjerenim da obrazloži na koje sve načine može nastati ekonomska zavisnost i da uvrsti primjere ekonomske zavisnosti.

Posebna prava glasa koja se vezuju uz vlasnička učešća (tzv. zlatne dionice)

BC40. *IPSASB* se usaglasio da u standardu treba prepoznati ako će posebna prava glasa koja se vezuju uz vlasnička učešća (i koja se često nazivaju i „zlatne dionice“) utjecati na procjenu postojanja kontrole. Evidentirali su da su takva prava prepoznata i u *Priručniku* iz 2014. godine.

Suštinska prava

- BC41. Zakonska nezavisnost je česta pojava u javnom sektoru. *IPSASB* se usaglasio da prikaže na koje sve načine zakonska nezavisnost može utjecati na procjenu prava koju provode ulagači. U standardu se napominje da bi se na postojanje zakonske nezavisnosti subjekta u koji je izvršeno ulaganje moglo gledati kao na prepreku da ulagač iskoristi svoja prava (tačka AG26.). U njemu se napominje i to da postojanje zakonskih ovlasti za samostalan rad, samo po sebi, ne sprječava da takvim subjektom upravlja drugi (tačka 25.).

Terminologija

- BC42. Pored promjena da bi se uvažila standardna terminologija iz *MRSJS*, *IPSASB* je smatrao primjerenim izvršiti i neke dodatne izmjene terminologije iz *MSFI 10*. Osim kada je u samom tekstu nekog *MRSJS* navedeno drugačije, razmatranja u pogledu terminologije iz narednih članova se odnose na *MRSJS* od broja 34. do broja 38.

Ulagrač/Subjekat u koji je izvršeno ulaganje

- BC43. U *MSFI 10* se koriste pojmovi „ulagač“ i „subjekat u koji je izvršeno ulaganje“ za označavanje (i) mogućeg subjekta koji ima kontrolu, što je subjekat koji primjenjuje standard da bi procijenio postojanje kontrole i (ii) mogućeg kontroliranog subjekta. *IPSASB* je smatrao da ti pojmovi nisu primjereni za veći dio ovog standarda jer bi se mogli tumačiti kao da podrazumijevaju postojanje financijskog instrumenta koji predstavlja vlasničko učešće dok većina procjena kontrole u javnom sektoru ne uključuju takve financijske instrumente.
- BC44. *IPSASB* je razmatrao koji drugi pojmovi bi se mogli upotrijebiti za opisivanje onoga što su ulagači i subjekti u koje je izvršeno ulaganje u kontekstu ovog standarda. Jedno od mogućih rješenja je bilo da se ulagača naziva „mogući subjekat koji ima kontrolu“ a subjekat u koji je izvršeno ulaganje „mogući kontrolirani subjekat“. Ipak, *IPSASB* je smatrao da bi te izraze, iako je njihovo značenje jasno, bilo prekomplikirano koristiti kroz cijeli standard. Konstatirali su da se subjekat koji primjenjuje određeni standard u *MRSJS* u pravilu prosto naziva „subjekat“. U slučaju ovog standarda, subjekat koji ga primjenjuje je ujedno i subjekat koji procjenjuje da li kontrolira drugi subjekat ili ne (koji se u *MSFI 10* naziva ulagač). Subjekt koji primjenjuje standard to radi da bi utvrdio ima li kontrolu nad drugim subjektom. U skladu s tim, *IPSASB* je odlučio da, zavisno od konteksta, ulagača naziva „subjekat“, a subjekat u koji je izvršeno ulaganje „drugi subjekat“, „neki drugi subjekat“ ili „subjekat nad kojim se procjenjuje kontrola“.
- BC45. *IPSASB* se usaglasio da se zadrži pojam „investitori/ulagači“ tamo gdje standard obrađuje konkretno ulaganje i gdje se on koristi u svom uobičajenom značenju, što je naročito primjenjivo u dijelovima standarda koji se bave investicijskim subjektima.
- BC46. Slično navedenom, *IPSASB* se složio da je pojmove „ulagač“ i „subjekat u koji je izvršeno ulaganje“ primjereno koristiti i kada se govori o udjelima u zajedničkim poduhvatima i pridruženim subjektima.

Obavezujući sporazumi

- BC47. *IPSASB* se usaglasio da većinu upućivanja iz *MSFI 10* na „ugovorne aranžmane“ zamijeni upućivanjem na pojam „obavezujući sporazumi“. Ovom izmjenom se uvažava činjenica da subjekti koji primjenjuju *MRSJS* u određenim jurisdikcijama nisu ovlašteni da sklapaju ugovore, ali bi, bez obzira na to, mogli imati ovlaštenja da stupe u obavezujuće sporazume. Pored toga, *IPSASB* se složio i da bi obavezujući sporazumi, za potrebe ovog standarda, trebali obuhvatati prava koja proističu iz zakonodavnih ili izvršnih ovlaštenja. U ovom standardu se namjerno koristi šira definicija obavezujućeg sporazuma od one koja se koristi u standardima koji uređuju financijske instrumente, gdje se ona odnosi na prava slična ugovornim pravima i na voljne strane.

Koristi

- BC48. *IPSASB* se složio da je za javni sektor primjerenije koristiti pojam „koristi“ nego pojam „prinosi“, naročito kada se uzme u obzir postojanje odnosa kontrole u uslovima kada nije izvršeno financijsko ulaganje u kontrolirani subjekat. Smatralo se da bi se pojam „prinosi“ mogao pogrešno tumačiti kao da se odnosi na financijske prinose, dok je u javnom sektoru vjerovatnije da koristi budu nefinancijske nego financijske prirode. Pojam „prinosi“ je zadržan u kontekstu investicijskih subjekata.
- BC49. *IPSASB* je odlučio preinačiti tekst *MSFI 10* da bi:
- (a) istakli da značajan broj procjena kontrole u javnom sektoru podrazumijeva procjenu nefinancijskih koristi;
 - (b) napomenuli da koristi mogu imati pozitivne ili negativne aspekte; i
 - (c) uvrstili primjere koristi u kontekstu javnog sektora.
- BC50. *IPSASB* je dogovorio da primjere koristi uvrste u osnovni tekst standarda jer su smatrali da bi isti bili naročito korisni subjektima koji po prvi put procjenjuju mogućnost da uživaju kontrolu nad drugim subjektima.

BC51. Definicija kontrole iz MRSJS 35 se odnosi na koncept „promjenjivih koristi“ i taj koncept se isitiće kroz cijeli standard. *IPSASB* je razmatrao kako bi se ovaj standard primjenjivao na koristi koje se čine fiksnima ili konstantnima. Uočili su da je i *IASB* eksplicitno razmatrao isto pitanje i da su čak dali primjere kojima pokazuju kako bi koristi koje izgledaju fiksno zapravo mogle biti promjenjive jer subjekat izlažu riziku izvršenja. *IPSASB* je konstatirao da se primjeri *IASB-a* tiču financijskih koristi pa su se usaglasili da u tačku AG58. ugrade primjer nefinancijskih koristi.

Jednoobrazni datumi izvještavanja

BC52. *IPSASB* je razmatrao da li urediti najveće moguće odstupanje između kraja izvještajnog perioda subjekta koji ima kontrolu i kraja izvještajnih perioda subjekata koje on kontrolira. Primijetili su da MSFI 10 nalaže da financijski izvještaji koji se koriste za izradu konsolidiranih financijskih izvještaja moraju imati isti datum izvještavanja ili, tamo gdje je to neizvodivo, da se izvrši usklađivanje posljednjih financijskih izvještaja kontroliranih subjekata. Pored toga, MSFI 10 odstupanje u datumima ograničava na najviše tri (3) mjeseca. *IPSASB* je konstatirao da bi se u javnom sektoru moglo desiti da subjekti imaju različite datume izvještavanja i da neće uvijek biti moguće promijeniti te datume. Usaglasili su se da propišu da razlika u datumima smije iznositi najviše tri (3) mjeseca.

Problemi kod primjene standarda

BC53. Dostavljeno je više komentara u kojima se izražavaju poteškoće s izradom konsolidiranih financijskih izvještaja, naročito u uslovima postojanja velikog broja kontroliranih subjekata, kao što je slučaj sa financijskim izvještajima za sve nivoe vlasti kao cjelinu. *IPSASB* je uvažio te probleme u praksi, uočavajući i to da su zajednički za većinu jurisdikcija u kojima se prezentiraju konsolidirani financijski izvještaji. U takvim jurisdikcijama, subjekti koji vrše konsolidiranje su se služili različitim strategijama pojednostavljivanja kako bi se mogli nositi sa kompleksnošću postupka konsolidacije i poteškoćama koje se javljaju tokom iste. Te strategije uključuju:

- (a) fazno procjenjivanje postojanja kontrole po različitim kategorijama subjekata, pri čemu su najprije procjenjivani subjekti za koje je vjerovatno da će se pokazati značajnima;
- (b) nevršenje (ili odgađanje) konsolidacije kontroliranih subjekata za koje je vjerovatno da neće biti značajni;
- (c) iznalaženje jeftinijih načina da se dođe do informacija o stanjima i transakcijama unutar subjekata;
- (d) zadržavanje stanja i transakcija unutar subjekata koje nisu značajne; i
- (e) razmatranje da li je neophodno izvršiti sva objavljivanja u odnosu na sve subjekte.

BC54. *IPSASB* je razmatrao da li davati posebna uputstva za korištenje pojma „značajnost“ prilikom izrade konsolidiranih financijskih izvještaja, ali su zaključili da to ne bi bilo primjereno uraditi u sklopu nekog standarda financijskog izvještavanja.

Prodaja ili unos imovine kao doprinosa između ulagača i njegovih pridruženih subjekata ili zajednički poduhvata

BC55. U vrijeme izrade MRSJS 35, *IASB* je čekao komentare na prijedloge amandmana na MSFI 10 i MRS 28 prema kojima bi se zahtjevi u pogledu priznavanja parcijalnog dobitka ili gubitka za transakcije između ulagača i njegovog pridruženog subjekta ili zajedničkog poduhvata primjenjivali isključivo na dobitak, odnosno gubitak nastao iz prodaje ili unošenja imovine *koji ne predstavljaju poslovanje*, kako je definirano u MSFI 3 *Poslovne kombinacije*. *IASB* je u septembru/rujnu 2014. izdao dokument naslovljen „Prodaja ili unos imovine kao doprinosa između ulagača i njegovih pridruženih subjekata ili zajedničkih poduhvata“ (izmjene i dopune MSFI 10 i MRS 28). *IPSASB* se usaglasio da zahtjeve uvedene kroz te izmjene i dopune ne uvrštava u MRSJS 35 i MRSJS 36 *Ulaganja u pridružene subjekte i zajedničke poduhvate* jer su smatrali da je pitanje priznavanja punih ili parcijalnih dobitaka i gubitaka primjerenije razmatrati u kontekstu izrade zahtjeva u namjenskom standardu koji bi se bavio kombinacijama u javnom sektoru.

BC56. Prilikom izrade Prednacrta br. 60 *Kombinacije u javnom sektoru*, *IPSASB* je ponovo razmatrao da li uvrstiti uputstva o načinu na koji računovodstveno prikazati situacije kada ulagač izgubi kontrolu nad subjektom kojeg je ranije kontrolirao u korist svog pridruženog subjekta ili zajedničkog poduhvata. Prošli su kroz uputstva koja je *IASB* dao u sklopu dokumenta „Prodaja ili unos imovine kao doprinosa između ulagača i njegovih pridruženih subjekata ili zajedničkih poduhvata“ (izmjene i dopune MSFI 10 i MRS 28). Učinak izmjena i dopuna *IASB*, ako bi se iste ugradile u MRSJS 35, bi bio da se parcijalni dobitak ili gubitak za transakcije između ulagača i njegovih pridruženih subjekata ili zajedničkih poduhvata odnosi samo na dobitak ili gubitak proistekao iz gubitka kontrole nad ranije kontroliranim subjektom *koji ne uključuje posao/poslovanje*. *IPSASB* nije prepoznao neki razlog svojstven javnom sektoru u korist odstupanja od pristupa koji je usvojio *IASB* pa su se, u skladu s tim, usaglasili da opisana uputstva (uz izmjene radi uklapanja terminologije i definicije iz Prednacrta br. 60) uvrste u MRSJS 35.

BC57. *IASB* je u decembru/prosinu 2015. donio odluku da odgodi primjenu uputstava iz dokumenta „Prodaja ili unos imovine kao doprinosa između ulagača i njegovih pridruženih subjekata ili zajedničkih poduhvata“ (izmjene i dopune MSFI 10 i MRS 28) jer su provodili dodatna istraživanja u toj oblasti u sklopu projekata o računovodstvu zasnovanom na metodi udjela i htjeli

izbjeći da od subjekata traže da svoje računovodstvo izmijene dva puta u kratkom roku. Odgađajući datum stupanja uputstava na snagu, *IASB* je ipak dozvolio da se ista primjenjuju ranije nego je propisano jer nisu htjeli zabraniti primjenu boljeg financijskog izvještavanja. *IPSASB* je razmotrio odluku *IASB*-a da odgode primjenu opisanih uputstava i nisu prepoznali neki razlog svojstven javnom sektoru da ne koriste isti pristup. U skladu s tim, *IPSASB* se usaglasio da uputstva (uz izmjene radi uklapanja terminologije i definicije iz MRSJS 40) uvrste u MRSJS 35, da bi se primjenjivala od datuma koji tek trebaju odrediti.

Izmjene MRSJS 35 proistekle iz dokumenta *IPSASB* „Primjenjivost MRSJS“, objavljenog u aprilu/travnju 2016. godine

BC58. *IPSASB* je u aprilu/travnju 2016. izdao dokument pod naslovom „Primjenjivost MRSJS“. Istim se u svim MRSJS mijenjaju sljedeća upućivanja:

- (a) brišu se uobičajeni članovi iz dijela o djelokrugu svakog standarda koji propisuju primjenjivost MRSJS u odnosu na „subjekte javnog sektora koji nisu javna preduzeća“;
- (b) pojam „javna preduzeća“ se zamjenjuje pojmom „komercijalni subjekti javnog sektora“, gdje je to primjereno; i
- (c) vrše se izmjene i dopune tačke 10. *Predgovora međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor* tako što se daje pozitivan opis subjekata javnog sektora kojima su namijenjeni MRSJS.

Razlozi za te izmjene i dopune su objašnjeni u Osnovama za donošenje zaključaka iz MRSJS 1.

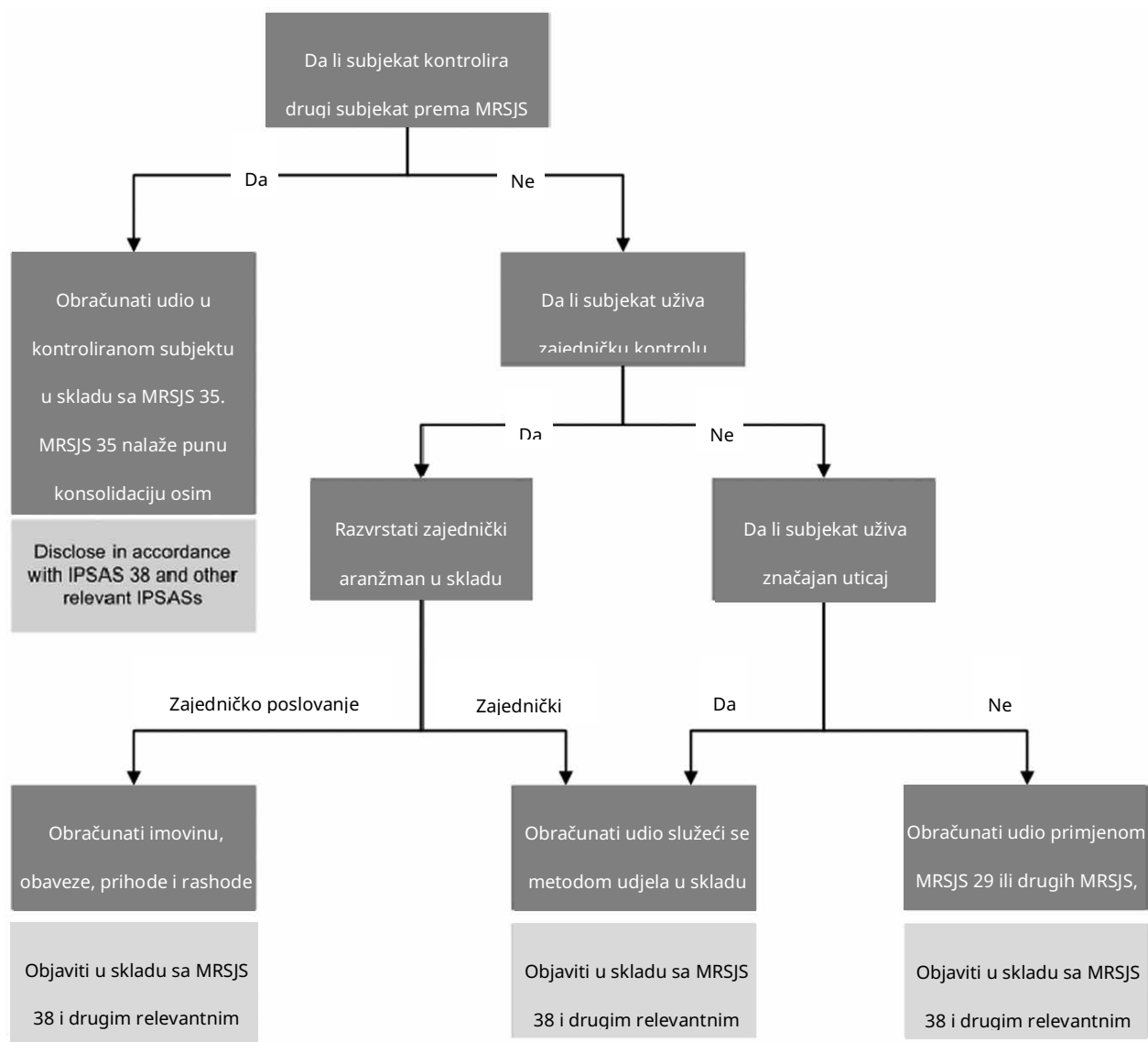
Smjernice za provođenje

Ove smjernice prate, ali ne čine sastavni dio MRSJS 35.

Priroda odnosa s drugim subjektom

IG1. Dijagramski prikaz u nastavku teksta daje sažetak načina računovodstvenog obuhvatanja različitih vidova povezanosti s drugim subjektom.

Dijagram 1: Vidovi povezanosti s drugim stranama

Pokazni primjeri

Ovi primjeri prate, ali ne čine sastavni dio MRSJS 35.

IE1. U primjerima iz ovog dodatka se opisuju hipotetičke situacije. Bez obzira na to što određeni aspekti primjera mogu biti zastupljeni u stvarnom činjeničnom stanju, pri primjeni MRSJS 35 je neophodno razmotriti sve činjenice i okolnosti koje važe u konkretnoj situaciji.

Ovlasti (tačke od AG9. do AG56.)

IE2. Naredni primjer pokazuje procjenu postojanja ovlasti u smislu ovog standarda.

Primjer 1.

Državna vlada osigurava dio sredstava za financiranje aktivnosti lokalnih vlasti. Dio datih financijskih sredstava se mora utrošiti na precizirane aktivnosti. Lokalne vlasti imaju vijeće koje bira lokalna zajednica na period od četiri (4) godine. To vijeće odlučuje o načinu korištenja resursa lokalnih vlasti u koristi lokalne zajednice. Lokalne vlasti provode različite aktivnosti, uključujući vođenje biblioteke i prostorija za rekreaciju i odmor, upravljanje čvrstim otpadom i odvodnju otpadnih voda, te provođenje građevinskih i propisa u oblasti zdravstva i sigurnosti. Pobrojane aktivnosti predstavljaju relevantne aktivnosti lokalnih vlasti, a mnoge od njih se podudaraju i sa interesima državne vlade.

Bez obzira na to što djelimično financira aktivnosti lokalnih vlasti, državna vlada nema ovlasti da usmjerava njihove relevantne aktivnosti. Prava lokalnih vlasti u odnosu na relevantne aktivnosti sprječavaju državnu vladu da ima kontrolu.

Regulatorna kontrola (tačka AG12.)

IE3. Sljedećim primjerima se prikazuju različiti vidovi regulatorne kontrole. Ni iz jednog od tih vidova regulatorne kontrole ne proističu ovlasti nad relevantnim aktivnostima za potrebe ovog standarda, ali navedeni primjeri ne sugeriraju da su nemoguće situacije u kojima bi ovlasti nad relevantnim aktivnostima u smislu ovog standarda mogle proisteći iz regulatorne kontrole.

Primjer 2.

Agencija za kontrolu zagađenja ima ovlaštenja da obustavi poslovanje subjekata koji ne poštuju propise iz oblasti zaštite životne sredine.

Postojanje takvih ovlaštenja ne predstavlja posjedovanje ovlasti nad relevantnim aktivnostima.

Primjer 3.

Gradska uprava ima ovlaštenja za donošenje urbanističkih propisa kojima se određuju lokaliteti na kojima je dopušteno otvoriti restoran brze hrane ili se isti potpuno zabranjuju.

Postojanje takvih ovlaštenja ne predstavlja posjedovanje ovlasti nad relevantnim aktivnostima restorana brze hrane.

Primjer 4.

Centralna vlada ima ovlaštenja da nametne regulatornu kontrolu u oblastima gdje postoji monopol. Agencija koja je u isključivom vlasništvu te vlade ima ovlaštenja da uređuje poslovanje društava koja uživaju monopol i koja podliježu tom vidu regulatorne kontrole te određivati gornje granice cijena koje naplaćuju subjekti za distribuciju električne energije. Vlada nema vlasničko učešće u preduzećima za elektrodistribuciju i ne prima nikakve financijske koristi od njih. Ni vlada ni državna agencija ne uživaju kontrolu po osnovu ovlaštenja da nameću regulatornu kontrolu. Sve druge ovlasti bi se morale posebno procijeniti.

Primjer 5.

Komisija za kontrolu privređivanja igara na sreću je državna agencija koja regulira rad kasina i drugih vidova privređivanja igara na sreću, te provodi državne propise o privređivanju igara na sreću. Ona je nadležna za donošenje podzakonskih akata kojima se ta djelatnost uređuje na području cijele zemlje. Ti podzakonski akti proističu iz zakona. Zakone usvaja zakonodavno tijelo i njima se utvrđuje opća politika države u pogledu igara na sreću, dok podzakonski akti daju precizne zahtjeve koje moraju zadovoljiti svi subjekti koji se bave privređivanjem igara na sreću, njihovi vlasnici, zaposleni i prodavači. Podzakonski akti pokrivaju širok spektar aktivnosti, uključujući izdavanje dozvola za rad, računovodstvene sisteme, pravila za rad kasina i provođenje revizije.

Pored toga, Komisija je nadležna i za izdavanje, odnosno oduzimanje dozvola za rad subjektima koji se bave privređivanjem igara na sreću, njihovim vlasnicima, zaposlenim i prodavačima. Uslovi za dobivanje dozvole za rad uključuju posjedovanje dobrog karaktera, poštenja i integriteta. Molbe za dobivanje dozvola za rad u pravilu zahtijevaju detaljne lične podatke. Zavisno od vrste dozvole, od podnositelja molbe se može zahtijevati i da navede podatke o svojim ranijim poslovnim odnosima, radnim odnosima, krivičnom kažnjavanju i financijskoj stabilnosti.

Iako opisani podzakonski akti utječu na to kako subjekti koji se bave privređivanjem igara na sreću funkcioniraju, Komisija nema ovlasti nad njihovim relevantnim aktivnostima (u značenju iz ovog standarda). Podzakonski akti se odnose na sve subjekte podjednako i svaki od njih ima slobodu izbora da li da se bavi privređivanjem igara na sreću ili ne. Svrha zakona i podzakonskih akata u oblasti privređivanja igara na sreću je da se zaštiti javnost, a ne da se uspostave kontrolni udjeli u subjektima koji se bave istim.

Relevantne aktivnosti i usmjeravanje relevantnih aktivnosti (tačke AG13, AG14. i AG15.)

IE4. Sljedećim primjerima se prikazuje procjena da li subjekat ima ovlasti da usmjerava relevantne aktivnosti drugog subjekta u smislu ovog standarda.

Primjer 6.

Subjekti A i B osnivaju treći subjekat, tačnije subjekat C, da bi izrađivali i prodavati konkretan medicinski proizvod. Subjekt A je nadležan za osmišljavanje medicinskog proizvoda i pribavljanje regulatornih dozvola za njegovu proizvodnju, što podrazumijeva da može jednostrano donositi sve odluke u vezi s osmišljavanjem i pribavljanjem dozvola za medicinski proizvod. Jednom kada nadležno regulatorno tijelo odobri proizvodnju određenog proizvoda, subjekat B je taj koji će ga proizvesti i plasirati na tržište. On može jednostrano donositi sve odluke o proizvodnji i prodaji proizvoda. Ako pretpostavimo da su sve pobrojane aktivnosti, dakle osmišljavanje i pribavljanje regulatornih dozvola te proizvodnja i plasman medicinskog proizvoda relevantne aktivnosti, subjekti A i B moraju utvrditi da li imaju sposobnost usmjeravati one aktivnosti koje najznačajnije utječu na koristi od subjekta C. U skladu s tim, subjekti A i B, svaki za sebe, moraju razmotriti da li osmišljavanje medicinskog proizvoda i pribavljanje regulatornih dozvola za njegovu proizvodnju ili proizvodnja i prodaja tog proizvoda predstavljaju aktivnosti koje najznačajnije utječu na koristi od subjekta C i da li imaju sposobnost da usmjeravaju posmatrane aktivnosti. Pri utvrđivanju koji od njih ima ovlasti, subjekti A i B bi trebali razmotriti:

poslovnu namjenu i ustroj subjekta C;

faktore koji određuju suficit, prihod i vrijednost subjekta C, kao i vrijednost samog medicinskog proizvoda;

efekte svojih ovlaštenja za donošenje odluka po učinke subjekta C u odnosu na faktore pod (b); i

svoju izloženost promjenjivosti koristi od subjekta C.

U ovom konkretnom primjeru, subjekti razmatraju i:

neizvjesnost i napore u pogledu pribavljanja regulatornih dozvola (zasnovano na tome u kojoj mjeri su ranije uspješno osmišljavali medicinske proizvode i pribavljali regulatorne dozvole za njihovu proizvodnju); i

koji subjekat kontrolira medicinski proizvod po uspješnom okončanju faze njegovog osmišljavanja.

Primjer 7.

Uspostavlja se investicijsko društvo koje se financira iz dužničkog instrumenta kojeg drži jedan subjekat (ulagač dužničkog instrumenta) i vlasničkih instrumenata koje drži više drugih ulagača. Prva tranša vlasničkog kapitala je predviđena za pokriće početnih gubitaka te za isplatu eventualnih koristi od investicijskog društva. Jedan od ulagača kapitala, koji drži trideset (30) posto vlasničkih instrumenata, ujedno je zadužen i za upravljanje imovinom. Investicijsko društvo koristi svoju dobit za nabavku portfelja financijske imovine, što ga izlaže kreditnom riziku povezanom sa mogućim neplaćanjem glavnice i kamata po imovini. Ta transakcija se ulagaču dužničkog instrumenta prikazuje kao ulaganje s minimalnom izloženosti kreditnom riziku povezanom s mogućim izostankom plaćanja po imovini iz portfelja zbog same njene prirode i zato što je tranša vlasničkog kapitala predviđena za pokriće početnih gubitaka investicijskog društva. Na koristi od investicijskog društva značajno utječe upravljanje njegovim portfeljem imovine, što podrazumijeva odluke o odabiru, stjecanju i otuđenju imovine u okvirima smjernica u pogledu portfelja i upravljanje izostankom plaćanja po bilo kojoj stavki imovine iz portfelja. Svim tim aktivnostima upravlja upravitelj imovinom dok neizvršena plaćanja ne dosegnu naznačeni udio vrijednosti portfelja (tj. dok vrijednost portfelja ne postane tolika da se potroši prva tranša vlasničkog kapitala investicijskog subjekta). S vremena na vrijeme, povjerenik, treća strana, upravlja imovinom prema uputama ulagača dužničkog instrumenta. Upravljanje portfeljem imovine investicijskog društva je relevantna aktivnost tog društva. Upravitelj imovinom ima sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti dok neplaćanja po imovini ne dosegnu naznačeni udio vrijednosti portfelja, dok ulagač dužničkog instrumenta ima tu sposobnost nakon što vrijednost neplaćanja po imovini pređe taj naznačeni udio vrijednosti cijelog portfelja. Upravitelj imovinom i ulagač dužničkog instrumenta, oba, moraju utvrditi da li imaju sposobnost usmjeravanja aktivnosti koje najznačajnije utiču na koristi od investicijskog društva, uključujući razmatranje poslovne namjene i ustroja tog društva, kao i izloženosti svake od strana promjenjivosti koristi od njega.

Prava koja subjektu daju ovlasti nad drugim subjektom (tačke od AG16. do AG28.)

IE5. Sljedećim primjerima se prikazuje procjena da li subjekat ima ovlasti da usmjerava relevantne aktivnosti drugog subjekta u smislu ovog standarda.

Primjer 8.

Državna agencija za stambeno zbrinjavanje pokreće program stambenog zbrinjavanja kroz koji konkretnoj zajednici nudi smještaj po nižim cijenama. Program se provodi na osnovu sporazuma sa registriranim udruženjem. Jedina aktivnosti udruženja je upravljanje danim programom i ono nema vlasničkih instrumenata.

U relevantne aktivnosti udruženja spadaju:

razmatranje prijava i odabir lica kojima će biti osiguran smještaj;

svakodnevno poslovanje programa stambenog zbrinjavanja;

održavanje smještajnih jedinica i zajedničkih prostorija; i

poboljšanje i proširenje smještajnih kapaciteta.

Upravni odbor udruženja čini šesnaest (16) članova, osam (8) od kojih imenuje (i smjenjuje) državna agencija za stambeno zbrinjavanje. Predsjednika bira Odbor, iz reda članova koje imenuje državna agencija, i on/a ima pravo glasa

koje rijetko koristi. Odbor se redovno sastaje da bi se prošlo kroz izvještaje uprave udruženja. Na osnovu tih izvještaja, oni imaju pravo potvrditi ili poništiti odluke uprave. Pored toga, Odbor odlučuje i o svim značajnijim pitanjima poput krupnijeg održavanja i daljeg ulaganja kapitala u izgradnju dodatnih smještajnih jedinica, po razmatranju stepena upražnjenosti i potražnje za njima.

Državna agencija za stambeno zbrinjavanje je vlasnik zemljišta na kojem se nalaze smještajne jedinice i pomaže udruženju s kapitalom i operativnim troškovima od njegovog osnivanja. Udruženje je vlasnik samih smještajnih kapaciteta.

Udruženje zadržava sve viškove od upravljanja stambenim jedinicama i, prema svom statutu, ne može direktno isplaćivati finansijski povrat državnoj agenciji za stambeno zbrinjavanje. Opisano činjenično stanje je korišteno i u Primjeru 8A. i u Primjeru 8B. u nastavku teksta. Svaki primjer treba razmatrati zasebno.

Primjer 8A.

Zasnovano na prethodno opisanim činjenicama i okolnostima, državna agencija za stambeno zbrinjavanje kontrolira udruženje.

Agencija ima prava koja joj daju trenutnu sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti udruženja, bez obzira na to da li će se odlučiti da iskoristi ta prava.

Državna agencija za stambeno zbrinjavanje imenuje osam (8) članova upravnog odbora, od kojih će jedan (1) biti imenovan za predsjednika s pravnom glasa. Na osnovu toga, agencija uživa ovlasti nad udruženjem kroz suštinska prava koja joj daju trenutnu sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti udruženja, bez obzira na to da li će se odlučiti da koristi ta suštinska prava.

Pored navedenog, Državna agencija za stambeno zbrinjavanje je izložena ili ima prava na promjenjive koristi od svoje povezanosti s udruženjem. Ona stječe nefinancijske koristi od toga što udruženje pomaže ispunjenje njenog socijalnog cilja, a to je odgovoriti na potrebu zajednice za smještajem po nižim cijenama. Iako ne može primati direktne finansijske koristi, agencija stječe indirektne koristi kroz svoju sposobnost da usmjerava na koji način se finansijski povrat koristi za potrebe programa stambenog zbrinjavanja.

Agencija zadovoljava i kriterij uživanja krajnje kontrole. Kroz članove odbora koje imenuje, ona ima sposobnost da koristi svoje ovlasti da utječe na prirodu ili iznos svojih koristi od udruženja.

Državna agencija za stambeno zbrinjavanje zadovoljava sva tri (3) kriterija postojanja kontrole te, prema tome, kontrolira udruženje.

Primjer 8B.

I u ovom primjeru važi činjenično stanje opisano u Primjeru 8A., s tim što se:

Upravni odbor udruženja se bira kroz raspisivanje javnog konkursa za izbor i imenovanje članova koji Državnoj agenciji za stambeno zbrinjavanje ne daje pravo da imenuje članove odbora; i što

Državna agencija za stambeno zbrinjavanje preispituje odluke odbora udruženja i može pružiti savjete udruženju.

Zasnovano na činjenicama i okolnostima koje su promijenjene kako je opisano, Državna agencija za stambeno zbrinjavanje ne uživa suštinska prava u odnosu na udruženje te, prema tome, nema ovlasti nad njim.

Socijalni ciljevi državne agencije koji se tiču nuđenja smještaja zajednici po nižim cijenama se i dalje ispunjavaju pa će ona stoga i dalje stjecati direktne nefinancijske koristi. Ipak, podudaranje ciljeva, samo po sebi, nije dovoljno da se zaključi da jedan subjekat kontrolira drugi (vidjeti tačku 36.).

Državna agencija za stambeno zbrinjavanje nema ovlasti te, u skladu s tim, nema ni sposobnost da koristi ovlasti da utječe na prirodu ili iznos svojih koristi. Agencija ne može zadovoljiti tri (3) kriterija kontrole te, prema tome, ne kontrolira udruženje.

Primjer 9.

Vlada ima pravo imenovati i smijeniti većinu članova tijela uspostavljenog zakonom. Prethodni saziv vlade je koristio te ovlasti dok trenutni saziv to još uvijek nije napravio jer, iz političkih razloga, ne žele da to bude posmatrano kao miješanje u aktivnosti tijela uspostavljenog zakonom. U ovom slučaju, vlada i dalje ima suštinska prava, bez obzira na to što su odlučili da ih ne koriste.

Primjer 10.

Vlasti na lokalnom nivou imaju politiku da, kad god posjeduju više zemljišta nego što im treba, razmotre mogućnost da isto ustupe za izgradnju financijski pristupačnih stambenih kapaciteta. Oni uspostavljaju odredbe i uslove da bi osigurali da stambeni kapaciteti ostanu priuštivi i dostupni čime bi se odgovorilo na potrebe lokalnog stanovništva za smještajem.

U skladu sa opisanom politikom, lokalne vlasti su dio jednog placu prodale udruženju za stambeno zbrinjavanje za jednu (1) novčanu jedinicu (skr. n.j.), obavezujući ih da osiguraju dvadeset (20) financijski pristupačnih stambenih jedinica. Ostatak tog placu je prodat privatnom razvojnom društvu po tržišnoj cijeni.

Ugovor između lokalnih vlasti i udruženja uređuje namjenu zemljišta, kvalitet stambenih kapaciteta koji će biti napravljeni, obavezu stalnog izvještavanja i zahtjeve u pogledu upravljanja rezultatima, postupak povrata neiskorištenog zemljišta i rješavanje sporova. Zemljište mora biti iskorišteno na način koji je u skladu sa politikom lokalnih vlasti o financijski pristupačnom smještaju.

Ugovor propisuje i zahtjeve u pogledu postupaka udruženja za stambeno zbrinjavanje koji se tiču osiguravanja kvaliteta i upravljanja financijama. Udruženje je dužno pokazati da ima odgovarajuće kapacitete i ovlaštenja da uspostavi naznačene stambene kapacitete, kao i dodatnu vrijednost koja može biti ostvarena kroz objedinjavanje resursa lokalnih vlasti s resursima udruženja čime bi se na održiv način odgovorilo potrebama konkretne kategorije korisnika.

Upravni odbor udruženja imenuju članovi udruženja. Lokalne vlasti nemaju predstavnika u tom odboru.

Zasnovano na opisanim činjenicama i okolnostima, Državna agencija za stambeno zbrinjavanje ne uživa dovoljne ovlasti nad udruženjem da bi usmjeravala njegove relevantne aktivnosti te, prema tome, nema kontrolu nad istim. Lokalne vlasti mogu imati indirektnu nefinancijsku korist od udruženja u smislu da se aktivnostima udruženja pomaže ostvarenje socijalnih ciljeva vlasti u pogledu osiguravanja financijski pristupačnog smještaja za zajednicu. Međutim, podudarnost ciljeva sama po sebi nije dovoljna da se zaključi da jedan subjekt kontrolira drugi (vidjeti tačku 36.). Da bi imale ovlasti nad udruženjem za stambeno zbrinjavanje, lokalne vlasti bi morale imati sposobnost da usmjeravaju udruženje da sarađuje s njima na ispunjenju ciljeva vlasti.

Primjer 11.

Subjekat nad kojim se procjenjuje kontrola održava godišnju skupštinu dioničara na kojoj se donose odluke o usmjeravanju relevantnih aktivnosti. Sljedeća skupština je zakazana za osam (8) mjeseci. Dioničari koji pojedinačno ili zajedno drže najmanje pet (5) posto prava glasa mogu sazvati vanrednu sjednicu da bi izmijenili važeće politike o relevantnim aktivnostima, ali obaveza davanja prethodnog obavještenja drugim dioničarima znači da ta sjednica ne može biti održana najmanje još trideset (30) dana. Politike o relevantnim aktivnostima se mogu izmijeniti isključivo na vanrednim ili redovnim skupštinama dioničara. To uključuje i odobrenje svih značajnih prodaja imovine, kao i vršenja ili otuđenja svih značajnih ulaganja.

Opisano činjenično stanje važi u svim primjerima od 11A. do 11D. u nastavku teksta, ali svaki primjer treba razmatrati zasebno.

Primjer 11A.

Subjekat uživa većinu prava glasa u drugom subjektu. Radi se o suštinskim pravima jer subjektu omogućavaju da donese odluke o usmjeravanju relevantnih aktivnosti onda kada se moraju donijeti. Činjenica da mora proći najmanje trideset (30) dana prije nego što subjekat bude mogao iskoristiti svoja prava glasa ga ne sprječava da ima trenutnu sposobnost upravljanja relevantnim aktivnostima od trenutka kada stekne pripadajuće dionice.

Primjer 11B.

Subjekat je strana u terminskom ugovoru o stjecanju većine dionica u drugom subjektu. Rok za izvršenje tog ugovora je dvadeset i pet (25) dana. Trenutni dioničari nemaju mogućnost promijeniti važeće politike o relevantnim aktivnostima jer se vanredna sjednica ne može održati još najmanje trideset (30) dana, kada će terminski ugovor već biti izvršen. Prema tome, posmatrani subjekat uživa prava koja su, u suštini, jednaka pravima većinskog dioničara iz Primjera 11A. ranije u tekstu (tačnije, subjekat koji ima terminski ugovor može donositi odluke o usmjeravanju relevantnih aktivnosti onda kada se moraju donijeti). Njegov terminski ugovor predstavlja suštinsko pravo koje mu daje trenutnu sposobnost usmjeravanja relevantnih aktivnosti i prije nego što bude izvršen.

Primjer 11C.

Subjekt uživa suštinsku opciju stjecanja većine dionica u drugom subjektu koja se može izvršiti za dvadeset i pet (25) dana po cijeni koja je znatno povoljnija od tržišne. U ovom primjeru se može donijeti isti zaključak kao i u Primjeru 11B.

Primjer 11D.

Subjekat je strana terminskog ugovora o stjecanju većine dionica u drugom subjektu i nema drugih pripadajućih prava nad tim drugim subjektom. Rok za izvršenje terminskog ugovora je šest (6) mjeseci. Za razliku od prethodnih primjera, subjekat ovdje nema trenutnu sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti, nego tu sposobnost imaju trenutni dioničari zato što mogu promijeniti važeće politike o relevantnim aktivnostima prije izvršenja terminskog ugovora.

Posjedovanje ovlasti, ali ne i većine prava glasa niti posebnih prava glasa koja se vezuju uz vlasnička učešća (tačke AG36. i AG37.)

IE6. Primjerima u nastavku teksta se prikazuje procjena da li ovlasti u smislu ovog standarda mogu proisteci iz posebnih prava glasa koja se vezuju uz vlasnička učešća u drugom subjektu.

Primjer 12.

Državna vlada je izvršila privatizaciju preduzeća te je, da bi zaštitila svoje nacionalne interese, iskoristila mehanizam „zlatne dionice“. „Zlatna dionica“ nema vrijednost niti osigurava bilo kakav postotak prava na kapital preduzeća. Ona

samo podrazumijeva da kontrola nad preduzećem, odnosno više od dvadeset i četiri (24) posto udjela u preduzeću ne mogu biti prodani bez dopuštenja državne vlade.

Takva vlada ima prava zaštite, ne suštinska prava.

Primjer 13.

Državna vlada je prodala sve svoje dionice u preduzeću, ali je zadržala zlatnu dionicu (nominalne vrijednosti jedne novčane jedinice). Zlatna dionica ministru (kao njenom nosiocu) osigurava petnaest (15) posto udjela u preduzeću i, u skladu s tim, sposobnost da blokira svaki eventualni pokušaj preuzimanja poslovanja. Ona nalaže i to da predsjednik upravnog odbora i generalni direktor preduzeća moraju biti državljani posmatrane zemlje. Zlatna dionica je uvedena da sbi e preduzeće zaštilo od toga da ga stekne inostrani subjekat, primarno zbog državne sigurnosti.

Takva državna vlada ima prava zaštite, ne suštinska prava.

Primjer 14.

Državna vlada nema udjele u preduzećima iz sektora odbrane, ali je donjela propise koji uređuju da vlada, u slučaju mogućeg značajnog utjecaja na osnovne nacionalne interese u pogledu odbrane ili sigurnosti, ima pravo, u odnosu na preduzeća koja provode strateške aktivnosti za potrebe sistema državne sigurnosti i odbrane:

da nametne konkretne uslove koje mora zadovoljiti svako lice koje želi kupiti udjele u nekom od takvih preduzeća, a koji se tiču sigurnosti nabavke i informacija, prenošenja tehnologije i kontrole izvoza;

uložiti veto na to da bilo koje drugo lice, osim same države (direktno ili indirektno, samostalno ili zajedno s drugima), kupi učešće s pravom glasa u nekom od takvih preduzeća koje je dovoljno veliko da bi moglo ugroziti odbranu ili državnu sigurnost; i

uložiti veto na odluke koje dioničari ili upravni odbor nekog od takvih preduzeća donesu u pogledu određenih vanrednih transakcija (poput pripajanja, razdvajanja, otuđenja imovine, proglašavanja stečaja i izmjena internih akata koje se tiču poslovne namjene ili gornjih pragova vlasničkih učešća u određenim preduzećima koja su pod kontrolom države).

Takva državna vlada ima prava zaštite, ne i suštinska prava u odnosu na obuhvaćena preduzeća.

Kontrola nad upravnim odborom ili drugim upravljačkim tijelom (tačka AG38.)

IE7. Primjerima u nastavku teksta se prikazuju procjene da li subjekat ima kontrolu nad upravnim odborom ili drugim upravljačkim tijelom drugog subjekta u smislu ovog standarda. Postojanje takve kontrole može poslužiti kao dokaz da subjekat raspolaže dovoljnim pravima da ima ovlasti nad drugim subjektom.

Primjer 15.

Zemaljskim muzejom upravlja upravni odbor čije članove bira sektor vlade nadležan za financiranje muzeja. Članovi odbora uživaju slobodu u odlučivanju o poslovanju muzeja.

Sektor vlade ima ovlaštenja da imenuje većinu članova upravnog odbora muzeja te, prema tome, ima mogućnost da koristi ovlasti nad tim muzejom.

Ekonomska zavisnost (tačke AG41. i AG42.)

IE8. Sljedećim primjerima se prikazuje procjena da li iz zavisnosti od financijske pomoći drugog subjekta mogu proisteći ovlasti u smislu ovog standarda.

Primjer 16.

Ustanova koja se bavi istraživačkim radom je jedna od mnogih ustanova koje se najvećim dijelom financiraju iz državnog budžeta. One podnose prijedloge, a sredstva se doznachavaju kroz postupke javnih nabavki. Ustanova za istraživački rad zadržava pravo da prihvati, odnosno odbije financijsku pomoć.

Državna vlada u ovom slučaju nema kontrolu nad ustanovom za istraživački rad jer ta ustanova može odabrati da odbije financijsku pomoć vlade, potraži alternativne izvore financiranja ili da prekine poslovanje.

Primjer 17.

Ugostiteljski subjekat je stupio u obavezujući sporazum prema kojem je dužan osiguravati užine u javnoj školi. Sporazum je sklopljen između privrednog društva i škole. Većina prihoda ugostiteljskog subjekta dolazi od ugovora s tom školom. Propisi uređuju opće zahtjeve koji važe za sve takve sporazume, uključujući standarde nutritivne vrijednosti i politike o nabavkama. Primjera radi, takvi sporazumi moraju propisivati postotak namirnica koje je obavezno nabaviti na domaćem tržištu.

Važeći aranžmani su sklopljeni na period od pet (5) godina. Ako želi nastaviti s isporukama užina školi i nakon isteka tog roka, ugostiteljski subjekat mora proći postupak javnih nabavki i takmičiti se s drugim subjektima za dobivanje ugovora.

U ovom slučaju, škola ne kontrolira ugostiteljski subjekat jer on ima pravo odlučiti da prestane isporučivati užine školi, potraži druge poslove ili da prekine poslovanje.

Primjer 18.

Međunarodni donator financira realizaciju projekta u zemlji u razvoju. On koristi malu domaću agenciju da upravlja projektom. Agencija ima vlastiti upravni odbor, ali u velikoj mjeri zavisi od financijskih sredstava ovog donatora. Ipak, ona i dalje ima ovlasti da odbije ta sredstva.

Međunarodni donator nema kontrolu nad domaćom agencijom jer ona ima pravo odlučiti da ne prihvati njegova sredstva i potražiti alternativne izvore financiranja, odnosno da prestane poslovati.

Prava glasa (tačke od AG43. do AG48.)

- IE9. Primjeri u nastavku teksta prikazuju procjene da li subjekat sa manje od polovine prava glasa u drugom subjektu ima praktičnu sposobnost da jednostrano usmjerava relevantne aktivnosti i da li su njegova prava dovoljna da mu daju ovlasti nad drugim subjektom u smislu ovog standarda.

Primjer 19.

Subjekt stječe četrdeset i osam (48) posto prava glasa u drugom subjektu, dok je ostatak raspoređen na hiljade dioničara, pri čemu niko od njih nema više od jedan (1) posto prava glasa. Niko od dioničara nije stupio ni u kakve aranžmane prema kojima bi se mogao konsultirati s drugim dioničarima ili donositi odluke zajedno s njima. Prilikom procjene udjela u pravima glasa koji će steći, srazmjerno relativnoj veličini udjela drugih dioničara, subjekat je utvrdio da je četrdeset i osam (48) posto dovoljno da mu daju kontrolu nad drugim subjektom. U ovom slučaju, na osnovu apsolutne veličine njegovog i relativne veličine udjela drugih dioničara, subjekat može zaključiti da uživa dovoljno dominantan udio u odlučivanju da bi ispunio kriterij posjedovanja ovlasti i bez razmatranja bilo kakvih drugih dokaza o postojanju tih ovlasti.

Primjer 20.

Subjekt A drži četrdeset (40) posto prava glasa u drugom subjektu, dok svaki od dvanaest (12) drugih ulagača drži po pet (5) posto prava glasa u istom. Sporazum između dioničara uređuje pravo Subjekta A da imenuje, smijeni i odredi iznos naknada rukovodstva subjekta nadležnog za upravljanje relevantnim aktivnostima. Izmjena sporazuma bi iziskivala dvotrećinsku većinu glasova dioničara. U ovom slučaju, Subjekt A zaključuje da apsolutna veličina njegovog i relativna veličina udjela drugih dioničara, same po sebi, ne potvrđuju da ima prava koja bi mu dala ovlasti. Međutim, Subjekt A zaključuje i da je njegovo ugovorno pravo na imenovanje, smjenu i određivanje iznosa naknada rukovodstva dovoljan dokaz da ima ovlasti nad drugim subjektom. Činjenica da Subjekt A nije možda ranije koristio svoje pravo, odnosno stepen vjerovatnoće da će ga iskoristiti da odabere, imenuje ili smijeni članove rukovodstva neće biti razmatrani prilikom procjenjivanja da li ima ovlasti.

Primjer 21.

Subjekt A drži četrdeset i pet (45) posto prava glasa u drugom subjektu. Druga dva (2) ulagača drže po dvadeset i šest (26) posto tih prava glasa. Preostala prava glasa su raspoređena između dodatna triju (3) dioničara, od kojih svaki drži po jedan (1) posto istih. Ne postoje drugi aranžmani koji bi utjecali na donošenje odluka. U ovom slučaju, veličina udjela Subjekta A s pravom glasa i njihova veličina u odnosu na udjele drugih dioničara su dovoljni da Subjekt A može zaključiti da nema ovlasti. Udruživanje samo dva (2) druga dioničara bi moglo spriječiti Subjekt A da upravlja relevantnim aktivnostima drugog subjekta.

Primjer 22.

Subjekt drži trideset i pet (35) prava glasa u drugom subjektu. Tri (3) druga dioničara drže po pet (5) tih prava, dok su preostala prava glasa raspodijeljena između velikog broja dodatnih dioničara, od kojih niko ne drži više od jedan (1) posto istih. Niko od dioničara nije stupio u neki vid aranžmana koji bi mu omogućio da se konsultira s drugima ili da donosi odluke zajedno s njima. Odluke o relevantnim aktivnostima drugog subjekta mora podržati većina dioničara koji glasaju na skupštini dioničara sazvanoj u te svrhe, a na skorijim skupštinama je glasalo oko sedamdeset i pet (75) posto dioničara. U ovom slučaju, aktivno učešće drugih dioničara na skupštinama dioničara ukazuje da subjekat ne bi imao praktičnu sposobnost da jednostrano usmjerava relevantne aktivnosti, bez obzira na to što je možda već usmjeravao te aktivnosti kada je dovoljan broj drugih dioničara glasao na isti način kao i on.

Potencijalna prava glasa (tačke od AG49. do AG52.)

IE10. Narednim primjerima se prikazuju procjene da li se potencijalna prava mogu smatrati suštinskim pravima u smislu ovog standarda.

Primjer 23.

Subjekat A drži sedamdeset (70) posto prava glasa u drugom subjektu, dok Subjekat B drži trideset (30) posto tih prava, kao i opciju da stekne polovinu prava glasa Subjekta A. Opcija se može iskoristiti u naredne dvije (2) godine po fiksnoj cijeni koja znatno prelazi tržišnu (i očekuje se da ostane takva tokom cijelog dvogodišnjeg perioda). Subjekat A je koristio i nastavlja koristiti svoja prava glasa te aktivno usmjerava relevantne aktivnosti drugog subjekta. On će vjerovatno zadovoljiti kriterij za uživanje ovlasti jer se čini da ima trenutnu sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti. Bez obzira na to što Subjekat B raspolaže opcijom da otkupi dodatna prava glasa koju može iskoristiti svakog trenutka (i koja bi mu, ako iskoristi istu, dala većinu prava glasa u drugom subjektu), odredbe i uslovi povezani s tom opcijom su takvi da se ona ne smatra suštinskom.

Primjer 24.

Subjekat A i dva (2) druga ulagača drže po trećinu prava glasa u drugom subjektu svaki. Djelatnost drugog subjekta je usko povezana sa djelatnošću Subjekta A. Pored vlasničkih, Subjekat A drži i dužničke instrumente koje je, u bilo kom trenutku, moguće pretvoriti u redovne dionice u drugom subjektu po fiksnoj cijeni koja je viša (ali ne značajno viša) od tržišnih cijena. Ako bi pretvorio te dužničke instrumente, Subjekat A bi držao šezdeset (60) posto prava glasa u drugom subjektu. On bi imao koristi od realiziranja sinergija ako bi se dužnički instrumenti pretvorili u redovne dionice. U ovom slučaju, Subjekat A uživa ovlasti nad drugim subjektom jer drži prava glasa u drugom subjektu i potencijalna suštinska prava glasa u njemu, što mu daje trenutnu sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti.

Ovlasti u uslovima kada prava glasa ili slična prava nemaju značajan utjecaj na koristi (tačke od AG53. do AG56.)

IE11. Sljedećim primjerima se prikazuju procjene da li subjekat ima ovlasti u uslovima kada nema prava glasa niti slična prava u smislu ovog standarda.

Primjer 25.

Državna vlada je donijela propise koji uređuju uspostavu komisija za zaštitu kulture i kulturne baštine. Te komisije su zasebna pravna lica s ograničenom odgovornošću. Propisi određuju ovlasti, ciljeve i obaveze komisija u pogledu izvještavanja. Osnovna zadaća komisija je da upravljaju svojom imovinom, primarno nekretninama, za opće dobro korisnika. Financijska sredstva smiju trošiti na unapređenje zdravlja, strukovno i obrazovanje uopće, kao i na socioekonomsko dobrostanje korisnika. Njihova ovlaštenja da sredstva troše za namjene koje nisu uređene propisima su ograničena. Komisije su dužne dostaviti svoj godišnji financijski izvještaj vladi. Korisnici (koje svaka komisija određuje za sebe i koji moraju dolaziti s određenog područja) biraju članove komisije. Oni se imenuju na period od tri (3) godine glasovima koje korisnici daju na godišnjoj generalnoj skupštini. Svaka komisija određuje svoje poslovne i financijske strategije i politike. Aktivnosti koje najviše utječu na ostvarenje ciljeva komisija su upravljanje nekretninama i raspodjela sredstva korisnicima.

U ovom slučaju, državna vlada ne kontrolira komisije. Ona je bila uključena u aktivnosti donošenja propisa kojima se vode aktivnosti komisija, ali nema nikakva prava nad njihovim relevantnim aktivnostima.

Primjer 26.

Pet (5) općinskih vlasti osniva zasebno preduzeće koje će im pružati zajedničke usluge. Preduzeće posluje u skladu sa ugovorom koje je sklopilo s tim vlastima. Njegov primarni cilj je pružiti usluge ovim općinskim vlastima.

Preduzeće je u vlasništvu svih uključenih općinskih vlasti, od kojih svaka posjeduje po jednu (1) dionicu i pravo na po jedan (1) glas. Načelnik svake od općina može biti član upravnog odbora preduzeća. Taj odbor je nadležan za strateško usmjerenje, odobravanje poslova i praćenje njihovog izvršenja.

Za svaku zajedničku aktivnost postoji savjetodavna grupa koja je nadležna za operativno upravljanje i donošenje odluka o konkretnoj aktivnosti. Savjetodavne grupe su sastavljene od po jednog (1) predstavnika svake uključene vlasti.

Koristi od opisanog sporazuma o zajedničkim uslugama su:

unapređenje nivoa i kvaliteta usluga;

koordiniran i dosljedan pristup pružanju usluga;

smanjenje troškova pomoćnih i administrativnih usluga;

prilike za pokretanje novih inicijativa; i

srazmjerne uštede na troškovima jer jedan (1) subjekat zastupa više općinskih vijeća u postupcima javnih nabavki.

Ako se uspostave dodatne zajedničke usluge koje bi iziskivale dodatni kapital, preduzeće će emitirati novu klasu vlasničkih instrumenata ili oformiti kontrolirani subjekat u kojem će držati udjele u novoj imovini.

Preduzeće svoje troškove pokriva na dva načina. Ono zadržava postotak ušteda od nabavki na veliko i naplaćuje administrativne transakcijske troškove na usluge koje pruži općinskim vlastima.

Niti jedna od vlada samostalno nema kontrolu nad preduzećem. Prilikom odlučivanja na koji način će računovodstveno obuhvatiti svoj udio u preduzeću, svaka općinska vlast treba uzeti u obzir i to da li je strana u zajedničkom aranžmanu kako je definirano u MRSJS 37 *Zajednički aranžmani*.

Primjer 27.

Rekreativno društvo je ustanovljeno kao dobrotvorna organizacija, ograničena garancijom, da bi vodilo i upravljalo sportsko-rekreativnim kapacitetima u ime gradske uprave. Prema odredbama sporazuma sa tom upravom, rekreativno društvo je nadležno za upravljanje poslovanjem, kao i uspostavu i održavanje gradskih prostorija za sport i rekreaciju. Oni su dužni i upravljati postojećim rekreativnim kapacitetima gradske uprave. Gradska uprava određuje obavezni nivo usluga, uključujući radno vrijeme i broj osoblja svakog od objekata. Aktivnosti rekreativnog društva moraju biti u skladu s dugoročnim planom gradske uprave, a ona financira i značajan dio tih aktivnosti. Društvo nema pravo uspostavljati nove objekte niti provoditi neke druge aktivnosti bez odobrenja gradske uprave.

U slučaju prestanka rada rekreativnog društva, njegova imovina se mora preusmjeriti na drugo dobrotvorno društvo za istu namjenu. Gradska uprava ne odgovara za dugovanja rekreativnog društva (njena obaveza je ograničena na jednu novčanu jedinicu).

Ova gradska uprava kontrolira rekreativno društvo. Precizno uređujući na koji način društvo mora poslovati, uprava je unaprijed odredila njegove aktivnosti i prirodu koristi koju će imati od njih.

Primjer 28.

Vlasti na lokalnom nivou prenose svoje rekreativne centre, biblioteke i pozorišta na dobrotvorni fond.

Od osnivanja fonda očekuju koristi u vidu ušteda na troškovima, povećanja broja građana koji koriste te ustanove, poreznih olakšica i lakšeg pristupa sredstvima koja su inače rezervirana za dobrotvorna društva. Fond ima pravo da odlučuje o vrsti i obimu usluga koje će pružati i može se uključivati i u druge dobrotvorne aktivnosti. Upravni odbor fonda bira lokalna zajednica. Vlasti na lokalnom nivou imaju pravo na jednog (1) predstavnika u odboru. Fond je dužan zadržati svaki suficit i iskoristiti ga za ostvarenje svojih ciljeva.

Vlasti imaju koristi od aktivnosti fonda, ali ga ne kontroliraju. One nemaju pravo usmjeravati na koji način fond koristi svoje resurse.

Primjer 29.

Fond A promovira, podržava i provodi programe, aktivnosti i inicijative na uljepšanju Grada A. On dobiva sredstva od gradske uprave za različite usluge, uključujući uklanjanje grafita, projekte uljepšavanja i organiziranje događaja kojima se promovira zaštita životne sredine. Fond odgovara gradskoj upravi za rezultate pružanja navedenih usluga. Kada ne bi postojao fond, gradska uprava bi morala iznaći drugi način da pruži predmetne usluge. Fond prima i pomoć kroz donacije i koristi dobrovoljce iz lokalne zajednice, uključujući pomoć lokalnih privrednih subjekata, škola, udruženja građana i pojedinaca.

Izvorni osnivač fonda je predstavnik gradske uprave koji se bira kroz javne izbore.

Gradsko vijeće imenuje sve članove upravnog odbora fonda (vodeći računa o rodnoj ravnopravnosti i prebivalištu članova). Imenuje se između pet (5) i dvanaest (12) članova odbora, a oni postavljaju izvršitelje poslova.

Promjene osnivačkog akta Fonda moraju odobriti i upravni odbor fonda i gradsko vijeće.

U slučaju da fond proglasi stečaj, svi viškovi imovine se moraju prenijeti na slično dobrotvorno tijelo na istom geografskom području. Taj prijenos imovine mora odobriti gradska uprava.

Gradska uprava uživa više različitih prava nad Fondom, uključujući pravo da:

imenuje, preraspoređuje ili smjenjuje članove ključnog upravljačkog osoblja Fonda koji imaju sposobnost da upravljaju njegovim relevantnim aktivnostima;

odobrava ili ulaže veto na operativne i kapitalne budžete za relevantne aktivnosti Fonda; i

odobrava sve ključne promjene u Fondu, poput prodaje značajnijih stavki imovine ili cijelog Fonda.

Gradska uprava ima sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti (usluge) Fonda kroz sklopljene sporazume, i to tako da utječe na troškove i kvalitet usluga koje se pružaju. Uprava je izložena promjenjivim prinosima (kako ekonomskim efektima usluga, tako i kvalitetu usluga). Ona koristi svoje ovlasti da utječe na te prinose te, prema tome, kontrolira Fond.

Primjer 30.

Subjekat A je tijelo javnog sektora koje pomaže izgradnju novih stambenih objekata, popravke i modernizaciju postojećih te unapređenje životnih i uslova stanovanja. Pored toga, on omogućava pristup financijskoj pomoći za stambeno zbrinjavanje i potiče povećanje konkurentnosti i učinkovitosti pružanja tog vida financijske pomoći.

Subjekat A uspostavlja zaseban fond sa usko definiranim ciljevima. Poslovi fonda su da pribavlja udjele u stambenim kreditima koji zadovoljavaju propisane uslove i izdaje hipotekarne obveznice. Subjekat A garantira za obveznice koje izda fond, ali ne osigurava sredstva za aktivnosti fonda, nego ih fond financira kroz prihode od svojih ulaganja. U slučaju da fond proglasi stečaj, njegova imovina mora biti preusmjerena na jednu ili više dobrotvornih organizacija. Subjekat A nema trenutna prava odlučivanja o aktivnostima fonda.

Subjekat A ima ovlasti nad relevantnim aktivnostima fonda jer je te aktivnosti odredio već prilikom njegovog osnivanja. Pored toga, on je izložen promjenjivim koristima, kako kroz svoju izloženost garantiranim obveznicama, tako i po osnovu toga da se aktivnostima fonda, koje je Subjekat A odredio prilikom osnivanja fonda, pomažu ostvariti ciljevi tog subjekta.

Primjer 31.

Agencija za financiranje je uspostavljena pravnim propisima. Vlasništvo nad njom ima deset (10) općinskih i državna vlada. Agencija je profitnog tipa. U zadaću joj je dodijeljeno da prikupi sredstva za financiranje dugovanja za uključene općinske vlade. Njena primarna namjena je osigurati efikasnije financiranje troškova i iznaći više različitih izvora financiranja za općinske vlade. Ona smije provoditi i sve druge aktivnosti za koje njen odbor procijeni da su razumno srodne ili da proističu iz ili su u vezi sa njenom osnovnom poslovnom namjenom.

Najveća korist koju će općinske vlade imati od svog učešća u agenciji je smanjenje troškova pozajmljivanja. Upravni odbor agencije ima pravo odlučiti da isplati dividende, ali se ne očekuje da one budu velike.

Upravni odbor je nadležan za strateško usmjeravanje i kontrolu nad aktivnostima agencije za financiranje. Čine ga između četiri (4) i sedam (7) članova, koji su većinom nezavisni.

Pored upravnog, agencija ima i nadzorni odbor kojeg čini najviše deset (10) lica koja imenuju dioničari (uključujući jednog predstavnika državne vlade). Uloga nadzornog odbora je da:

provjerava rad agencije i njenog upravnog odbora te da o tome podnosi izvještaje dioničarima;

daje preporuke dioničarima u vezi sa imenovanjem, smjenom, zamjenama i naknadama članova upravnog odbora; i koordinira upravljačke odluke dioničara.

Agencija za financiranje kupuje dužničke vrijednosne papire u skladu sa svojim politikama o pozajmljivanju i/ili ulaganju koje je odobrio upravni odbor i/ili dioničari.

Da bi učestvovala u agenciji za financiranje kao glavni dioničari, svaka općinska vlada je u nju unijela početni kapital od 100.000 n.j., dala garancije za buduće poreze na imovinu i obavezala se da će uzeti naznačeni dio svojih zajmova od agencije za financiranje na rok od tri (3) godine.

Ni državna ni općinske vlade učesnice ne kontroliraju agenciju za financiranje. Prilikom odlučivanja o tome na koji način računovodstveno obuhvatiti svoje udjele u agenciji, one moraju razmotriti da li su sklopile bilo kakav zajednički aranžman u značenju iz MRSJS 37.

Primjer 32.

Jedina djelatnost Subjekta A, kako je navedeno i u njegovim osnivačkim aktima, je otkup i svakodnevno upravljanje potraživanjima za potrebe Subjekta B. Svakodnevno upravljanje podrazumijeva naplatu i prenošenje naplaćene glavnice i kamata po njihovom dospjeću. Po isteku roka za izmirenje potraživanja, Subjekat A ga automatski prenosi na Subjekat B, kako je zasebno dogovoreno u sporazumu između tih dvaju subjekata. Jedina relevantna aktivnost Subjekta A je upravljanje potraživanjima u slučaju izostanka plaćanja jer je to jedina aktivnost koja može značajno utjecati na njegove financijske rezultate. Upravljanje potraživanjima prije isteka roka za plaćanje nije relevantna aktivnost jer ne iziskuje donošenje suštinskih odluka koje bi mogle značajno utjecati na financijske rezultate Subjekta A, s obzirom na to da su aktivnosti prije dospjeća unaprijed utvrđene i sastoje se isključivo od naplate novčanih tokova kako dospijevaju i njihovo prenošenje na Subjekat B. Prema tome, prilikom procjenjivanja sveukupnih aktivnosti Subjekta A koje značajno utječu ne njegove financijske rezultate u obzir treba uzeti samo pravo Subjekta B da upravlja imovinom u slučaju izostanka plaćanja. U ovom primjeru, sam ustroj Subjekta A osigurava da Subjekat B ima ovlaštenja za donošenje odluka o aktivnostima koje značajno utječu na financijske rezultate u jedinom trenutku kada su takve odluke potrebne. Uslovi sporazuma o prodaji čine sastavni dio sveukupne transakcije i same uspostave Subjekta A. Dakle, uslovi sporazuma o prodaji zajedno sa osnivačkim aktima Subjekta A navode na zaključak da Subjekat B ima ovlasti nad Subjektom A, bez obzira na to što Subjekat B preuzima vlasništvo nad potraživanjima samo kada se ne izmire i upravlja neizmirenim potraživanjima izvan pravnih okvira Subjekta A.

Izloženost ili prava na promjenjive koristi od drugog subjekta (tačka AG57.)

IE12. Primjerima u nastavku teksta se prikazuju procjene da li subjekat prima promjenjive koristi od drugog subjekta u smislu ovog standarda.

Primjer 33.

Istraživanja su pokazala da su politike univerziteta naklonjene porodici, što uključuje pružanje usluga predškolskog odgoja, presudne za privlačenje i zadržavanje studenata i osoblja. To je naročito bitno u odnosu na visokorangirane kadrove i polaznike postdiplomskih studija, koji pomažu održati reputaciju univerziteta i njegovu sposobnost da pribavi sredstva za istraživački rad.

Ovdje opisano činjenično stanje važi i u Primjeru 33A. i u Primjeru 33B. u nastavku teksta, ali svaki od njih treba razmatrati zasebno.

Primjer 33A.

Univerzitet A je uspostavio sedam (7) obdaništa (iako dobiva sredstva od vlade za obrazovne programe, obdaništa je ustanovio sam univerzitet, a ne vlada). Obdaništa su smještena u objektima u vlasništvu univerziteta. Svako od obdaništa ima svog direktora, osoblje i budžet. Smiju ih koristiti isključivo osoblje i studenti univerziteta. Univerzitet ima dozvolu da pruža usluge odgoja i staranja o djeci. On uživa pravo da zatvori ili premjesti bilo koje obdanište na druge lokacije. S obzirom na to da su obdaništa smještena u objektima u vlasništvu univerziteta, osoblje i roditelji su dužni poštovati politike univerziteta u pogledu zdravlja i sigurnosti. Rukovodstvo obdaništa može utvrditi sve ostale poslovne politike.

Univerzitet A ima nefinancijske koristi od dostupnosti usluga odgoja i staranja o djeci u vlastitim prostorijama. Iako nije uključen u svakodnevno upravljanje obdaništima, on ih može zatvoriti ili promijeniti njihovo radno vrijeme.

Univerzitet A kontrolira obdaništa.

Primjer 33B.

Univerzitet B je besplatno ustupio jedan od svojih objekata za pružanje usluga odgoja i staranja o djeci. Te usluge pruža registrirano udruženje. Svi roditelji koji koriste usluge obdaništa su članovi udruženja. Oni imenuju upravni odbor udruženja i nadležni su za poslovne i financijske politike obdaništa. Obdanište smiju koristiti osoblje, studenti i drugi građani, s tim što studenti imaju prioritet. S obzirom na to da je obdanište smješteno u objektu univerziteta, osoblje i roditelji su dužni poštovati politike univerziteta u pogledu zdravlja i sigurnosti. Uspostavljeno udruženje ima dozvolu da pruža usluge odgoja i staranja o djeci. U slučaju prestanka rada udruženja, njegovi resursi moraju biti preraspoređeni na sličnu neprofitnu organizaciju. Udruženje se može odlučiti da ne koristi prostorije univerziteta za pružanje svojih usluga.

Iako univerzitet ima nefinancijske koristi od dostupnosti usluga odgoja i staranja o djeci u vlastitim prostorijama, on ne uživa ovlasti da usmjerava relevantne aktivnosti udruženja. Članovi udruženja, tačnije roditelji djece, imaju ovlasti da usmjeravaju relevantne aktivnosti udruženja. Univerzitet u ovom slučaju nema kontrolu nad registriranim udruženjem.

Spona između ovlasti i koristi

Prenesene ovlasti (tačke od AG60. do AG63.)

IE13. Sljedećim primjerima se prikazuju procjene da li subjekat nastupa u svojstvu nositelja aktivnosti ili zastupnika u smislu ovog standarda.

Primjer 34.

Neki odjel vlade može biti nadležan za praćenje rada drugog subjekta javnog sektora. Njegova uloga je da osigura da je pristup drugog subjekta radu u skladu sa ciljevima vlade, pruži ministrima garanciju kvaliteta ostvarenih rezultata i procijeni sve rizike te obavijesti ministra o njima. Odjel je sklopio sporazum s ministrom koji eksplicitno propisuje njegove obaveze u pogledu praćenja. Odjel ima ovlaštenja da zatraži informacije od drugog subjekta i pruži savjete ministru u pogledu svih zahtjeva tog subjekta za financijskim sredstvima. Pored toga, Odjel savjetuje ministra i o tome da li drugom subjektu dopustiti da provodi određene aktivnosti. Odjel nastupa u svojstvu zastupnika ministra.

Primjer 35.

Regionalna vlada uspostavlja fond za koordinaciju aktivnosti prikupljanja financijskih sredstava za potrebe realizacije programa zdravstvene zaštite i drugih inicijativa u oblasti zdravstva u toj regiji. Pored toga, fond ulaže u namjenske zadužbine i upravlja istima. Prikupljena sredstva koriste bolnice i domovi penzionera iz regije u vlasništvu vlade.

Regionalna vlada imenuje sve članove upravnog odbora fonda i financira njegove operativne troškove. Fond je registriran kao dobrotvorna organizacija i izuzet je od plaćanja poreza.

Sljedeća analiza ukazuje da regionalna vlada kontrolira fond:

regionalna vlada može davati upute članovima upravnog odbora, a oni imaju trenutnu sposobnost da usmjeravaju relevantne aktivnosti fonda. Članovi upravnog odbora uživaju ovlasti nad fondom, a regionalna vlada ima diskreciono pravo da smijeni te članove. Fiducijarna obaveza članova upravnog odbora da postupaju u najboljem interesu korisnika ne sprječava regionalnu vladu da ima ovlasti nad fondom;

regionalna vlada je izložena i ima prava na promjenjive koristi od svoje povezanosti sa fondom;

regionalna vlada može koristiti svoje ovlasti nad fondom da utječe na prirodu ili iznos koristi od fonda; i

aktivnosti fonda se nadopunjuju sa aktivnostima regionalne vlade.

Primjer 36.

Propisima se uspostavlja tijelo koje će pružati određene usluge zajednici. Ono ima upravni odbor koji nadgleda njegov rad i odgovara za svakodnevno poslovanje tijela. Članove tog upravnog odbora imenuje ministar zdravlja regionalne vlade, a odbor, uz odobrenje tog ministra, imenuje direktora tijela uspostavljenog zakonom.

Odjel za zdravstvo regionalne vlade obavlja poslove upravljanja sistemom javnog zdravstva u posmatranoj regiji. U te poslove spadaju:

strateško upravljanje, poput izrade planova pružanja zdravstvenih usluga za cijelu regiju;

usmjeravanje pružanja zdravstvenih usluga kroz, primjera radi, sklapanje sporazuma o pružanju usluga, odobravanje kapitalnih izdavanja i upravljanje odnosima u sektoru zdravstva na području cijele regije, uključujući propisivanje odredbi i uslova za zapošljavanje osoblja tijela uspostavljenog zakonom; i

praćenje rezultata (poput kvaliteta pruženih zdravstvenih usluga i financijskih podataka) tijela i poduzimanje korektivnih mjera ako se ne ostvare zacrtani rezultati.

Odluke o sljedećim značajnim pitanjima obavezno iziskuju odobrenje nadležnog ministra:

sklapanje sporazuma o pružanju usluga sa tijelom uspostavljenim zakonom;

izdavanje obavezujućih direktiva u vezi sa zdravstvenim uslugama;

izrada završne verzije plana pružanja zdravstvenih usluga i plana svih kapitalnih radova; i

zapošljavanje i određivanje naknada izvršnog osoblja tijela uspostavljenog zakonom.

Odjel za zdravstvo dobiva sredstva za rad i kapitalna izdavanja od regionalne vlade.

Navedene činjenice i okolnosti ukazuju da Odjel za zdravstvo u odnosu na tijelo uspostavljeno zakonom generalno nastupa kao zastupnik ministra. To se da vidjeti iz ograničenih ovlaštenja Odjela za donošenje odluka. Prema tome, Odjel za zdravstvo nema kontrolu nad tijelom uspostavljenim zakonom.

S obzirom na to da ministar imenuje upravni odbor tijela uspostavljenog zakonom i odobrava odluke o svim značajnijim pitanjima koja utječu na aktivnosti tijela, on uživa ovlasti da usmjerava relevantne aktivnosti tog tijela. Pod pretpostavkom da se zadovolje i ostali kriteriji postojanja kontrole (promjenjivi prinosi i spona između ovlasti i koristi), što se može očekivati, ministar bi imao kontrolu nad tijelom uspostavljenim zakonom. Kao rezultat toga, tijelo bi se konsolidiralo u financijskim izvještajima opće namjene za sve nivoe regionalne vlade kao cjelinu.

Primjer 37.

I ovdje važi isto činjenično stanje kao u Primjeru 36., s tim što:

je ministar prenio svoje ovlasti za imenovanje članova upravnog odbora tijela uspostavljenog zakonom na šefa Odjela za zdravstvo;

Upravni odbor više ne treba odobrenje ministra da imenuje direktora tijela uspostavljenog zakonom;

ministar je prenio svoje ovlasti za odobravanje odluka o značajnijim pitanjima na šefa Odjela za zdravstvo; i procjene učinaka Odjela za zdravstvo obuhvataju i tijelo uspostavljeno zakonom.

Ministar i dalje ima pravo da koristi ovlasti koje je prenio na šefa Odjela za zdravstvo, ali nije vjerovatno da će to i učiniti.

U ovom primjeru, djelokrug ovlaštenja Odjela za zdravstvo u pogledu donošenja odluka je značajno proširen usljed prenošenja ovlaštenja ministra na šefa tog Odjela. S obzirom na to da Odjel sa tim prenesenim ovlaštenjima sada nastupa kao nositelj aktivnosti, on ima trenutnu sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti tijela uspostavljenog zakonom u pravcu ostvarenja svojih ciljeva u pogledu pružanja zdravstvenih usluga. Budući da Odjel za zdravstvo ujedno ima sposobnost da koristi svoje ovlasti nad tijelom da utječe na prirodu ili iznos svojih koristi, može se konstatirati da on kontrolira tijelo uspostavljeno zakonom.

Primjer 38.

Šef odjela vlade nadležnog za financije i oporezivanje (Trezora) je, shodno zakonu, određen kao upravitelj više investicijskih fondova. Ti investicijski fondovi se financiraju iz namjenskih poreza i služe za provođenje federalnih programa socijalne zaštite. Trezor prikuplja većinu prihoda od namjenskih poreza koji se odnose na te fondove. Neke od tih prihoda prikupljaju druge agencije i prosljeđuju ih Trezoru.

Nadležnost za upravljanje fondovima je povjerena Trezoru. Trezor trenutno ulaže sve doznake opisanim fondovima i održava uloženu imovinu u namjenskom uzajamnom fondu dok relevantnoj agenciji ne zatreba novac.

Kada relevantne agencije utvrde da im treba novca, Trezor kupuje vrijednosne papire iz konta ulaganja fondova i prenosi novčane prinose, uključujući kamate od ulaganja, na konta programa da bi se doznabili tim agencijama. Trezor podnosi mjesečne i druge periodične izvještaje svakoj od agencija. On naplaćuje naknadu za svoje usluge upravljanja. Trezor nema kontrolu nad fondovima.

Primjer 39.

Vlada na lokalnom nivou upravlja s deset (10) fondova, od kojih se svaki odnosi na konkretan distrikt. Ti fondovi drže naznačenu imovinu (poput zemljišta, nekretnina i ulaganja) koja je pripadala distriktima kad su imali vlastite vlade, tj. prije nego što su pripojeni drugim distriktima. Fondovi primaju prihode povezane sa imovinom i određenim porezima, poput poreza na imovinu za pripadajući distrikt. Prava fondova da drže tu konkretnu imovinu i primaju te konkretne prihode su uređena propisima. Imovina i prihodi fondova se mogu koristiti isključivo u korist stanovnika nekadašnjih distrikta.

Lokalna vlada uživa niz diskrecionih prava u pogledu načina na koji fondovi troše novac. Sredstva se smiju koristiti isključivo u korist zajednice, i to na način za koji vlada, služeći se razumnim prosuđivanjem, procijeni da je primjeren i da uvažava interese stanovnika nekadašnjih distrikta. Vlada sredstva može koristiti i za pokrivanje troškova koje ne uspije izmiriti iz poreza koje prikuplja njeno vijeće. Na fond se smiju savljati samo teret rashoda koji su namijenjeni za svrhe koje dopušta zakon.

Vlada na lokalnom nivou kontrolira takve fondove.

Primjer 40.

Državni investicijski fond (u nastavku teksta: Fond) je stalni Fond uspostavljen ustavom kojim upravlja državno preduzeće. Propisi uređuju da Fond ima pravo na najmanje dvadeset i pet (25) posto prinosa od prodaje nafte. On određeni dio tih prihoda ostavlja na stranu da bi donosili koristi današnjoj i budućim generacijama građana.

Preduzeće upravlja imovinom kako Fonda, tako i određenih drugih ulaganja države te prima naknadu za to. Ono nema pravo trošiti prihode Fonda. Odluke o trošenju prihoda Fonda donosi Parlament. Svake godine, ti prihodi se ravnomjerno dijele na operativne troškove i godišnje isplate rezidentima koji zadovoljavaju kriterije uređene propisima. Opisano preduzeće ne kontrolira državni investicijski fond i nastupa isključivo kao zastupnik.

Primjer 41.

Donositelj odluka (direktor fonda) uspostavlja, plasira na tržište i upravlja reguliranim fondom kojim se javno trguje, i to u skladu sa parametrima koji su precizno određeni mandatom za ulaganja, kao što to nalažu domaći zakoni i drugi propisi. Fond je ulagačima prezentiran kao ulaganje u diversificirani portfelj vlasničkih vrijednosnih papira subjekata kojima se javno trguje. Uz uvažavanje određenih parametara, direktor Fonda ima diskreciono pravo odlučivanja o tome u koju imovinu ulagati. On je unio deset (10) posto pro rata ulaganja u Fond i prima naknadu za svoje usluge usklađenu sa tržišnim iznosima i jednaku jedan (1) posto vrijednosti neto imovine Fonda. Ta naknada odgovara uslugama koje pruža. Direktor fonda nije dužan financirati gubitke koji prelaze njegovo vlastito ulaganje od jedan (1) posto. Fond ne mora i nije uspostavio nezavisni upravni odbor. Ulagачi nemaju nikakva suštinska prava koja bi utjecala na ovlaštenja direktora fonda da donosi odluke, ali mogu otkupiti svoje udjele uz uvažavanje ograničenja koja je odredio Fond.

Iako posluje u parametrima određenim njegovim mandatom za ulaganja i u skladu sa regulatornim zahtjevima, direktor fonda raspolaže pravima odlučivanja koja mu daju trenutnu sposobnost da usmjerava relevantne aktivnosti Fonda, tj. ulagači nemaju nikakva suštinska prava koja bi utjecala na ovlaštenja direktora fonda da donosi odluke. Direktor fonda prima naknadu za svoje usluge usklađenu sa tržišnim iznosima i primjerenu tim uslugama, a izvršio je i pro rata ulaganje u fond. Naknada i njegovo ulaganje izlažu direktora fonda promjenjivosti koristi od aktivnosti Fonda, ali ta izloženost nije dovoljno značajna da bi ukazivala na to da je direktor glavni ulagač.

U ovom primjeru, razmatranje izloženosti direktora fonda promjenjivosti koristi od Fonda i činjenice da su njegova ovlaštenja za odlučivanje ograničena određenim parametrima ukazuje na to da je direktor zastupnik. U skladu s tim, direktor fonda donosi zaključak da nema kontrolu nad Fondom.

Primjer 42.

Donositelj odluka uspostavlja, plasira na tržište i upravlja fondom koji omogućava prilike za ulaganje većem broju ulagača. Donositelj odluka (direktor fonda) je dužan donositi odluke koje su u najboljem interesu svih ulagača i u skladu sa sporazumima koji uređuju rad fonda. Bez obzira na to, on i dalje uživa diskreciono pravo da donosi odluke o širokom spektru pitanja. Direktor prima naknadu za svoje usluge usklađenu sa tržišnim iznosima i jednaku jedan (1) posto vrijednosti imovine kojom upravlja i dvadeset (20) posto svih suficita Fonda ako se dosegne naznačeni nivo suficita. Te naknade odgovaraju uslugama koje pruža.

Iako pri donošenju odluka mora voditi računa o najboljim interesima svih ulagača, direktor fonda raspolaže obimnim ovlaštenjima za odlučivanje na osnovu kojih usmjerava relevantne aktivnosti Fonda. On prima fiksnu i naknadu srazmjernu ostvarenim rezultatima koje su primjerene za te usluge. Pored toga, ti primici pomažu uskladiti interese direktora fonda sa interesima ostalih ulagača, a to je da se poveća vrijednost Fonda i da pri tome ne nastane dovoljno značajna izloženost promjenjivosti koristi od njegovih aktivnosti da bi primici, posmatrani samostalno, ukazivali na to da je direktor fonda glavni ulagač.

Navedeno činjenično stanje i analiza važe i u primjerima 42A., 42B. i 42C. u nastavku teksta, ali svaki od njih treba zasebno razmatrati.

Primjer 42A.

Direktor fonda ima i dva (2) posto ulaganja u Fondu po osnovu kojih se njegovi interesi usklađuju sa interesima ostalih ulagača. On nije dužan financirati gubitke koji prelaze njegovo ulaganje od dva (2) posto. Ulagачi mogu smijeniti direktora fonda prostom većinom glasova, ali isključivo u slučaju da povrijedi ugovor.

Ulaganje direktora fonda od dva (2) posto povećava njegovu izloženost promjenjivosti koristi od aktivnosti Fonda, ali ta izloženost nije dovoljno značajna da bi ukazivala na to da je direktor glavni ulagač. Pravo drugih ulagača da smijene direktora fonda se smatra pravom zaštite jer se može iskoristiti samo u slučaju povrede ugovora. U ovom primjeru, bez obzira na to što uživa obimna ovlaštenja za donošenje odluka i što je izložen promjenjivosti koristi od svog udjela i naknada, izloženost direktora fonda ukazuje na to da je on zastupnik. U skladu s tim, direktor nema kontrolu nad Fondom.

Primjer 42B.

Direktor fonda ima značajnije pro rata ulaganje u Fondu, ali nije dužan financirati gubitke preko tog ulaganja. Drugi ulagači mogu smijeniti direktora fonda prostom većinom glasova, ali samo u slučaju da povrijedi ugovor.

U ovom primjeru, pravo drugih ulagača da smijene direktora fonda se smatra pravom zaštite jer se može iskoristiti samo u slučaju povrede ugovora. Iako direktor prima fiksnu i naknadu srazmjernu ostvarenim rezultatima koje su primjerene za te usluge, te naknade, posmatrane zajedno sa ulaganjem direktora u Fond, mogu stvoriti izloženost promjenjivosti koristi od aktivnosti Fonda koja bi bila dovoljno značajna da ukazuje na to da je direktor glavni ulagač. Što su veći ekonomski interesi direktora (uzimajući u obzir zajedno njegovu naknadu i druge interese) i promjenjivost koja se vezuje uz iste, to više pažnje on u svojoj analizi mora posvetiti upravo ekonomskim interesima i više je vjerovatno da je glavni ulagač.

Primjera radi, nakon što razmotri svoju naknadu i druge faktore, direktor fonda bi mogao smatrati da je ulaganje od dvadeset (20) posto dovoljno za zaključak da kontrolira fond. Međutim, u drugačijim okolnostima (tačnije, ako bi naknada i drugi faktori bili drugačiji), kontrola može proizaći iz drugačijeg stepena ulaganja.

Primjer 42C.

Direktor fonda ima pro rata ulaganje u Fondu od dvadeset (20) posto, ali nije dužan financirati gubitke fonda mimo tog ulaganja. Fond ima upravni odbor, čiji su svi članovi nezavisni od direktora fonda i imenuju ih drugi ulagači. Odbor imenuje direktora fonda na godišnjoj osnovi. Ako se odluče da ne obnove ugovor s direktorom, usluge koje je on/a pružao/la mogu pružati drugi rukovoditelji iz iste privredne grane.

Iako direktor fonda prima fiksnu i naknadu srazmjernu ostvarenim rezultatima koje su primjerene za te usluge, te naknade, posmatrane zajedno sa njegovim ulaganjem u Fond od dvadeset (20) posto, mogu stvoriti izloženost promjenjivosti koristi od aktivnosti Fonda koja bi bila dovoljno značajna da ukazuje na to da je direktor fonda glavni ulagač. Međutim, ulagači uživaju značajna prava da smijene direktora fonda, tačnije upravni odbor pruža mehanizam

kojim se osigurava da ulagači mogu smijeniti direktora fonda ako tako odluče.

U ovom primjeru, direktor fonda u svojoj analizi mora posvetiti više pažnje suštinskim pravima oduzimanja ovlasti. U skladu s tim, bez obzira na to što direktor fonda ima obimna ovlaštenja za odlučivanje i izložen je promjenjivosti koristi od Fonda po osnovu svoje naknade i ulaganja, suštinska prava drugih ulagača ukazuju na to da je direktor fonda zastupnik te on, prema tome, donosi zaključak da nema kontrolu nad Fondom.

Primjer 43.

Subjekat A je uspostavljen s ciljem kupovine portfelja vrijednosnih papira s fiksnom kamatnom stopom garantiranih imovinom i financira se dužničkim i vlasničkim instrumentima s fiksnom kamatnom stopom. Vlasnički instrumenti su namijenjeni zaštititi ulagača dužničkih instrumenata od početnih gubitaka i ostvarivanju eventualnih preostalih koristi od Subjekta A. Ta transakcija je potencijalnim ulagačima dužničkih instrumenata prezentirana kao ulaganje u portfelj vrijednosnih papira koji se garantiraju imovinom uz izloženost kreditnom riziku u vezi s mogućim izostankom plaćanja emitenta vrijednosnih papira iz portfelja i riziku kamatne stope povezanom sa upravljanjem posmatranim portfeljem. Pri osnivanju, vlasnički instrumenti su predstavljali deset (10) posto vrijednosti kupljene imovine. Donositelj odluka (upravitelj imovinom) upravlja portfeljem imovine koja je u upotrebi tako što odluke o ulaganjima donosi u okviru parametara koji su određeni u prospektu Subjekta A. Za te poslove on prima fiksnu naknadu usklađenu sa tržišnim iznosima (tj. jedan posto imovine kojom upravlja) i naknade zasnovane na ostvarenim rezultatima (tačnije, deset posto svakog ostvarenog suficita) ako Subjekat A ostvari suficite preko naznačenog praga. Te naknade odgovaraju uslugama koje se pružaju. Upravitelj imovinom drži trideset i pet (35) posto vlasničkih instrumenata Subjekta A. Preostalih šezdeset i pet (65) posto vlasničkih instrumenata i sve dužničke instrumente Subjekta A drži veliki broj nepovezanih ulagača trećih strana sa različitih područja. Ostali ulagači mogu smijeniti upravitelja imovinom prostom većinom glasova, i to bez ikakvog povoda.

Upravitelj imovinom prima fiksnu i naknade zasnovane na ostvarenim rezultatima koje su srazmjerne uslugama koje pruža. Po osnovu tih naknada, njegovi interesi su usklađeni sa interesima ostalih ulagača, a to je da povećaju vrijednost fonda. Upravitelj imovinom je izložen promjenjivosti prinosa od aktivnosti fonda jer drži trideset i pet (35) posto vlasničkih instrumenata i zbog svojih naknada.

Iako je dužan poslovati u okvirima parametara uređenih prospektom Subjekta A, upravitelj imovinom raspolaže trenutnom sposobnošću da donosi odluke o ulaganjima koje značajno utječu na koristi od Subjekta A u vidu prinosa, a pravima ostalih ulagača da mu oduzmu ovlasti se u analizi ne treba pridavati velika težina jer su raspoređena na veliki broj ulagača sa različitih područja. U ovom primjeru, upravitelj imovinom stavlja veći naglasak na svoju izloženost promjenjivosti prinosa od fonda po osnovu svojih udjela u njegovoj neto imovini/kapitalu, koji je podređen dužničkim instrumentima. Posjedovanje trideset i pet (35) posto vlasničkih instrumenata stvara podređenu izloženost gubicima i pravima na prinose od Subjekta A koja je dovoljno značajna da ukazuje na to da je upravitelj imovinom glavni ulagač. U skladu s tim, on donosi zaključak da kontrolira Subjekat A.

Primjer 44.

Donositelj odluka (sponzor) sponzorira subjekat posebne namjene s više prodavača koji emitira kratkoročne dužničke instrumente nepovezanim ulagačima trećim stranama. Ta transakcija je potencijalnim ulagačima prezentirana kao ulaganje u portfelj srednjoročne imovine visokog rejtinga uz minimalnu izloženosti kreditnom riziku koji se vezuje uz mogući izostanak plaćanja emitenta imovine iz portfelja. Više različitih prenositelja prodaju portfelje srednjoročne imovine visokog rejtinga subjektu posebne namjene i upravljaju tim portfeljima, kao i potraživanjima po izostanku plaćanja za naknadu zasnovanu po tržišnim iznosima. Pored toga, svaki od prenositelja pruža i zaštitu od početnih kreditnih gubitaka od svog portfelja imovine kroz prekomjerno osiguranje imovine koja je prenesena u subjekat posebne namjene. Sponzor uspostavlja pravila za subjekat posebne namjene i upravlja poslovanjem tog subjekta za naknadu usklađenu s tržišnim iznosima. Ta naknada je srazmjerna uslugama koje se pružaju. Sponzor odobrava koji prodavači smiju prodavati subjektu posebne namjene, odobrava imovinu koju će subjekat kupiti i donosi odluke o financiranju tog subjekta. Sponzor je dužan postupati u najboljim interesima svih ulagača.

Sponzor ima pravo na eventualne preostale koristi od subjekta posebne namjene i pruža dodatna umanjjenja kreditnih rizika i sredstva da bi subjekat ostao likvidan. Umanjenja kreditnih rizika koja osigurava sponzor dostatna su za pokriće gubitaka do pet (5) posto ukupne imovine subjekta posebne namjene, nakon pokrića gubitaka koje daju prenositelji. Sredstva za održavanje likvidnosti se ne isplaćuju avansno po imovini kod koje je nastupio izostanak plaćanja. Ulagачi nemaju značajna prava koja bi mogla utjecati na ovlaštenja sponzora za odlučivanje.

Iako za svoje usluge prima naknadu po tržišnim uslovima koja je srazmjerna uslugama koje pruža, sponzor je izložen promjenjivosti koristi od aktivnosti subjekta posebne namjene zbog svojih prava na eventualne preostale koristi od tog subjekta te po osnovu osiguravanja dodatnih umanjjenja kreditnih rizika i sredstava za održavanje likvidnosti subjekta (konkretno, subjekat se korištenjem kratkoročnih dužničkih instrumenata za financiranje srednjoročne imovine izlaže riziku likvidnosti). Iako svaki od prenositelja ima prava odlučivanja koja utječu na vrijednost imovine subjekta posebne namjene, sponzor uživa široka ovlaštenja za odlučivanje koja mu daju trenutnu sposobnost da usmjerava aktivnosti koje najznačajnije utječu na koristi od tog subjekta (tačnije, sponzor određuje pravila za subjekat posebne namjene, ima pravo odlučivanja o imovini, tj. odobravanju imovine koja će biti kupljena i prenositelja te imovine, te o financiranju subjekta, za koji je neophodno redovno iznalaziti nova ulaganja). Pravo na sve preostale koristi od subjekta posebne namjene i osiguravanje dodatnih umanjjenja kreditnih rizika i sredstava za održavanje likvidnosti subjekta izlažu sponzora promjenjivosti koristi od aktivnosti tog subjekta koja se razlikuje od izloženosti ostalih ulagača. Prema tome, ta

izloženost ukazuje na to da je sponzor glavni ulagač te on, u skladu s tim, zaključuje da uživa kontrolu nad subjektom posebne namjene. Obaveza sponzora da postupi u najboljem interesu svih ulagača nije razlog da ne može biti glavni ulagač.

Računovodstveni zahtjevi: Gubitak kontrole (tačke od 52. do 55A.)

IE13A. Sljedeći primjer prikazuje računovodstveno postupanje s prodajom udjela u kontroliranom subjektu koji ne sadrži posao/poslovanje.

Primjer 44A.

Subjekt koji ima kontrolu posjeduje sto (100) posto udjela u kontroliranom subjektu koji ne sadrže posao/poslovanje. Subjekt koji ima kontrolu prodaje pridruženom subjektu u kojem ima dvadeset (20) posto udjela sedamdeset (70) posto svojih udjela u kontroliranom subjektu. Kao posljedica te transakcije, subjekt koji je imao kontrolu nad kontroliranim subjektom gubi istu. Knjigovodstvena vrijednost neto imovine zavisnog društva iznosi 100 n.j. a knjigovodstvena vrijednost prodanog udjela 70 n.j. ($70 \text{ n.j.} = 100 \text{ n.j.} \times 70\%$). Fer vrijednost primljene naknade iznosi 210 n.j., što je ujedno i fer vrijednost prodanog udjela. Zadržano ulaganje u subjektu koji je ranije bio kontroliran predstavlja pridruženi subjekt koji se računovodstveno obračunava primjenom metode udjela i njegova fer vrijednost iznosi 90 n.j. Dobitak utvrđen u skladu sa tačkama 54. i 55., prije eliminiranja koje nalaže tačka 55A., iznosi 200 n.j. ($200 \text{ n.j.} = 210 \text{ n.j.} + 90 \text{ n.j.} - 100 \text{ n.j.}$). Taj dobitak je sačinjen iz dva dijela, tačnije:

dobitka (140 n.j.) proisteklog iz prodaje pridruženom subjektu sedamdeset (70) posto udjela u kontroliranom subjektu.

Taj dobitak je razlika između fer vrijednosti primljene naknade (210 n.j.) i knjigovodstvene vrijednosti prodanih udjela (70 n.j.). Prema tački 55A., subjekt koji ima kontrolu priznaje u svoj suficit ili deficit iznos dobitka koji se može pripisati udjelima nepovezanih ulagača u postojećem pridruženom subjektu. To je osamdeset (80) posto dobitka, tačnije 112 n.j. ($112 \text{ n.j.} = 140 \text{ n.j.} \times 80\%$). Preostalih dvadeset (20) posto dobitka ($28 \text{ n.j.} = 140 \text{ n.j.} \times 20\%$) se eliminira na teret knjigovodstvene vrijednosti ulaganja u postojeći pridruženi subjekt; i

dobitka (60 n.j.) proisteklog iz ponovnog mjerenja fer vrijednosti ulaganja direktno zadržanog u subjektu koji je ranije bio kontroliran. Taj dobitak je razlika između fer vrijednosti zadržanog ulaganja u subjekt koji je ranije bio kontroliran (90 n.j.) i trideset (30) posto knjigovodstvene vrijednosti neto imovine kontroliranog subjekta ($30 \text{ n.j.} = 100 \text{ n.j.} \times 30\%$). Prema tački 55A., subjekt koji ima kontrolu priznaje u svoj suficit ili deficit iznos dobitka koji se može pripisati udjelima nepovezanih ulagača u novom pridruženom subjektu. To je pedeset i šest (56) posto ($70\% \times 80\%$) dobitka, tačnije 34 n.j. ($34 \text{ n.j.} = 60 \text{ n.j.} \times 56\%$). Preostalih četrdeset i četiri (44) posto dobitka u iznosu 26 n.j. ($26 \text{ n.j.} = 60 \text{ n.j.} \times 44\%$) se eliminira na teret knjigovodstvene vrijednosti zadržanog ulaganja u subjekt koji je ranije bio kontroliran.

Investicijski subjekti (tačke od AG88. do AG106.)

IE14. Sljedećim primjerima se prikazuju procjene da li je subjekt investicijski subjekt za potrebe ovog standarda.

Primjer 45.

Subjekt je ustanovljen 20X1. godine kao komanditno društvo s predviđenim vijekom trajanja od deset (10) godina. U službenoj ponudi se navodi da je poslovna namjena društva da ulaže u subjekte s potencijalom za nagli rast kako bi realizirali prinose od povećanja vrijednosti kapitala tokom njihovog vijeka trajanja. Subjekt „GP“ (generalni partner komanditnog društva) osigurava jedan (1) posto kapitala društva i nadležan je za pronalaženje odgovarajućih ulaganja za njega. Oko sedamdeset i pet (75) partnera s ograničenom odgovornošću, koji nisu povezani sa Subjektom „GP“, osiguravaju devedeset i devet (99) posto kapitala komanditnog društva.

Komanditno društvo pokreće aktivnosti ulaganja 20X1., ali do kraja te godine ne uspijeva naći odgovarajuća ulaganja. U 20X2. godini, društvo stječe većinski udio u jednom (1) subjektu, „ABC Corporation“. Ne uspijevaju dogovoriti ni jednu dodatnu investicijsku transakciju do 20X3., kada stječu vlasnička učešća u pet (5) dodatnih aktivnih preduzeća. Pored stjecanja tih učešća, komanditno društvo ne provodi nikakve druge aktivnosti. Svoja ulaganja mjere i procjenjuje na osnovu fer vrijednosti i informacije o tome dostavlja Subjektu „GP“ i eksternim ulagačima.

Komanditno društvo planira otuđiti svoje udjele u svakom od subjekata u koji je izvršilo ulaganja tokom navedenog vijeka trajanja od deset (10) godina. Otudjenje će izvršiti kroz direktnu prodaju za novac, raspodjelu utrživih vlasničkih vrijednosnih papira ulagačima nakon uspješne javne ponude vrijednosnih papira u subjektima u koje su izvršili ulaganja i kroz javnu prodaju ulaganja, odnosno prodaju ulaganja drugim nepovezanim subjektima.

Na osnovu informacija koje su dostavljene, može se zaključiti da je komanditno društvo zadovoljavalo definiciju investicijskog subjekta od svog osnivanja 20X1. do 31. decembra/prosinca 20X3. godine jer su bili ispunjeni sljedeći uslovi:

komanditno društvo je pribavilo sredstva od partnera s ograničenom odgovornošću i pruža tim partnerima usluge upravljanja ulaganjima;

jedina aktivnost komanditnog društva je stjecanje učešća u kapitalu aktivnih preduzeća da bi realiziralo prinose od povećanja vrijednosti kapitala tokom vijeka trajanja svakog ulaganja. Društvo je identificiralo i dokumentiralo izlazne strategije za svoja ulaganja, od kojih su sva ulaganja u vlasnički kapital; i

komanditno društvo mjeri i procjenjuje svoja ulaganja na osnovu fer vrijednosti i te financijske informacije dostavlja svojim ulagačima.

Pored navedenog, komanditno društvo ima sljedeće karakteristike od značaja za procjenu da li zadovoljava definiciju investicijskog subjekta:

društvo je osnovalo više partnera; i

vlasništvo nad društvom je izraženo u jedinicama partnerskih udjela stečenim na osnovu unosa kapitala u preduzeće.

Komanditno društvo nije držalo više od jednog ulaganja tokom cijelog posmatranog perioda, ali to je zbog toga što je još uvijek relativno novo preduzeće i nije odmah identificirao odgovarajuće prilike za ulaganja.

Primjer 46.

„Technology Corporation“ (tehnološko preduzeće) je osnovalo „High Technology Fund“ (fond za visoke tehnologije) da bi ulagalo u pokretanje tehnoloških firmi i stjecalo prinose od povećanja vrijednosti kapitala. „Technology Corporation“ drži sedamdeset (70) posto udjela u Fondu i uživa kontrolu nad istim, dok preostalih trideset (30) posto vlasničkih učešća ima deset (10) ulagača. „Technology Corporation“ ima opcije za stjecanje ulaganja kojeg drži Fond, po njihovoj fer vrijednosti, koje bi iskoristili ako bi tehnologija koju razviju subjekti u koje je izvršeno ulaganje bila od koristi za rad tehnološkog preduzeća. Fond nije odredio planove za istupanje iz ulaganja. Njime upravlja savjetnik za ulaganja koji nastupa u svojstvu zastupnika ulagača u Fond.

Iako je poslovna namjena Fonda ulaganje s ciljem stjecanja prinosa od povećanja vrijednosti kapitala, on svojim ulagačima pruža i usluge upravljanja ulaganjima. Fond nije investicijski subjekat zbog sljedećih aranžmana i okolnosti:

„Technology Corporation“, subjekat koji ima kontrolu nad Fondom, ima opcije za stjecanje ulaganja koja drži Fond ako bi imovina koju razviju obuhvaćeni subjekti bila korisna za rad tog preduzeća. To donosi koristi pored samih prinosa od povećanja vrijednosti kapitala, odnosno prihoda od ulaganja; i

investicijski planovi Fonda ne uključuju izlaznu strategiju u odnosu na njegova ulaganja, koja su ulaganja u vlasnički kapital. Fond ne kontrolira opcije koje drži „Technology Corporation“ i one ne predstavljaju izlaznu strategiju.

Primjer 47.

Agencija za promet nekretnina je oformljena da gradi, preuzima vlasništvo i upravlja uredskim prostorijama, prodajnim i drugim komercijalnim objektima. Agencija svoje nekretnine u pravilu drži u zasebnim kontroliranim subjektima, koji su u potpunosti u njenom vlasništvu i koji nemaju drugu značajnu imovinu niti obaveze osim pozajmica koje koriste za financiranje obuhvaćenih ulaganja u nekretnine. Agencija i svi subjekti koje kontrolira prikazuju svoja ulaganja u nekretnine po fer vrijednosti u skladu sa MRSJS 16 *Ulaganja u nekretnine*. Agencija nije odredila rokove za otuđenje svojih ulaganja u nekretnine, ali koristi fer vrijednost da bi odredila optimalno vrijeme za otuđenje. Iako fer vrijednost predstavlja jedan od pokazatelja rezultata, agencija i njeni ulagači koriste i druge mjerne vrijednosti, uključujući informacije o očekivanim novčanim tokovima, kao i prihodima i troškovima po osnovu najamnine, za procjenu učinaka i donošenje odluka o ulaganju. Ključno upravljačko osoblje agencije ne smatra informacije o fer vrijednosti primarnom mjernom karakteristikom za procjenjivanje učinaka svojih ulaganja nego jednim od jednako bitnih ključnih pokazatelja učinka.

Agencija za promet nekretnina provodi opsežne aktivnosti upravljanja nekretninama i imovinom, uključujući

održavanje nekretnina, kapitalna ulaganja, rekonstrukciju, plasiranje na tržište i odabir stanara. Neke od tih aktivnosti prenosi na treće strane podugovarače, uključujući odabir nekretnina koje će bi obnovljene, razvoj i pregovaranje s dobavljačima o dizajnu i građevinskim radovima na izgradnji takvih nekretnina. Aktivnosti razvoja predstavljaju zaseban značajan dio aktivnosti agencije.

Agencija za promet nekretnina ne zadovoljava definiciju investicijskog subjekta jer:

ima zasebnu značajnu aktivnost koja podrazumijeva aktivno upravljanje njenim portfeljem nekretnina, uključujući pregovaranje o najmovima, aktivnosti razvoja i obnavljanja objekata i plasiranje nekretnina na tržište u svrhu stjecanja koristi koje nisu prinosi od povećanja vrijednosti kapitala, prihod od ulaganja ili oboje;

investicijski plan agencije ne sadrži konkretnu izlaznu strategiju za njena ulaganja, što pokazuje da agencija svoja ulaganja u nekretnine planira zadržati na neodređeno vrijeme; i

iako svoja ulaganja u nekretnine prikazuje po fer vrijednosti u skladu sa MRSJS 16, uprava agencije ne koristi fer vrijednost kao primarnu mjernu karakteristiku kod procjene rezultata ulaganja agencije. Za procjenu rezultata i donošenje odluka o ulaganjima se koriste i drugi pokazatelji učinka.

Primjer 48.

Subjekat, glavni fond, je osnovan 20X1., s predviđenim vijekom trajanja od deset (10) godina. Njegov kapital se drži u dva (2) povezana podređena, tzv. napajajuća ili *feeder*, fonda. Podređeni fondovi su ustanovljeni u vezi jedan s drugim da bi se zadovoljili pravni, regulatorni, porezni ili slični zahtjevi. Kapital podređenih fondova čini jedan (1) posto ulaganja generalnog partnera i devedeset i devet (99) posto ulaganja ulagača koji nisu povezani sa generalnim partnerom (niti jedna strana ne drži dovoljno velik financijski udio da bi joj davao kontrolu nad fondom).

Poslovna namjena glavnog fonda je da drži portfelj ulaganja u svrhu stvaranja prinosa od povećanja vrijednosti kapitala i prihoda od ulaganja (poput dividendi, prihoda od kamata ili od najamnine). Investicijski cilj koji se navodi ulagačima je da je struktura glavni-podređeni fondovi uspostavljena da bi se ulagačima koji ulažu u ograničena tržišta pružila prilika da ulažu u širi spektar imovine. Glavni fond je identificirao i dokumentirao izlazne strategije za svoja nefinancijska i ulaganja u kapital. On ima i portfelj kratkoročnih i srednjoročnih dužničkih instrumenata, od kojih se neki drže do dospelosti, a nekima će se trgovati, s tim što glavni fond nije konkretno odredio koji od njih će se držati, a kojima će se trgovati. On praktično sva svoja ulaganja, uključujući dužničke instrumente, mjeri i ocjenjuje po fer vrijednosti. Pored navedenog, ulagači primaju periodične financijske informacije, izražene u fer vrijednosti, od podređenih fondova. Vlasništvo i nad glavnim i nad podređenim fondovima je izraženo u jedinicama kapitala.

I glavni i podređeni fondovi zadovoljavaju definiciju investicijskog subjekta. Konkretno, ispunjeni su sljedeći uslovi:

i glavni i podređeni fondovi su pribavili sredstva kako bi ulagačima pružali usluge upravljanja ulaganjima;

isključiva poslovna namjena strukture glavni-podređeni fondovi, o kojoj su izravno obaviješteni ulagači u podređene fondove, je ulaganje u svrhu stjecanja prinosa od povećanja vrijednosti kapitala i prihoda od ulaganja a glavni fond je identificirao i dokumentirao moguće izlazne strategije za svoja nefinancijska i ulaganja u kapital;

iako podređeni fondovi nemaju zasebne izlazne strategije za svoje udjele u glavnom fondu, ipak se može smatrati da imaju izlazne strategije za svoja ulaganja jer je glavni fond ustanovljen u vezi sa tim podređenim fondovima i drži ulaganja u njihovo ime; i

ulaganja koja drži glavni fond se mjere i ocjenjuju po fer vrijednosti te se informacije o njegovim ulaganjima dostavljaju ulagačima kroz podređene fondove također izraženo u fer vrijednosti.

Glavni fond i podređeni fondovi su ustanovljeni u vezi jedni s drugima da bi se zadovoljili pravni, regulatorni, porezni ili slični zahtjevi. Razmatrani zajedno, oni imaju sljedeće karakteristike:

podređeni fondovi neposredno drže više od jednog ulaganja jer glavni fond drži portfelj ulaganja;

iako se kompletan kapital glavnog fonda osigurava iz podređenih fondova, podređene fondove financira veći broj ulagača koji nisu povezani s njima (niti sa generalnim partnerom); i

vlasništvo nad podređenim fondovima je izraženo u jedinicama vlasničkih učešća stečenim kroz unos kapitala u njih.

Primjer 49.

Državno preduzeće A je ustanovljeno sa osnovnom aktivnošću da osigura kapital za financiranje kako postojećih, tako i novih preduzeća. Njegov investicijski cilj je steći prinose od povećanja vrijednosti kapitala i povrat. Sva stjecanja se vrše na toj osnovi. Strategija preduzeća je da poveća fer vrijednost ulaganja da bi realizirali dobitak po otuđenju. Rukovodstvo redovno procjenjuje i prati fer vrijednost ulaganja. Preduzeće redovno otuđuje ulaganja kada dosegnu određenu zrelost da bi osigurali sredstva za nove prilike za ulaganje. Svaki suficit se raspoređuje državi u vidu dividendi.

Pored navedenog, preduzeće državi pruža i usluge povezane s ulaganjima u odnosu na politike vlade za procjenu subjekata koji se suočavaju sa finansijskim poteškoćama. Ono nastupa kao zastupnik u upravljanju i provođenju određenih poslovnih programa države. Preduzeće nije izloženo nikakvim gubicima niti rizicima po osnovu svoje povezanosti sa tim programima.

Preduzeće je investicijski subjekat. Zadovoljava sva tri aspekta definicije investicijskog subjekta.

Poređenje s MSFI 10

MRSJS 35 *Konsolidirani finansijski izvještaji* najvećim dijelom je izrađen na bazi MSFI 10 *Konsolidirani finansijski izvještaji* (izvorno objavljenog 2011., uključujući sve njegove izmjene i dopune izvršene do 31. decembra/prosinca 2014. godine). U vrijeme objave ovog standarda, IPSASB nije razmotrio primjenjivost na subjekte javnog sektora određenih MSFI koji se pominju u MSFI 10. To uključuje:

- MSFI 5 *Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja*; i
- MSFI 9 *Financijski instrumenti*.

U nastavku teksta su navedene glavne razlike između MRSJS 35 i MSFI 10.

- MRSJS 35 se, u određenim slučajevima, služi drugačijom terminologijom od MSFI 10. Najznačajniji primjeri su upotreba pojmova „ekonomski subjekat“, „subjekat koji ima kontrolu“ i „kontrolirani subjekat“, čiji ekvivalenti u MSFI 10 su „grupa“, „matica“ i „zavisno društvo“. U značajnom broju slučajeva, pojmovi „ulagač“ i „subjekat u koji je izvršeno ulaganje“ iz MSFI 10 su zamijenjeni pozivanjem na „subjekat“, „drugi subjekt“ ili „subjekat nad kojim se procjenjuje kontrola“. Pojmovi „ulagač“ i „subjekat u koji je izvršeno ulaganje“ su zadržani u dijelovima uputstava za primjenu koji se odnose na investicijske subjekte, s obzirom na to da se uklapaju u taj kontekst.
- MRSJS 35 daje definiciju pojma „obavezujući sporazum“, koji ima šire značenje od pojma „ugovorni aranžman“ iz MSFI 10.
- Kroz MSFI 10 se tipične karakteristike investicijskog subjekta određuju zasebno od same definicije takvog subjekta. U MRSJS 35 se ne navode te tipične karakteristike, ali o nekima od njih se diskutira u kontekstu definicije investicijskog subjekta.
- MRSJS 35 daje više uputa u pogledu nefinancijskih koristi.
- MRSJS 35 ne iziskuje da subjekti koji imaju kontrolu a koji sami nisu investicijski subjekti konsolidiraju sve subjekte koje kontroliraju. Umjesto toga, takvi subjekti koji imaju kontrolu su dužni prezentirati konsolidirane izvještaje u kojima (i) ulaganja u kontrolirani investicijski subjekat mjere po fer vrijednosti kroz suficit ili deficit u skladu sa MRSJS 29 i (ii) konsolidiraju ostalu imovinu i obaveze te prihode i rashode kontroliranog investicijskog subjekta u skladu sa MRSJS 35.
- MRSJS 35 daje dodatne pokazne primjere da bi se odrazio kontekst javnog sektora.

Ovaj *Međunarodni računovodstveni standard za javni sektor 35 Konsolidirani finansijski izvještaji, izdanje 2022. godina* koji je izdan od International Public Sector Accounting Standards Board (IPSASB), i objavljen od International Federation of Accountants (IFAC) u maju 2022. godine na engleskom jeziku, preveden je na bosanski jezik od strane Saveza računovođa, revizora i finansijskih djelatnika Federacije BiH u septembru 2025. godine i reproduciran je uz dozvolu IFAC-a. Postupak prevođenja dokumenta *Međunarodni računovodstveni standard za javni sektor 35 Konsolidirani finansijski izvještaji, izdanje 2022. godina*, razmatran je od strane IFAC-a, a prijevod je obavljen u skladu s pravilima sadržanim u "Policy Statement - Policy for Translating and Reproducing Standards Published by IFAC". Odobreni tekst dokumenta *Međunarodni računovodstveni standard za javni sektor 35 Konsolidirani finansijski izvještaji, izdanje 2022. godina* je onaj koji je IFAC objavio na engleskom jeziku. IFAC ne preuzima odgovornost za tačnost i potpunost prijevoda niti za radnje koje iz toga mogu proizaći.

Tekst na engleskom jeziku *Međunarodni računovodstveni standard za javni sektor 35 Konsolidirani finansijski izvještaji, izdanje 2022. godina* © 2022. IFAC. Sva prava pridržana.

Tekst na bosanskom jeziku *Međunarodni računovodstveni standard za javni sektor 35 Konsolidirani finansijski izvještaji, izdanje 2022. godina* © 2025 IFAC. Sva prava pridržana.

Izvorni naslov: *International Public Sector Accounting Standard 35, Consolidated Financial Statements, 2022. Edition.*
ISBN: 978-1-60815-192-9

Sva prava pridržana. Za svako umnožavanje, pohranjivanje, prijenos ili korištenje ovog dokumenta za druge slične namjene, osim korištenja koje dopušta zakon, potrebno je tražiti pisanu dozvolu IFAC-a putem e-mail adrese permissions@ifac.org.

ISBN: 978-1-60815-576-7